

KÖNYVBARÁT

1951 JÚLIUS • I. ÉVFOLYAM • 2. SZÁM

K Ö N Y V T Á R O S O K É S
K Ö N Y V T E R J E S Z T Ő K
H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

TARTALOM

<p>Tervünk építői — és a könyvek (Ember György) 1</p> <p>SZTÁLIN MŰVEINEK 6. kötete (Czöbel Ernő) 3</p> <p>A magyar könyv ünnepe 1951. (Részletek Révai József elvtársnak az 1950-es könyvnapon elmondott beszédéből) 6</p> <p style="text-align: center;">A szocialista irodalom a szocialista faluért</p> <p>DOBOZY IMRE: Turkeve 7</p> <p>GALINA NYIKOLAJEVA: Az aratás 8</p> <p style="text-align: center;">Haladó hagyományaink.</p> <p>JÓKAI — ahogy ma látjuk 9</p> <p>KOSSUTH zászlaja alatt 10</p> <p>TELERI SÁNDOR 11</p> <p>MÓRICZ ZSIGMOND 12</p> <p>JUHÁSZ GYULA és TÓTH ÁRPAD válogatott művei 13</p> <p>GÁRDONYI GÉZA: Gyermekkori emlékeim 13</p> <p style="text-align: center;">A szocialista könyvterjesztésért</p> <p>A könyv útja falun 14</p> <p>Igy harcol a könyv is a Dunai Békeműért 16</p> <p style="text-align: center;">Szovjet élet — szovjet irodalom</p> <p>A szovjet föld 18</p> <p>AMOSZOV: Negyedszázad a Martin-kemen-cénél 19</p> <p>Hősköltemény a tajgán (Sztrokovszkij: Gyár épül az őserdőben) 20</p> <p>Egy szovjet gyár élete 21</p> <p>LJAPIN: A munka szocialista szervezése 21</p> <p style="text-align: center;">Klasszikus irodalom</p> <p>Tanuljunk az irodalom nagy mestereitől! 22</p> <p style="text-align: center;">Haladó nyugati irodalom</p> <p>LAFFITTE: Életre, halálra 24</p> <p>VALLES: A lázadó 24</p>	<p style="text-align: center;">Szocialista tudással a szocializmus építéséért</p> <p>HUNYADI JÁNOS 25</p> <p>A magyar nép története 26</p> <p>A szovjet orosz irodalom története 26</p> <p>Idegen szavak szótára 27</p> <p>Megjelent az orosz-magyar szótár 28</p> <p>RAFFY ÁDÁM: Vesalius 28</p> <p>SZTANYISZLAVSZKIJ: A színész munkája 28</p> <p>JEFIMOV: Kína újkori és legújabbkori története 29</p> <p style="text-align: center;">Népi demokráciák irodalma</p> <p>AURÉL MIHALE: Árvíz 30</p> <p>KRUCZKOWSKI: Úr és paraszt 30</p> <p>Kínai elbeszélések 31</p> <p>VAIDA: Szikrák a sötétben 31</p> <p>JIRY MAREK: Falu a föld alatt 31</p> <p style="text-align: center;">Ifjúsági irodalom</p> <p>EÖTVÖS KÁROLY: Százhetvenöt huszár . 32</p> <p>ZALKA MÁTÉ: Lovaskaland rádióval . . 32</p> <p>SVARC-FREZ: A mi gyárunk 32</p> <p>KOZMOGYEMJANSZKAJA: Zója és Sura 33</p> <p style="text-align: center;">A könyvtáros munkája</p> <p>A nyári olvasás megjavításáért 34</p> <p>Olvasóink írják 36</p> <p>A SZOT E'nökségének határozata, az üzemi könyvtárak munkájáról 37</p> <p>Az újpetrei népkönyvtár 39</p> <p>A könyvtári albizottságok szerepe a megyei könyvtárélet fellendítésében 41</p> <p>Hogyan töltsük ki a munkanaplót és a havijelentést 43</p> <p>A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasó-értekezlet 45</p> <p>A szovjet könyvtárosok tapasztalatából . 47</p> <p>A kamenszki olvasókonferencia 47</p> <p>A könyvtármozgalom hírei 49</p> <p style="text-align: center;">—</p> <p>Mire készülnek a könyvkiadók? 50</p>
--	---

KÖNYVBARÁT

Könyvtárosok és könyvterjesztők havi folyóirata. Egyes szám ára: Ft 1.50, előfizetési díj egy évre: Ft 18.—. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Deák Ferenc-u. 15.

Szerkesztő: Gál György Sándor.

Felelős kiadó: Állami Könyvterjesztő Vállalat igazgatója.

Budapesti Szikra Nyomda, V., Honvéd-utca 10. — Felelős vezető: Radnóti Károly.

Tervünk építői – és a könyvek

A cikk megmutatja a könyv mozgósító erejét, miképpen segít a haladó irodalom a békeharcban, a termelésben. Használjuk fel érveit a könyvterjesztés és a könyvtármunka során.

Kultúrforradalmunk harci eszközei közül a könyv az egyik legnagyobb hatósugarú fegyvernem. Kezelését egyre többen tanulják meg s a sokszori gyakorlatozás napról napra a kultúra új és új „mestereit” neveli. Az otthoni könyvespolc és az üzemi könyvtár népünk szellemi felemelkedésének gazdag erőforrása, győzelmes kultúrforradalmunk korszerű fegyvertára.

Egy könyv sikerét, sorsát nem elég példányszámmal mérni. El kell kísérni a könyvet, követni kell útját, figyelni hatását, hasznosságát, azt az anyagi erőt, amellyé az olvasó életében, a tömegek harcában válik. Idézhetnénk a budapesti *Mávg pártbizottságnak* egyik tagját, aki röpgyűlésen az üzem kiaknázatlan belső tartalékairól beszélt s felsorolta: munkafegyelem megjavítása, munkamódszerátadás, üzemszervezés közötti párosverseny s végül — az üzemi könyvtár... Hiszen hány új munkamódszer, termelési fortély, újítás hever felhasználatlanul a könyvtárak polcain, hány könyv, amely kommunista helytállásra nevel, példamutatásra, éberségre, s mindezt könnyedén, szórakoztatva, az irodalom művészi eszközeivel. (Egy könyv sorsa derekbatörhet, ha hevertetik, lommá válik, ha nem hámozzák ki lapjairól mondanivalóját, tanulságait.)

A kispesti Hofherr-gyár öntödéjében egy szovjet könyv alapján kezdtek kísérletezni az öntödei selejtet minimumra csökkentő, úgynevezett atmoszférikus öntési módszerrel; a törökbálinti építkezésen *Kórik Gábor dunapentelei ács-sztahanovista* könyve nyomán új munkamódszert vezettek be az ácsok és jelentősen növelték teljesítmény-állagukat.

Pasztuhin Jevgenyij a győztes

A *tatabányai* bányauzemben szemtanúi voltunk „két könyv párosversenyének”. Két fejtési szakasz más-más könyvekből elsajátított munkamódszerrel hívta ki egymást s *Pasztuhin Jevgenyij* könyve győzött a nagy viadalon.

A miskolci Csengey-utca 4-ben lakik *Szabó István* családja. Az asszony diós-győri esztergályos, női brigádvezető a mechanikai gépjavítóban. Egy év alatt negyven könyvet vásárolt, havonta hármat-

négyet. Tőle hallottam: Legkedvesebb könyvem *Azszejev* regénye, a *Távol Mőszkvától*. Brigádom *Umara Mahomet*-et választotta példaképül.

A *Rákosi Művekben* dolgozik az az ifjú munkásleány, aki üzemi gyűléseken anynyira elkalandozott, hogy felszólalása végén maga se tudta már, mihez is szőtt hozzá. A népnevelő felolvasta neki *Tanja Vasziljcsenko* pártnapi felszólalását az *Azszejev*-könyvből. De mennyire használt az!

A Kossuth-díjas könyvtára

Szóczezy Sándor Kossuth-díjas kovács sashalmi lakásában egy egész vasárnap könyveket nézegettünk, olvastunk. Sorra elmondotta: mit tanult, mit használt fel ebből-abból, Akadt bőven tanulság s talán legfőképpen az ragadott meg, hogy *Szóczezyt*, — aki annyi éven át alig olvasott szépirodalmat — mennyire formálták, nevelték kedvec könyvei. Hetenként egyszer-kétszer maga köré ülteti a családot, feleségét, mérnöknek tanuló leányát (még a nyolcvanéves „Mamát” is meginvitálja a szomszédos lakásból) és felolvass néhány fejezetet valamelyik könyvből. Utána megbeszélnek, vitáznak felette.

Folytathatnánk végnélkül a példákat. De, kell-e példa, bizonyították, mennyire összeforrott dolgozó népünk a könyvvel? Azt mondtuk: nem elég a példányszám ismerete ahhoz, hogy egy könyv sorsát, hatását megismerjük. Vannak könyvek, melyeket megjelenése óta sokszázan olvastak el az üzemi könyvtár nyilvántartása szerint.

Magunk voltunk tanúi annak az esetnek, hogy galyatetői üdülés közben parázs vita támadt egy salgótarjáni szerszámkovács és a pécsi börgyár egyik üzemlakatosá között. Mindketten olvasták *Iljintől* a „*Nagy futószalag*”-ot és egy traktorgyártási részletkérdésben sehogyan sem tudták megegyezni. (Az volt a vita tárgya: lamellás kuplungja volt-e az első szovjet traktornak?) Galyatetőn nem akadt senki sem, aki a vitát elcönthette volna, átgyalogoltak hát a Kékesre, ott nyaralt a budapesti Műegyetem tanára, aki azután megoldotta a problémát. A lelkes igyekezet, ahogy a két derék dolgozó magyarázgatta, boncolta a könyv szövegét — felejthetetlen.

A könyv feladata: harc a békéért, ötéves tervünk győzelméért

A dolgozók olvasótáborának gyarapodása nem véletlen jelenség, hiszen azelőtt a „véletlen“ sosem volt képes ekkora bravurra. Mi mással magyarázható ez a siker, mint Pártunk nevelőmunkájával, azzal a szerető gondoskodással, mellyel a kommunisták pártja mindenki számára hozzáférhetővé tette a művelődést, a dolgozókat vak robotosokból jövőbelátó emberekké, a terv, a holnap teremtőivé emelte.

A kizsákmányolás kelléktárában fontos, nélkülözhetetlen eszköz volt a butító, döntő kérdéseket, az igazságot kódósító könyv. Nem mondunk újat ezzel. De a mai társadalomban, a szocialista országépítés hősi-
lehet-e sebb kötelessége írónak, költőnek, mint segíteni az építőket, a gyárak gazdáit, hogy közelebb hozzák a mához az ötéves terv szabad, erős, független, szocialista Magyarországot?

A könyv segít építeni, hozzájárul a magasabb teljesítményátlaghoz, ötletet ad az újitónak, tanáccsal, jó példával siet az alkotó segítségére.

A tavaly őszi vidéki könyvnapok idején *Ózdon* tartózkodtunk. A kohómű bejáratával szemközt állították fel a tágas könyvsátrat s a munkába igyekvő műszak dolgozóinak többsége tíz perccel, negyedórával előbb érkezett a gyárkapuhoz, mint máskor. Nézegették a könyveket, ismerkedtek, barátkoztak velük, belelapoztak és vásároltak.

Úgy mentek aztán, karjukba szorított új barátjukkal a műhelyek felé. Az ózdiak sokat olvasnak, szeretnek olvasni. Érdekes lenne megállapítani, hogyan segítette üzemeiket a könyv ahhoz, hogy a kongresszusi versenyben megszerezték az elsőséget és elnyerték a *Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének vándorzászlaját!*

A lélek mérnökei . . .

Segítőtárs és ösztönző erő a jó könyv. Az író, a „lélek mérnöke“ így válik az ötéves terv tényleges mérnökévé, aki a munka előtt szétfeszíti a jövő térképét, tervrajzát, megmutatja a legcélravezetőbb, nyílegyenes utat — a Párt útját.

A könyvárak leszállításával még közelebb került a regény és a szakirodalom, a vers és a tudományos munka a dolgozókhoz. Ha megnézzük a könyvjegyzékeket, világosan láthatjuk, milyen kincsek között válogathatunk.

Elmondhatjuk, hogy üzemeink többségében kialakulóban van a könyvtár, s a könyv olvasók törzstábor. Olyanok tartoznak ide, akik lelkesen fogadnak minden új olvasnivalót, megbírálják egymás között, minősítik és ha a könyv kiállja a próbát, ajánlják dolgozótársaiknak. Örvendetes jelenség ez és hasznos lenne, ha az írók kapcsolatot találnának ezzel a tábormal.

Ember György

Indul az új traktor. Túrkevére

Sztálin műveinek hatodik kötete

Pártunk gondoskodása a szocializmus útjára lépett országunk minden tudatos építőjének és védőjének fokozatosan hozzáférhetővé teszi Sztálin elvtársnak, a dolgozó emberiség bölcs tanítójának, a béketábor élén álló Szovjetunió nagy vezérének, a magyar nép igaz barátjának tizenhatkötetes kiadásban összegyűjtött műveit.

Az orosz kiadásból, amelyet 1946-ban kezdtek el, eddig tizenhárom kötet jelent meg. A magyar kiadás első kötete 1949 őszén látott napvilágot s azóta minden negyedévben megjelent egy-egy további kötet. A magyar kiadás kötetének megjelenési sorrendje azonban eltért az oroszótól. Az első három kötet után a 11. és a 12. kötet következett. A sorrend megbontása nem technikai okokból történt, hanem azért, mert a két soronkívül kiadott kötetnek közvetlen gyakorlati útmutató jelentősége Pártunk, népi demokráciánk mai problémái szempontjából különösen nagy; ez a két kötet ugyanis a Szovjetunió első öt éves tervének időszakában keletkezett műveket tartalmazza. A 12. kötetet a 4. és 5. követte s így a napokban kiadásra kerülő 6. kötettel Pártunk könyvkiadója Sztálin elvtárs műveinek szám szerint már nyolc kötetét adta százezres példányszámban a magyar olvasó kezébe.

A hatodik kötet Sztálin elvtárs 1924-ben írt műveit tartalmazza.

1924 volt az első esztendő, amelyben a Bolsevik Párt és a szovjet nép Lenin nélkül, Sztálin elvtárs vezetésével folytatta alkotó munkáját a népgazdaság helyreállítására, a szocializmus építése terén.

Még Lenin betegsége alatt, már 1923 őszén a leninizmusnak a párton belül működő ellenségei, a trockisták, dühös támadásokat intéztek a Bolsevik Párt sztálini Központi Bizottsága ellen. A lenini pártelméletet lábbal tiporva a frakciózás és csoportalakítás szabadságát követelték, tagadták a szocializmus felépítésének lehetőségét a Szovjetunióban, a Szovjet hatalom pusztulását jósolták és általános pártvitát erőszakoltak a pártra, amely átnyúlt 1924 első hónapjaira.

A hatodik kötetet Sztálin elvtársnak „A vitáról” című nyilatkozata és a XIII. Pártkonferencián „A pártépítés soronlevő feladatairól” mondott beszédei nyitják meg. E munkákban Sztálin elvtárs, leleplezve a trockista ellenzék pártbomlasztó tevékenységét, a Bolsevik Párt eszmei és szervezeti egységét védelmezi.

„Nekünk — írja a többi közt Sztálin elvtárs — akiket kapitalista környezet vesz körül, nem is csak egységes, nem is csak egybeforrott pártra, hanem igazi acélpártra van szükségünk, amely ki tudja állni ellenségeink nyomását és döntő harcra tudja vezetni a munkásokat.”

1924 január 21-én meghalt a Bolsevik Párt megeremtője, Lenin. A gyász napjaiban, a II. Szovjetkongresszuson mondta el Sztálin azt a nagy esküt, amelyben a Párt nevében megfogadta, hogy sohasem téveszti szem elől és valóra váltja Lenin végakarátát. Ennek az ódai szárnyalású eskünek minden egyes pontja a leninizmus egy-egy alapelvét hangsúlyozza — a proletár élcsapat jellegéről, a párt egységéről és egybeforrottságáról, a proletárdiktatúráról és a szovjet államiságról, a munkás-paraszt szövetségről, a nemzetiségek testvéri együttműködéséről, a szocialista honvédelemről, a proletár internacionalizmusról.

A hatodik kötetbe került be Sztálin elvtárs klasszikus műve: „A leninizmus alapjairól”. Ez a mű a leninizmus mesteri kifejtését és elméleti indokolását tartalmazza. Mindazt az újat, amit Lenin a marxizmus kincsházájához hozzáadott, Sztálin elvtárs felülmúlhatatlanul világos és tömör formában kifejtette, összefoglalta és továbbfejlesztette mint egy új korszak, az imperializmus és a proletárforradalmak korszakának marxizmusát, mint a proletárforradalom és különösen mint a proletárdiktatúra elméletét és taktikáját. Ez a mű, amelynek már megjelenési évében nagy jelentősége volt a trockizmus eszmei megsemmisítésében, a bolsevikokat és minden ország kommuniszláit hatalmas eszmei fegyverrel — a győzelem tudományával vértelte fel.

A hatodik kötetben foglalt többi nagyobb munka közül a nemzetközi helyzetnek, a párt belső életének és megszilárdításának, a munkásosztály és a parasztság szövetségének, a dolgozó tömegek szocialista szellemű nevelésének és átnevelésének kérdéseivel foglalkoznak a következő munkák: „A Központi Bizottság szervezeti beszámolója az OK(b)P XIII. Kongresszusának“, „Az OK(b)P XIII. kongresszusának eredményeiről“, „A nemzetközi helyzethez“, „A párt soronlevő falusi feladatairól“.

A kötetet „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája“ című zárja be, amelyben Sztálin elvtárs megindokolja és továbbfejleszti a szocializmus egy országban való győzelméről szóló lenini tanítást.

E mű zárófejezetében Sztálin elvtárs feltárja az Októberi Szocialista Forradalom óriási nemzetközi jelentőségét és zseniális éleslátással körvonalazza az események további alakulását.

„A legvalószínűbb — írja Sztálin elvtárs — ... hogy újabb országok fognak forradalmi úton leszakadni az imperialista államok rendszeréről“, hogy „az a folyamat, amelynek során újabb országok szakadnak el az imperializmustól, annál gyorsabban és alaposabban fog végbemenni, minél alaposabban fog megerősödni a szocializmus az első győzelmes országban, minél gyorsabban válik ez az ország a világforradalom további kifejlődésének bázisává, az imperializmus bomlasztásának eszközüvé.“

Az események fejlődése tökéletesen igazolta ezt a tudományos jövőbelátást.

A Szovjetuniónak a második világháborúban aratotti győzelme arra vezetett, hogy Közép- és Délkelet-Európa országainak egész sora elszakadt az imperializmus rendszerétől s a szocialista fejlődés útjára lépett, megbonthatatlan szövetségben és barátságban a felszabadító Szovjetunióval, a Szovjetunió nagy történelmi tapasztalatára és sokoldalú erkölcsi és anyagi támogatására támaszkodva. A nagy kínai nép kitepte magát az imperializmus szorításából és csaknem 500 millió népe a Szovjetunió vezette békétáborot erősíti. Az imperializmus bázisa egyre szűkül.

A hatodik kötetben a nemzetközi helyzet, a külpolitika kérdéseiről szóló sztálini fejtegetések és nyilatkozatok meggyőzően bizonyítják, hogy a békepolitika a Szovjetunió lényegéhez tartozik. A Szovjethatalom megszilárdulása óta Lenin és Sztálin minden alkalommal leszegezték, hogy a szocializmus országa minden állammal békében akar élni, hogy a szocializmus világgyőzelmének nincs szüksége háborúra, mert a szocializmus rendszere a kapitalizmus rendszerével folytatott békés versenyben a szocialista állami és társadalmi rend fölényénél és előnyeinel fogva feltétlenül győzni fog.

„A mi országunk — mondotta Sztálin elvtárs a XIII. pártkongresszuson — az egyetlen ország a világon, amely békepolitika folytatására képes és valóban békepolitikát is folytat, nem farizeus módjára, hanem becsületesen és őszintén, crélyesen és következetesen. Ma mindenki... elismeri, hogy a mi országunk az egyetlen ország, amelyről joggal el lehet mondani, hogy a békepolitika támasza és zászlóvivője az egész világon... Semmi sem növelte a Szovjethatalom népszerűségét annyira, mint az a békepolitika, amelyet a Szovjethatalom a kapitalista környezet nehéz viszonyai között becsületesen és bátran folytat.“ „A néptömegek látják, hogy a Szovjetunió az egyetlen ország, amely harcol az új háború ellen... hogy a Szovjetunió a népek közötti béke zászlóvivője és erős gát a háború ellen.“

Ez a megállapítás napjainkban módosításra szorul: a Szovjetunió ma már nem az egyetlen ország, amely harcol a háború ellen, a Szovjetunió ma már egy 800 millió békétábor vezető ereje, és azt, hogy a tőkés országokban is fokozódik a néptömegek gyűlölete az imperialista háborús gyujtogatókkal szemben, egyebek közt a legutóbbi olaszországi és franciaországi választások szemléletesen és nyomatékosan bebizonyították.

Rendkívül tanulságosak és időszerűek a hatodik kötetben a dolgozó tömegek nevelésére és átnevelésére vonatkozó sztálini fejtegetések. Amikor Pártunk és kormányunk széleskörű oktató és nevelő munkát szervez, gyökeresen átalakítja a közoktatást annak minden fokán, és általában minden módon elő-

mozdítja a hazánkban megindult kultúrforradalmat, mindebben a leninizmus útmutatását követi, harci feladatot teljesít a szocializmus győzelme és megszilárdítása érdekében. Ennek a harci feladatnak a fontosságát Sztálin elvtárs nagy nyomatékkal hangsúlyozza. A proletárdiktatúra egész korszakára — mondja Sztálin elvtárs — „nemcsak azért van szükség, hogy meg lehessen teremteni a szocializmus teljes győzelmének gazdasági és kulturális előfeltételeit, hanem azért is, hogy a proletariátusnak módjában legyen, először, hogy önmagát az ország vezetésére képes erővé nevelje és kovácsolja, másodsor, hogy a kispolgári rétegeket olyan irányban képezze és gyúrja át, mely a szocialista termelés megszervezését biztosítja“.

Ezért, írja Sztálin elvtárs, „a Párt egyik leglényegesebb feladata, hogy a proletárdiktatúra és a szocializmus szellemében nevelje át a régi és nevelje az új nemzedéket“, mert „a régi szokások és módszerek, hagyományok és előítéletek, amelyeket a régi társadalomtól örököltünk, nagyon veszélyes ellenségei a szocializmusnak“.

A szocialista átnevelés terén nagy szerepet játszó tömegszervezetek közül Sztálin elvtárs e kötetben különösen nyomatékosan húzza alá az ifjúsági szövetség, az ifjúság között végzett pártmunka szerepét.

„Az ifjúság — írja Sztálin elvtárs — ... országunk jövője és a jövő hordozója. Az államapparátusban, a parasztok között, a dolgozó nők között végzett munkának a régi szokások és hagyományok leküzdésében, a dolgozó tömegek idősebb nemzedékeinek átnevelésében van óriási jelentősége, viszont az ifjúság között végzett munka, mint hogy az ifjúság e hagyományoktól és szokásoktól többé-kevésbé mentes, a dolgozók új kádereinek a proletárdiktatúra és a szocializmus szellemében való nevelésben tesz szert felbecsülhetetlen jelentőségre, hiszen itt a talaj — magától értetődik — rendkívül kedvező.“

Mint Sztálin elvtárs műveinek minden egyes kötete, a hatodik kötet is felbecsülhetetlen segítséget, értékesnél értékesebb konkrét tanácsokat, útmutatásokat ad a Párt és a tömegszervezetek minden aktív tagjának, szocialista gazdasági és kulturális építőmunkánk minden tevékeny részesének, békemozgalmunk minden harcosának mindennapi gyakorlati munkája számára.

Czóbel Ernő.

Könyvhiradó

KÖNYV GOTTWALD ELNÖK IFJÚSÁGÁRÓL. A csehszlovák fiatalok szövetsége háromszázezer példányban jelentette meg Frantisek Necásek könyvét, „Klement Gottwald ifjúsága“ címen. A könyv a csehszlovák köztársaság elnökének küzdelmes, de példamutató, harcos ifjúságáról szól.

A SZLOVÁKIAI „HVIEZDOSZLAV-MOZGALOM“. A csehszlovák köztársaság elnökének, Gottwald elnöknek kezdeményezésére két esztendővel ezelőtt a szlovákok nagy költőjének, Hviezdoszlavnak nevével mozgalmat indítottak azzal a céllal, hogy a szlovák irodalmi múlt nagyjelentőségű műveit újra kiadják s megismerteressék az olvasók legszélesebb rétegével. A régibb szlovák irodalom jeleseit e mozgalom keretében, átlag 25 000 példányban jelenték meg. A mozgalomnak könyvbarát-jellege van s eddig csaknem tízmillió koronát forgalmazott.

PŘÁGABAN ÉS POZSONYBAN megnyílt a szovjet könyvek kiállítása, ezzel a címmel: „A szovjet könyv — a tanító s a harcos“. Ugyanekkor a csehszlovák könyvtermést, gazdag kiállítás keretében, Moszkvában mutatták be. A kiállítás címe: „A csehszlovák köztársaság, — útban a szocializmus felé.“

VÁNDOR KÖNYVESBOLT KELET-NÉMET-ORSZÁGBAN. A potsdami Könyvkereskedelmi Társaság vándorkönyvesboltokat indított útnak egyes ipari központok felé, hogy közvetlen kapcsolatot találjon a dolgozókkal. Az első vándorkönyvtár-koCSI Brandenburg tartomány gyárait kereste föl, nagy sikerrel. A cottbusi vasúti munkások számára pedig vándor-kölcsönkönyvtárat rendeztek be 6000 könyvvel. Az olvasók száma e mozgalmak nyomán 65 százalékkal emelkedett.

A KELET-NÉMETORSZÁGI IPARI SZAKKÖNYVEK számának emelkedése. A lipcsei tavaszi vásáron hatalmas sikere volt a könyvkiállításoknak. Különösen az ipari szakkönyvekben mutatkozott nagy gazdagodás: míg az 1950-es évben e szakkönyvek száma az összkiadványoknak csupán négy százaléka volt, az 1951. évi terv 20,6 száza-

LENGYELORSZÁGBAN jelenleg 3983 közkönyvtár és 24 384 könyvtárfiók működik. 37 752 iskolai könyvtár áll a tanuló ifjúság rendelkezésére. A közkönyvtárak, könyvtárfiókak, üzemi könyvtárak és diák-olvasótermek a nyomtatott betű, a kultúra hatalmas békefrontját képviselik.

A MAGYAR KÖNYV ÜNNEPE 1951.

BUDAPEST: augusztus 31—szeptember 1.,

VIDÉK: szeptember 8—9—10.

Az 1951-es könyvnapon a városokon és üzemeken kívül az eddiginél jóval nagyobb mennyiségben jut el a könyv a falvakba.

A könyvnap sátrakban az év legjelentősebb könyvein kívül 20—25 új mű és számos fontos mű új kiadása kerül forgalomba.

A szeptemberben megtartott könyvnap lehetővé teszi, hogy dolgozó parasztságunk széles tömegeihez jusson el felemelt ötéves tervünk teljesítéséhez, békeharcunk fokozásához fontos haladó, szocialista irodalom.

A könyvnap sikere nagy mértékben függ könyvtárosaink és könyvterjesztőink jó politikai munkájától. Ebben a számunkban RÉVAI JÓZSEF elvtársnak az 1950-es könyvnapon tartott beszédéből idézünk részleteket, hogy útmutatásul segítsék az elvtársakat munkájukban.

... Minden könyvnap egy-egy fontos állomás az új magyar kultúra, a dolgozó nép, a szocialista kultúra kialakításának útján, minden könyvnap egy-egy fontos állomás a kultúra s dolgozó népünk összeforrasztásának útján. A felszabadulás óta megrendezett könyvnapok évről-évre képet adnak arról, hogy mennyire haladtunk előre ezen az úton: melyek az eredmények és melyek a teendők.

... *a könyvnek Magyarországon új közönsége, új olvasótábora van: a dolgozó nép, a régi rend alatt kizsákmányolva, tömegeiben ügyszólván nem olvasott könyvet és most olvas, jeléül annak, hogy van ideje, van kedve s anyagi lehetőségére a művelődéshez.*

... Míg nálunk a könyvkiadás és vásárlás rohamosan nő, jeléül a kibontakozó kultúrforradalomnak, addig a nyugati tőkésvilágban esik, jeléül nemcsak a gazdasági, hanem a kulturális visszaesésnek is. Amerikában például a kiadott művek száma 1939-től 1948-ig hét százalékkal, Angliában 1.5 százalékkal, Olaszországban 30 százalékkal esett vissza. Még ezt a stagnálást, sőt visszaesést is csak rémtörténetekkel, gyilkosságokról szóló és pornografikus művek tömeges példányszámával tudják lassítani.

Howard Fast, a nagy amerikai író keserűen panaszkodik arról, hogy „ma az új könyvek az amerikai nép széles tömegei számára elérhetetlenek“, hogy a „kultúr-színvonal süllyed“, hogy a könyvtárak „rákényszerülnek kiadásai lehető lecsökkenésére és majdnem semmit sem fordítanak új könyvek beszerzésére“. Nézzék meg ezzel szemben a mi könyvtármozgalmunk rohamos növekedését, amely szintén *bizonyítéka annak, hogy a könyv egyre inkább a nép ügyévé lesz, hogy irodalom és tömegek egyre inkább összeforrnak.* Az ideai könyvnapok népi demokráciánk kultúrpolitikájának újabb jelentős sikerét jelzik. Sikerült jelentenek abból a szempontból, hogy népi demokráciánk érdekeivel ellentétes művek az idén már végleg kiszorultak a könyvnap sátrakból s csak olyan könyvek jelentek meg, amelyek *egy-től-egyig szocia-*

lizmust építő népi demokráciánk céljait szolgálják. Tudjuk, hogy ez nem volt mindig így — még a felszabadulás óta sem. A felszabadulás utáni első esztendőkből — a fordulat éve előtt — a könyvnap sátrakban a haladó és szocialista irodalom termékei mellett még jócskán árusították a nyugati imperializmus hanyatló és mérgező álkultúrájának fércműveit is, amelyeket az akkori tőkés kézben lévő könyvkiadóvállalatok nagyon tudatos politikai célok szolgálatában dobtak a könyvpiacra.

Ma a könyvkiadás és a könyvkereskedelem a népi demokráciás állam kezében van. Ezért az ideai könyvnapokon csak olyan könyvek kerülhetnek a vásárlók kezébe, amelyeket a Szikra és az állami könyvkiadóvállalatok bocsátottak ki. Köszönhető ez a hatalmas eredmény azoknak a kemény harcoknak, amelyeket Pártunk vezetésével sikeresen vívtunk meg s amelyeknek eredményeként *a könyvet — ezt az igen fontos fegyvert — hazánkban kicsavartuk az imperialista reakció és ügynökei kezéből s dolgozó népünk kulturális fel-emelésének eszközeként tettük.*

... A műveletlenség összeférhetetlen a szocializmus építésének hatalmas feladataival — mondotta Rákosi elvtárs. — A szocializmus építése egyre komolyabb és bonyolultabb feladatok elé állítja a dolgozókat. *A béke védelme, a helytállás a munkában, az építésben, a termelésben megköveteli azt, hogy tájékozódni tudjunk a nemzetközi helyzetben, ismerjük más népek helyzetét és életét, tájékozódjunk szemhatárunkat.* Műveltség nélkül, amely megszerzésének döntő eszköze a jó könyv, ez lehetetlen. Szemben a háborúra készülő imperialista kalandorokkal, akik a könyvet az új háború előkészítésének, a dolgozók öntudata megmetéyzésének, a barbárságnak és a züllésnek eszközeként alacsonyítják, mi — az élenjáró szovjet irodalom példáját és útmutatását követve — azt hirdeljük:

„Jó könyvvel, tudással a békéért, a szocializmusért!“

Dobozy Imre: T Ú R K E V E

Pártunk II. kongresszusa rámutatott arra, hogy ötéves tervünk sikeres végrehajtásában egyik legfontosabb feladatunk a falu szocialista átalakítása. „Az ötéves terv magában foglalja a mezőgazdaság szocialista építésének az eddiginél fokozottabb fejlesztését. Ez az ötéves terv egyik legfontosabb kérdése, melyet a legközelebbi esztendőekben kell megoldanunk, melynek jó megoldásától függ sokban egész szocialista építésünk további menete” — mondotta Rákosi elvtárs. A szocialista realizmus útján haladó irodalmunknak is igen nagy feladatai vannak e hatalmas terv végrehajtásában. Már az elmúlt esztendőekben is és különösen az elmúlt évben számos olyan regény, dráma, vers született meg, amely az új magyar falu születését, fejlődését ábrázolja. Fontos helyet foglal el ezek között az irodalmi alkotások között Dobozy Imrének a közelmúltban megjelent könyve: az *Új vetés nő a Kúnságon*.

Az *Új vetés nő a Kúnságon* irodalmi riportok formájában számol be arról, hogy milyen körülmények között, milyen harcokban erősödtek meg és nőttek meg számszerűleg is a kunsági szövetkezetek. A 6 íves könyv maga is hozzájárult ahhoz, hogy TSZCS-ink tovább haladjanak a megkezdett úton és egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztjaink is mind nagyobb számban ismerjék fel a szövetkezeti gazdálkodás előnyeit.

Most jelent meg Dobozy új könyve, a *Túrkeve*, amely összefüggő riportok formájában ábrázolja első termelőszövetkezeti városunk megszületését. A regény számos szereplőjét valamennyien jól ismerjük: Lovas Lajos, a Vörös Csillag Kossuth-díjas elnökét, Szilágyinét, a szintén Kossuth-díjas agronómust, Bernát Lajost, a Népköztársasági Erdemrenddel kitüntetett párttitkárt. — A könyv középpontjában Gál Antalnak, a régi középparasztnak, és családjának néhány hónapos története áll, de az író rajtuk és a többi szereplőn keresztül Túrkeve szocialista fejlődésének egész folyamatát feltárja; megelevenednek előttünk a téli estéken vívott „ceruza-

párbajok“, ahol a népnevelők a számok és adatok erejével győzték meg az ingadozó parasztokat a szövetkezetek és elsősorban a pártbizottság munkája, a kulákok ravasz és aljas mesterkedései, hogy beférkőzhessenek a szövetkezetekbe. Rákosi elvtárs turkevei látogatása, a 70 új gép megérkezése, a szövetkezeti város megszületése és végül a parasztküldöttség látogatása Rákosi elvtársnál.

Dobozy könyve — hasznos és szép könyv. Valóságos, élő történeteken keresztül, művészi ábrázolásban mutatja be a falu élenjáró dolgozóinak, a kommunistáknak lelkes és nehéz munkáját, a Párt erejét, kommunisták és pártonkívüliek harcos és optimista összefogását a boldogabb, békés jövődö megteremtésére. Könyvének nagy érdeme, hogy megmutatja, mennyi nehézségen, az ellenséggel vívott milyen elkeseredett küzdelmen keresztül jutott el a kevi parasztság addig, hogy egy akarattal lépjen a szocialista mezőgazdaság útjára. A nagyszerű eredmények, a hazánk egész dolgozó parasztsága számára példát mutató erőfeszítések mellett nem hallgatja el a hibákat sem: rámutat, milyen komoly hibáknak a forrásává válhat az önelégültség, vagy a „túlagitálás“, amit Rákosi elvtárs is szóvá tett kongresszusi zárószavában.

A könyv megírása óta a kevi Vörös Csillag szövetkezet elnyerte az ország legjobb termelőszövetkezete büszke címét és Turkeve példája nyomán eddig nem tapasztalt lendülettel alakultak meg egymás után az új termelőszövetkezeti falvak és városok. Szövetkezeti mozgalmunk fejlesztésében, mint erre a Pártkongresszus határozatai rámutatnak, most legfontosabb feladatunk eddigi eredményeink megszilárdítása, meglévő szövetkezeteink megerősítése. Bizonyos, hogy ez a könyv is jelentősen hozzá fog járulni ahhoz, hogy ezt a feladatot sikeresen megoldjuk.

A falu minden dolgozó rétege, TSZCS, ÁMG, gépállomások dolgozói, kis- és középparasztság körében terjesszük elsősorban.

Dobozy Imre: Túrkeve. 168. l., 10 t. (Művelt Nép könyvkiadó) 3.— —

Az aratás

GALINA NYIKOLAJEVA ORVOSNAK KÉSZÜLT, s a háború után két teljes esztendeig a kolhozokat járta. Nemcsak tanulmányozni akarta a kolhozok életét, hanem tapasztalatokat is gyűjtött, hogy mindazt, amit útja során tanult, átadhassa szülőfalujának, részese lehessen az otthoni kolhoz fellendítésének. Eppen ezért, mert nem korlátozta munkáját megfigyelésre, „objektív” anyaggyűjtésre, ezért szerzett igazi benyomásokat.

A NEHEZSÉGEK BATOR LEKÜZDESENEK, a lelkes, bolsevikhoz illő harcnak és a győzelemnek regénye ez. Színtere egy középoroszországi kolhoz. A kedvezőtlen falajviszonyok sem akasztják meg a dolgozók lendületes munkáját: a kolhoz az elsők közé küzdi fel magát. A háború és a háborút követő nehéz idők megsemmisítik e nagyszerű eredményeket. A visszaesés nem tulajdonítható kizárólag a háború pusztításainak. Hiba terheli a vezetőséget is. Vaszilij Bortnyikov e mélyponton kerül a kolhoz élére. Lábra kell állítania az elesett gazdaságot, s ami ennél is fontosabb: a részben elkedvetlenedett embereket, akik megfelelő vezetés híján háztáji gazdálkodásukat fejlesztették ki a kollektív kolhozmunka rovására. A kommunista Bortnyikov pártszervezetet sem talál szülőfalujában. Otthona is üres: felesége, Advotyja egy téves értesítés folytán — halottnak vélte Bortnyikovot. Meggyászolta hűségesen, aztán Sztyepan Mohovval kötötte össze sorsát.

BORTNYIKOV PÉLDAT MUTAT, milyen az igazi kommunista magatartása: bármennyire is fájlalja az otthon széthullását, mindenekelőtt a kolhoz sorsáról és jövőjéről gondoskodik. Advotyát állattenyésztő szaktanfolyamra küldik a városba. Onnan tudással felvértezve tér vissza és a lezüllött állatállományt hozza újra rendbe. A két ember útja látszólag elvált egymástól.

HAMAROSAN MEGALAKUL az új helyi Pártszervezet is, s a „Május 1. kolhoz ismét virágzásnak indul. Új és új gépek jelennek meg a kolhoz földjein, bő termés tölti meg a magtárakat, s az elárvult istállók is, — Advotyja és tanítványai jó munkája nyomán —, napról napra szebb állatokkal büszkélkednek.

E RÖVID KIS ÖSSZEFOGLALÓ keretében csak halvány képet nyerhetünk Galina Nyikolajevna Sztálin-díjjal kitüntetett alkotásáról. A regény — s ez ad neki megkülönböztetett értéket — nemcsak a szovjet munkát, hanem a szovjet embert is elének állítja. Megelevenedik előttünk a közösségi és a magánélet egyaránt. Megismerjük a kollektív élet és az egyes ember örömeinek, vágyainak, öntudatának, harckészségének kölcsönhatását. Megtanuljuk Galina Nyikolajevna alkotásából, hogy az öntudattal végzett munka milyen igaz embereket fejleszt azokból is, akik eddig céltalanul, örömtelenül tengtek-lengtek a világban. A szovjet ember öntudata vezérli a halkszavú, csendestermészetű Advotyát a tanulás útjára, és munkája során ismeri fel férjének, Bortnyikovnak is megnyerő tulajdonságait. A munka, az alkotás lendületében ismeri meg Bortnyikov is feleségét, akivel éppen egy súlyos válság idején békül ki és forr össze — most már igazán és egész életükre.

A REGÉNY TISZTA TÜKRÉBEN az emberi viszonylatok egész gazdagságát megpillantjuk: hogyan szeretik a gyermekek szülőiket, milyen féltő gondossággal állnak a meglett emberek a fiatalok mellé, hogyan adják át tapasztalataikat az öregek az induló ifjúságnak, miképpen forr össze egyetlen családdá a kolhoz kollektívája, hogy együttes erővel, munkájuk, tapasztalataik harcos összefogásával szolgálják a szovjet nép dicső célkitűzéseit: jó munkával a békéért, jó munkával a dolgozó emberek jövőjéért.

Jókai — ahogy ma látjuk

I.

Mi tette — jobb kifejezést nem tudunk — „aktuális” a Jókai-kérdést? A közvetlen ok: két Jókai-kötet — a „Csataképek” és „A kőszívű ember fiai” — új kiadásának megjelenése. A közvetett ok: múltbeli értékeink egyre szélesebb körű fel-tárásiának, haladó hagyományaink elmélyülésének és a hazafias-heroikus szemlélet ápolá-sának elősegítése. Nos, Jókai legjobb művei feltétlenül alkalmasak erre.

De minden úgynevezett „aktualitástól” függetlenül is foglalkoznunk kellene végre Jókai Mór életművével, mert komoly irodalomtörténeti, irodalomkritikai, sőt — túlzás nélkül mondhatjuk — nemzeti adósság törlesztéséről van szó. A magyar népi demokrácia nagyjából már megadta Mikszáth Kálmánnak, ami Mikszáth Kálmáné. Eötvös József is hozzájutott az őt megillető helyhez. Révai József tanulmányai eloszlatták Petőfi Sándor és Kölcsey Ferenc körül a reakciós „félremagyarázásokat”. Horváth Márton feltárta Vörösmarty Mihály mindeddig homályban tartott vonásait. De Jókai Mórral részlete-sbben senkiféle foglalkozott.

II.

Gyulai Pál, Salamon Ferenc, Beöthy Zsolt, Péterfi Jenő, Szerb Antal és a töb-biek, akik Jókait régebben értékelték, mind csak a „mesemondói” becsülték benne. Elősegítették, hogy Jókaiól szinte kizárólag a serdülő ifjúság olvasmánya le-gyen. Mikszáth Kálmán érdekes, lebilincselő Jókai-életrajza sem bizonyult alkalmasnak a Jókai-kérdés tisztázására. Zsigmond Ferenc műve sok ismeretlen adatot hozott fel-színre, de az irodalomtudomány szempontjából semmiképp sem kielégítő. Még mindig adó-sok vagyunk azzal a könyvvel, amely Jókai Mór igazi írói jelentőségét kellően összefoglalná.

Pedig jó lenne tudatosítani az emberekben, hogy Jókai bizony nemcsak a gyere-keké. Sokat kaphatnának tőle a felnőtt olvasók, sőt — mondjuk meg nyíltan! — maguk az írók is!

A „Csataképek”-ben és „A kőszívű ember fiai”-ban sok olyan található, ami — a nemrég lezajlott Irókongresszus tanulságai szerint — nagyonis hányzik mai íróink túlnyomó részéből. Jókai merete érvényesíteni a fantáziáját. Bátran bonyolította regé-nyeinek történetét. Nem elégedett meg a múlt, vagy a jelen leírásával, hanem elvezette olvasóit a képzelt jövő képzelt tájaira is.

„Ne felejtsek el — figyelmeztette Fegyin az Irókongresszuson a magyar írókat — maguk mellé ültetni az irodalom legcsodálatosabb útítársát: a fantáziát.” Nos, Jókai Mór mellett mindig ott ült ez az útítárs, sőt, ha kellett, segítségére volt céljai eléré-sében.

III.

Nincs a magyar irodalomban még egy író, akit annyit és annyiszor foglalkozta-tott volna az 1848—49-es szabadságharc, a magyar nemzeti függetlenségi küzdelem és az önálló magyar hadsereg gondolata, mint Jókai Mór. Műveinek jelentős részében a szabadságharc és a szabadság a központi probléma.

Figyelme és érdeklődése — akár a szabadságharcról, akár másról volt szó — ki-terjedt a magyar nép egészére. Az a közel tízezer szereplő, aki Jókai regényeiben sürgő-forog, a főhősöknél sokkal realisabban ábrázolt mellékszereplők, s kishivatalnokok, halá-szok, pásztorok, cipészek, diákok, cigányok, valamint mindenfajtaú kisemberek tömege; Jókai őszinte demokratizmusát tanúsítja.

IV.

Ezek a most újból kiadott Jókai-kötetek, a némileg átcsoportosított „Csata-képek” és „A kőszívű ember fiai” visszavezetik a mai idők mai olvasóit a szabadságharc és a máról holnapra megvalósult 1848-as nemzeti hadsereg világába.

„A földműves elhagyta ekéjét, a tanuló elhagyta iskoláit, a családapa boldog tűz-helyét, és ment a zászlók alá... — olvassuk „A kőszívű ember fiai”-ban. — Nem kellett felpénzsel csalogatni senkit, egy nemzetiszínű kokárda volt az egész ajándék, amit a belépő kapott... Elmentek a bírák; hisz nem volt senkinek panasza. A mérnökökből lettek tüzekek, utászok. Az orvosokból tábori sebészek. Agyban meghalni nem volt most divat. Híres korhelyekből híres hősök lettek. Csöndes jellemekből oroszlanok... Nem

volt fegyver. Vettek el az ellenségtől. Előbb kaszával, puszta kézzel kellett kicsikarniok a harc eszközeit, hogy azután küzdhessenek vele."

Amikor a régi tisztek egy része gyávának bizonyult és — mint a „Csataképek“ című gyűjtemény „Radikális kúra“ című írásából megtudhatjuk — Klapka egy ütközei idején 30 honvéd tisztet a temetőárokban talált elbújva, a tisztikar nagyszabású felújítására került sor. „A magyar fővezérek kidobták a hadsoraikból azt a sok kényes járdataposót, akiket a kegyosztás tukmált a hadseregbe, s helyettük neveztek ki tizedeseket, őrmestereket vezénylő tisztökké“.

Ennek a néphadseregnek a lelkesedéséről szól „A kőszívű ember fiai“ című regénynek „A várharc mennykövekkel“ című fejezete, amelyben Jókai Mór leírta, hogy miképp jelentkeztek Budavár ostromának utolsó szakaszában az emberek a legveszélyesebb feladatokra. Mindenki fel akart mászni a „lábtókon“, hogy elsőik között jusson fel a várkert falszögvényeire és elsőnek hatoljon be a várfal résein. Baradlay Ödön és Baradlay Richárd, a két Jókai-főhős is ott volt a jelentkezők között.

A „Csataképek“ elbeszéléseit, irodalmi riportjait és miniatűrjeit, valamint „A kőszívű ember fiai“-t csak olyan író alkothatta meg, aki maga is szereplője volt az 1848–49-es eseményeknek. Jókai a márciusi ifjak egyik vezére volt. *Petőfi* oldalán küzdött. Nevéhez fűződik a híres „tizenkét pont“ első tervezelének megszerkesztése. Később elkísérte *Kossuthot* alföldi agitációs útjára.

V.

A „Csataképek“ című sikerült antológia arra buzdíthatja irodalomtörténészeinket, hogy csinaljanak további antológiákat a nagy író elbeszéléseiből és regényrészleteiből. Nem ártana az sem, ha magyarázatos kiadásban a közönség elé kerülnének azok a szinte teljesen ismeretlen, nagyrészt kötetbe sem gyűjtött Jókai-versek, amelyek a szabadságharc alatt, majd a Bach-korszak idején az osztrák uralkodóházat gúnyolták, a Bach-beamtereket pellengérré állították és a szabadságharc külföldre menekült nagyjait dicsőítették. (*Waldapfel* József a „*Csillag*“ 1948. áprilisi számában közzétett egy ilyen ismeretlen Jókai-szatíratörödéket, amely a Habsburg-családról szólt — *Csokonái*: „*Béka-egérharc*“-ának modorában. Jókai ennek csak énekét írta meg. Folytatólagos módon akarta elkészíteni, az eseményeket követve, mint *Sárosy Gyula* az „*Aranytrombitá*“-t.)

Ami íróinkat illeti: azok sokat tanulhatnak Jókaitól egyszerűség, közvetlenség és stílusgazdagság szempontjából. Ez a nagy írónk, akihez hasonló bőségu magyar szókincsrel talán senkisé nem rendelkezett, — ne felejtjük el! — a „társalgó köznyelv“ alkalmazásával újította meg a magyar prózát!

Fedezzük fel (sajnos, erre van szükség) a felnőttek számára Jókait, a hazafiság és hősiesség költőjét, akit nem akarunk elvenni a fiataloktól, de oda szeretnénk adni — a legszebb magyar hagyományok képviselőinek műveivel együtt — a felnőtteknek is!

Jókai Mór: Csataképek. Összeáll. Lukácsy Sándor. 112 l. (Szépirodalmi könyvkiadó) (Szépirodalmi kiskönyvtár 12—13.) 3.— —

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai. Regény. 478 l. (Szépirodalmi könyvkiadó) 20.50 26.50

Kossuth zászlaja alatt

Nincs a magyar multnak még egy olyan hősi korszaka, amelyről annyi írást találhatnánk, mint a szabadságharcról. Egy-két regényt, elbeszélést általában ismerünk közülük; a többi írás azonban könyvtárakban, folyóiratokban lapul elfeledetten. Ez az antológia ismét napfényre hozza ezeket az eltemetett műveket s megismerteti a szabadságharc legfontosabb problémáival. Találkozunk a legendás hősökkel, Kossuthal, Bessel, Guyonnal, Damjanich-csal, látjuk a névtelen közkatonák odaadását, bátorságát, az ország harcát az árulók ellen, a hősöket, akik minden módon küzdenek a betolakodók ellen, szinte

együtt élünk a mult század dolgozó magyar népével, mely hűségesen őrizte szívében a szabadságharc emlékét. Ez a prózai antológia novellákat, regényrészleteket közöl ismert nagy íróinktól: Eötvöstől, Gyulaitól, Tömörkénytől és kisebb, de nem kevésbé érdekes írásokat a szabadságharc szemtanúinak, a hősi erőfeszítés részeseinek tollából.

Elsősorban szab. harcosok, honvédség, jegyveres alakulatok, DISZ, közép- és felsőiskolások körében terjesszük.

Kossuth zászlaja alatt. Írások a szabadságharcról. Összeáll., a bevezetést és jegyzeteket írta Lukácsy Sándor. XXVIII. 424 l. 16 t. (Szépirodalmi könyvkiadó) 19.50 23.50

TELEKI SÁNDOR

(1821—1892)

TELEKI SANDORT, mint író nem igen szokás emlegetni. Az minden irodalom-történeti kézikönyvben benne van, hogy Petőfi az ő koltói kastélyában töltötte mézesheleit, de az már nem mindegyikben, hogy maga is írt néhány számottevő könyvet. Igaz, nehéz is eldönteni, mi volt tulajdonképpen: szabadságharcos, kalandos sorsú életművész vagy író? Irni tudott, az bizonyos, de az is biztos, hogy az irodalmat csak úgy mellékesen művelte, kicsit félvállról is, egy érdekes élet ráadásaképp. Egyetlen műfaja: az emlékirat. Ebben sem rendszeresen dolgozott; amikor eszébe jutott egy-egy nevezetes epizód az életéből, hosszabb-rövidebb tárcát kanyarított belőle. Így gyűlt össze apránként hat kötetnyi írása. Mert megírni való érdekes történet igazán bőven akadt életében. Szerencsés ember volt: Petőfit, Liszt Ferencet barátjának mondhatta; Bemnek egyik legközelebbi harcostársa volt; a múlt század nagy francia költőjével, Victor Hugóval gyakran vacsorázott együtt, s vacsora után Reményi hegedült; harcolt Garibaldi zászlaja alatt, megfordult Európa majd minden országában, megismerkedett kora legnevezetesebb embereinek nagy részével — volt miről írnia! Az emlékek túlcsonduló gazdagsága tette élete végén íróvá, mégpedig jó íróvá.

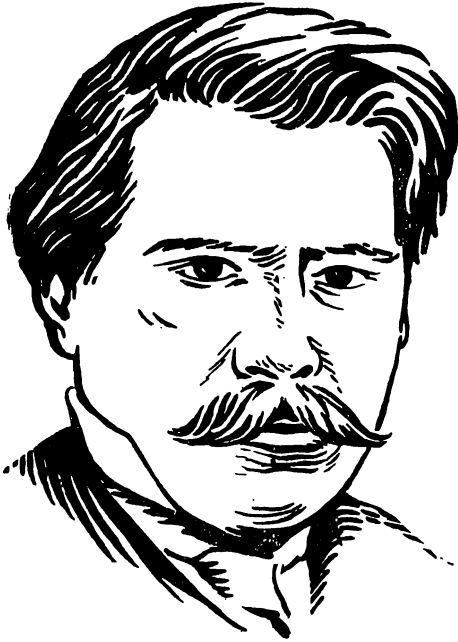
1821-ben született Kolozsvárott, előkelő, gazdag családból. A haladó szellem, a reformtörekvés nem volt idegen ettől a családtól; a rokonságban olyan kiváló személyekkel találkozunk, mint Teleki László, a Kossuth-párti politikus és a *Kegyenc* című dráma szerzője, vagy Teleki Blanka, a magyar nőnevelés szabadságszerető szervezője. Teleki Sándor mellé serdülő korában Tánicsics Mihályt adták nevelőül. Tánicsics nem sokáig nevelhette tanítványát, mert hamarosan összerúgta a patkót az erdélyi cenzúrát irányító püspökkel, s tanácsos volt odébbállnia, de tanítása bizonyára nem maradt hatás nélkül Teleki Sándorra. A reformszellem különben is élénk volt a kolozsvári iskolákban. Kézíratos röpiratok keringtek a diákok között; Teleki Sándor például az északamerikai Függetlenségi Nyilatkozat magyarozatát szerezte meg, s adta tovább Sámi Lászlónak, a későbbi szabadságharcos történésznek. Valamelyik barátja beszél neki a véres spanyol trónviszályról; Teleki nem sokat töpreng: fölcsap Don Carlos katonájának.

Igen, ilyen volt a fiatal Teleki, a koltói „vad gróf”: könnyelmű, kaland- és élnivágyó, hetyke és vidám; ma itt, hónap ott; egyik nap kocsiba száll, hogy beutazza Liszt Ferencel fél Európát, Oroszországot is, a másik nap Kolozsvárról szalajtat el a híres mármaroszigeti cigánybandáért, élvezzi az életet. De jellemének dévaj felszíne alatt nem léhaság, hanem sok meleg emberi tulajdonság húzódott meg, különcködésében volt egy adag demokratizmus, legalább is az emberekkel való érintkezésben.

A „bolondos” gróf 48-ban megkomolyodott, Kővárvidék képviselővé választja, aztán közlegényként harcol, később kormánybiztos lesz, majd szerencséje összehozza Bemmel, akinek megtetszik a bátor, mozgékony, tettekéssz, gyors elhatározású fiatal férfi, s kinevezi az erdélyi hadak főfelügyelőjévé. Kalandban, izgalomban bőven van része, de most mindez mély értelmet nyer azáltal, hogy egész tevékenysége szent ügy szolgálatában áll. Élete ettől kezdve összeforr a szabadság ügyével, s Teleki büszkén, férfiasan vállalja ennek az életnek minden nehézségét. Világos után börtön, aztán izgalmas szökés, bújdosás (miközben Rózsa Sándor legényei is segítik), 1850-ben kocsisruhában átjut szerb földre, aztán az emigrációs élet különböző állomásai következnek, Konstantinápoly, Páris, Belgium, London, végül Jersey, ez a kis sziget a francia partok előtt. Aztán a sok hányódásnak is végeszakad. 1867-ben hazajön. Az ifjúság lobogó temperamentuma már csak az emlékeiben él, az emlékek anekdotákká kerekednek... — ekkor kezd el írni.

Teleki Sándor könyve „Emlékek Bemről” címmel jelent meg a napokban a Szépirodalmi Kiskönyvtár sorozatban.

MÓRICZ ZSIGMOND

Nagy prózairónk 1878-ban született a szatmármegyei Tiszacsécsen. Apja kisföldű, vállalkozószellemű paraszt volt, anyja 48-as szellemben nevelkedett középosztálybeli lány. Néhány évvel Mórícz Zsigmond születése után szülei tönkrementek. Az író Debrecenben, Sárospatakon, Kisújszálláson végzte el középiskoláit. Utána református teológiára, majd a jogi szakra iratkozott, de a vallás dogmái és a feudális magyar jogrendszer embertelensége egyformán elriasztották az egyetemi tanulmányoktól. Először Debrecenben újságíróskodott, majd Budapesten. Közel tíz esztendőn át dolgozott névtelen újságíróként, mint a gyermekrovat vezetője. Közben, három nyáron át egyik irodalmi társaság megbízásából, népköltészeti gyűjtőmunkát végzett. Harminc éves volt már, amikor 1908-ban megjelent a „Nyugat”-ban „Hét krajcár” című elbeszélése. A vérbeli remekmű páratlan sikert aratott. Mórícz Zsigmond egyszerre ismert íróvá vált. Ady Endre is fegyvertársi barátsággal állt melléje.

A reakció Móríczot is Ady Endréhez hasonló fogadtatásban részesítette, ellenségesen fogadta műveit. Helyzete a „Nyugat” irodalmi körében is Adyéhoz hasonlóan alakult. Törekvéseit és műveit teljesen félremagyarázták. Mórícz 1929-ben még vállalta a „Nyugat” társzerkesztését, megkísérelte, hogy nagyobb teret biztosítson a társadalmi valóság ábrázolásának, de hamarosan be kellett látnia, hogy szándékát a burzsoá dekadencia irodalmárai körében nem tudja megvalósítani. Ezért végleg megvált a folyóirattól.

Ettől kezdve, mind magánosabban járta írói pályáját. Művei nem juthattak el a dolgozó néphez. Kicsinyes kritika csipkedte a polgári sajtóban. Nem csoda. Mórícz, mint a paraszti élet valóságának ábrázolója lépett az irodalomba. A paraszt pedig akkoriban hazug, izléstelen papírfiguraként szerepelt csak a könyvekben s a színpadon. Mórícz már első műveivel letiporta ezt az irodalmi hazugságot. Írásaiban a paraszthős már a kor forradalmi feszültségében él és cselekszik.

Mórícz Zsigmond regényírói nagysága bizonyos mértékben elhomályosította a novellista Mórícz jelentőségét. Pedig mint novellista is a legnagyobbak közé tartozik. Politikai fejlődéséhez, öntudatosodásához nagy mértékben járultak hozzá azok az élmények, melyeket az első kapitalista világháború idején élt át. Írásainak különös hitelességet és melegséget adott a természet és a nép életének elmélyült ismerete, melyet fáradhatatlan országjárása közben szerzett. Ennek során gyűjtötte össze azt a határtalanul gazdag élményanyagot, melyre támaszkodva biztos kézzel alkothatott. Stílusának legfőbb értéke: rendkívül magasfeszültségű drámaisága. Minden egyes elbeszélése egy kis, de tökéletes dráma. Stílusának drámaisága lépten-nyomon kiütözik abban is, hogy kerül a hosszabb leírásokat és inkább a beszéd vagy a gondolatok hű ábrázolásával festi le az egyént, a kort, a tájat, a társadalmat.

Parasztnovellái különösen emberiek, egyszerűek. Csak azt mondják el, ami igazán lényeges. Elbeszélései annyira megközelítik nagy regényeinek hangját, hogy novellái a maguk műfajában szinte a nagy regények előfutárai.

Mórícz Zsigmond életműve a magyar társadalomnak irodalmunkban eddig még ismeretlen erejű gazdag képét adja.

A Szépirodalmi Könyvkiadó jó munkát végzett Móricz Zsigmond válogatott elbeszéléseinek kiadásával. A válogatást avatott kézzel végezték, méltóan a Magyar Klasszikusok eddigi köteteihez, melyek Csokonai, Vörösmarty, Eötvös, Tóth Árpád, Juhász Gyula legjelentősebb műveit adják át dolgozóinknak; a bevezető tanulmányok nemcsak a kort rajzolják meg, melyből klasszikusaink művészete kinőtt, hanem helyes értékeléssel megvilágítják nagy íróink, költőink, gondolkodóink művészetét, emberi magatartását, a dolgozó népért vívott harcaikat is.

Juhász Gyula és Tóth Árpád válogatott művei

(Magyar klasszikusok)

A Horthy fasizmus korának két nagy haladó költőjét, minden módon igyekezett meghamisítani a burzsoá irodalomtudomány. Dekadens bánatok, tárgyaltalan borongások költőjének kiáltották ki őket és közben szándékosan elfelejtkeztek olyan verseikről, mint A munkásotthon homlokára és az Új Isten.

Tóth Árpád — ezt persze mélyen elhallgatták a burzsoa esztétikusok — így köszöntötte a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat:

„Legyen szavad teremtés új igéje,
Formáld át sáros, bűnös, ócska
[bolygónk,

Mit elrontott sok régi úri isten,
Te istenek közt új és proletár
Formáld boldoggá pörölyös kezedd,—
Emelj minket roppant tenyereidre
És a magad képére gyúrj át minket!”

Juhász így jósolja a forradalmat:

„Fülledt a csönd, mintha üres a kaptár
Keleti lustán szunnyad a magyar nyár.
Mi lesz, ha egyszer szikrát vet a
[szalma
És föllángol e táj, e néma, lomha?
Ha megútálva száz here pimaszt már
Vihart aratva zendüt a magyar nyár?”

Sem Juhász, sem Tóth nem volt kommunista költő, de mindketten rokonszenveztek a proletariátus ügyével, bírálták az első imperialista háborút, az ellenforradalom idejét és az elnyomásban társtalanul és keserűen áhíloztak egy jobb kor után. A Magyar Klasszikusok sorozat megmutatja végre Juhász Gyula

és Tóth Árpád igazi arcát, megmutatja bennük a haladó vonásokat, az emberi érzések tisztaságát és mélységét, a magas rendű művészséget. Bóka László és Kardos László előszavai úttörő jelentőségűek a két költő marxista szellemű értékelésében.

Juhász Gyula és Tóth Árpád válogatott művel. Sajtó alá rendezte Bóka László és László Imre, 364 l. (Szépirodalmi könyvkiadó) Magyar klasszikusok. —, — 20.—

Gárdonyi Géza:

Gyermekkori emlékeim

Ez a könyvalakban eddig még meg nem jelent kis remekmű egyike Gárdonyi legszebb írásainak. Kis emlékmozzanatokra tagolódik, fanyar és kedves pillanatképekre, melyek melegségükkel, tömörségükkel, egy-egy jelenet pontos ábrázolásával adják meg az egész érzelmi egységét. Műfajilag nem nagyon találhatjuk párját a magyar irodalomban. A gyermek ismerkedik benne a világgal, az állatokkal, emberekkel, először egy kutyával, egy virággal, majd csodálkozó szemei előtt kikerekedik a társadalom is. Megjelenik a falu a maga örömeivel, bánatával, a falusi emberek s kiemelkedik ebből az egyre jobban felfedezett világból az apa alakja, aki 48-ban a szabadságharc egyik leglelkesebb támogatója volt, gépész létére fegyvergyárat állított fel s a szabadságharc bukása után is rendíthetetlenül ragaszkodik eszméihez.

Gárdonyi Géza: Gyermekkori emlékeim. 112 l. (Szépirodalmi könyvkiadó) (Szépirodalmi kiskönyvtár 21—22.)

3.— —.

A SZOCIALISTA KÖNYVTERJESZTÉSÉRT

A könyv útja falun

BÉKÉS MEGYE, a könyvfelelősök és könyvpropagandisták jó munkája eredményeképpen, a falusi könyvterjesztés élére került. Jó munkájuk nemcsak abban mutatkozik meg, hogy a megye olvasótáborára jelentősen megnövekedett, hanem abban is, hogy a békési mozgalom más megyék könyvfelelőseit és aktiváit is magávalragadta, s ma már a „mintamegyének” erősen fel kell fokoznia tevékenységét, hogy tovább is első maradjon az egyre szélesebben kibontakozó versengésben. Úgy hisszük, könyvfelelőseink fejlődését szolgálja, ha néhány tanulságos esetet bemutatunk: **hogyan diadalmaskodik a haladó kultúra, a szocialista könyv falun?**

A PEST-MEGYEI Fótton **Bártfai Antal** a Szövetkezeti Bolt könyvfelelőse. Mikor hírvélte, hogy a faluban megünneplik a gyermeknapot, könyvadásos mozgalmat szervezett, s ebbe beleavatta az úttörő pártásokat is. Az ifjú könyvtartók nemcsak a pártásokat látogatták meg, hanem elmentek a „felnőttekhez” is s megmagyarázták, hogy a gyermeknap legszebb, s legmúltabb megünnepelése ha jó könyvet vásárolunk, haladó írókat olvasunk, s e művekkel megerősítve öntudatunkat, békéakarataunkat, még jobb harcosainvá válunk a béke táborának.

SÁRSZENTLŐRINCEN **Földes Erzsébet VIII.** ált. oszt. tan. ugyancsak lelkes segítőtársa a szocialista könyvterjesztésnek. Kíváló eredményeket ért el. Munkatársunk kérdésére az alábbiakban változó könyvterjesztési munkájának egyik leghatékonyabb gondolatát:

„Sokszor halljuk, hogy az iskolai tanulásban lemorzsolódás mutatkozik. Nálunk szó sincs erről! A VIII-ik osztály minden egyes tanulója továbbtanulásra jelentkezett. Miért?! Azért, mert az én tanulóársaim olvasnak, méghozzá igen jó könyveket, s ezekből megtanulták, hogy a diák is részese a szocializmus építésének, a békéért való küzdelemnek, ha szorgalmas 'jó tanulás veszi ki részét az építő munkából. Így agítalak a könyv mellett, s ajánlom tanulóársaimnak, hogy ők is így dolgozzanak.”

A FEHÉR-MEGYEI Sábogárdon a DISZ fiataljai segítik a Szövetkezeti Bolt könyvfelelőseit. Bizony nem várják meg, hogy a dolgozók belövegassanak a poltba. Ők keresik fel a dolgozókat. **Lepsényi Sándor** például a mozielőadások előtt kirakja a legszebb könyveket és az érdeklődőknek el is magyarázza, hogy mennyi öröm, szórakozás és tanulási lehetőség van az egyes művekben. **Bona Margit** a sportpályán jelent meg válogatott könyvekkel. A sportesemények szünetében felhívja a nézők figyelmét a legújabb és legszebb könyvekre, elmagyarázza, hogy a sport, az MFK, a jó kultúrunka és a könyv egyaránt részese kultúrforradalmunknak, népünk szellemi felemelkedésének. **Salamon Mária** az ifinapokat használja fel rendszeres könyvterjesztésre. A három ifjú elvtársat június 5-én a rádión keresztül üdvözölték az Állami Könyvterjesztés és Könyvkiadás dolgozói.

FIGYELEMREMÉLTÓ Vidovics Ernő könyvfelelős munkája is, aki **Pusztaszabolcs** községben dolgozik. Az ő munkamódszere na-

gyon egyszerű, de nagyon hatásos: sokat olvas és a dolgozókkal való beszélgetés közben elmeséli olvasmányai tartalmát, a mű legfőbb gondolatait, bemutatja a regények hőseit, de mindenekeztől azt, hogy ő maga mit tanult a könyvekből. Idézzük szövegszerűen **Vidovics elvtársat:** „**az olyan embernek nincs hitele, aki vizet prédikál ugyan, de ő maga megissza a borocskát. Csak az tud igazán könyvet terjeszteni, aki maga is olvas.**”

A VAJTAI SZÖVETKEZETI BOLT könyvfelelőse, **Takó János** örömmel jelenti, hogy majd minden könyvét eladta: már, s alig várja az új könyvszállítmányt. **Takó** elmondja, hogy ő maga is sokat olvas, de segítségül hívja a „**Könyvbarát**” című folyóiratot is, melynek tartalmi ismertetéseit felhasználja könyvterjesztésében. A vajtai elvtárs talpraesetten szervezte be a vajtai kastély (hajdan grófi ingyenélők fellegvárja) munkás nyaralóit, üdülőit. Az üdülő portárait kérte fel a könyvterjesztés teendőire, s ez a kísérlet olyan sikeresen járt, hogy **Takó** aig győzi könyvvel a dolgozókat.

A FEHÉR-MEGYEI Sárszentmiklósról és Martonvásárról ugyancsak biztató jelentéseket kapunk. **Imre Lajos** könyvfelelős elmondja, hogy a népművelési ügyvezető nem mint nap érdeklődik a könyvek sorsa iránt, de ugyanakkor a dolgozók között is erős aktivitást fejt ki. **Takács Anna** könyvfelelős arról számol be, hogy a tanács elnöknője ugyancsak hatalmas segítséget ad a könyvterjesztői munkának. A tanácselnök szavait idézzük: „**minden egyes könyv, mely egy dolgozó paraszt kezébe jut, közelebb hozza őt a szocializmushoz, a társas gazdálkodás gondolatához.**” Ime az ügyvezető és a tanácselnök elvtárs megérti a könyvnek, mint politikai fegyvernek jelentőségét. A többi falusi könyvterjesztő is vegye igénybe a tanácsok és a népművelési ügyvezetők támogatását, mert csak ily módon érnek el komoly sikert, csak ily módon teszik a könyvet dolgozóink mindennapi kenyerévé.

DE NECSAK A FÉNYT, az árnyas oldalt is mutassuk meg. **Boka Erzsébet,** a tiszaluci Szövetkezeti Bolt könyvfelelőse így fogadta az Állami Könyvterjesztő munkatársát: „**nem kell ide könyvfelelős, mert itt úgyse olvas senki.**” Munkatársunk megkérdezte, hogy hol vannak elhelyezve a könyvek? Egy részüket a lezárt szekrényben találta, a többi a gabonaraktárban. Azt tanácsoljuk **Boka Erzsébet** elvtársnőnek, hogy a könyvet látható helyre tegye, mert ha dolgozóink nem értesülnek róla, hogy a könyv bevonult falujukba is, úgy nehezen képzelhető el, hogy keressék, sőt meg is vásárolják a könyveket. Hasonló volt a helyzet a Bács-Kiskun megyei **Szabadszálláson** is. A polcon porosodtak, szomorkodtak a könyvek. Munkatársunk elbeszélgetett a Szövetkezeti Bolt dolgozóval és a beszélgetésnek az lett az eredménye, hogy átrendezték a kirakatot, bent a boltban is izlésesebben, mutatósabban helyezték el a könyveket. Meg is lett a foganatja. Egy nappal később a szabadszállási főboltban és a két fióküzletben 72 darab könyvet vásároltak meg dolgozóink.

Néhány eredményről és hiányosságról számoltunk be. Ez a rovat azonban csak akkor felel meg valójában feladatának, ha olvasóink nemcsak olvassák, hanem szerkesztik is rovatunkat, s megírják minden olyan esetet, amely példamutatásával vagy a hibák feltárásával a szocialista könyvtér-terjesztés valamennyi dolgozóját segíti.

A kéki kultúrothton a könyvért

A KÉKI KULTÚROTHON tanácstermében június hó 11-én összegyűltek a vezetőségi tagok és a kultúraktivák. A tanácskozás célja: megvitatni a falusi könyvtér-terjesztés legfontosabb és legsürgősebb teendőit. Márton Ferenc, a kultúrothton igazgatója rövid összefoglalóban ismertette népi demokráciánk hatalmas kulturális eredményeit. Mindenekelőtt arra mutatott rá, hogy a falu könyvtára milyen jelentős tényező a dolgozók kulturális felemelkedésében, de csak akkor, ha az aktívak széles hálózata a dolgozó parasztságot bevonja az olvasómozgalmába. Itt nem lehet kifogás az, hogy dologidőben a falusi ember, a dolgozó paraszt nem olvas. Gazdag tapasztalatok mutatják, hogy az aratási, betakarítási munkák idején is megvan a lehetőség a kulturmunkára, a tanulásra, az olvasásra. Kovács István tszes elnök mindjárt csatlakozott is ehhez a felfozaláshoz és kitűnő javaslattal egészítette ki Márton elvtárs szavait: „bevezetjük az ebédszünetekben a szocialista regények folyamatos felolvasását”. Maczkó Gyula, általános iskolai igazgató mindjárt továbbfűzte a gondolatot: „a most folyó kisgyűléseken bevezetjük a könyvismeretést oly módon, hogy ezt kapcsoljuk az aktuális politikai és termelési kérdésekhez”. Bodnár Sándor a MDP. kéld szervezetének oktatási felelőse az alábbi gondolattal gazdagította a kezdeményezést: — „Vállalom, hogy a cséplőgépek mellett működő propagandisták minden üzemszünetelést arra használják fel, hogy egyenqessék a haladószellemű szocialista könyv útját”. Kocsis Irén helyettes tanácsftikár vállalása: „A Tanács dolgozói részére minden csütörtökön könyvankétot rendezek, s hetenként megvitatunk egy-egy könyvet. A vitáról feljegyzést készítünk a kultúrothton igazgatósága számára, hogy a legjobb tapasztalatokat ők is hasznosíthatják munkájukban.” Szatmáry István könyvtáros agitációs szempontokat állít össze a könyvaktivák számára, hogy minél jobb, színvonalasabb és politikusabb érvekkel harcolhassanak a könyvért.

A „Guruló Könyvesbolt“ munkája

A KÖNYV FALUSI PROPAGÁLÁSA szempontjából jelentős fegyvernek bizonyult a „Guruló Könyvesbolt“ is. A szocialista könyvtér-terjesztés szempontjából a „Guruló Könyvesbolt“ márcsak azért is fontos, mert mozgékonyasága lehetővé teszi, hogy igen sok helyet látogasson meg, sokféle tapasztalatból szűrje le a legjobbakat, közvéleménykutató munkát végezzen, s megteremtse a kapcsolatot olyan dolgozó tömegekkel is, amelyek úgyszólván első ízben ismerkednek a nyomatott betűvel, a kultúrával. A „Guruló Könyvesbolt“ segítséget jelent a falusi könyvtárúsitásnak is. Felhívjuk tehát a könyvfelelős, könyvpropagandista elvtársak figyelmét arra, hogy ezt a segítséget hasznosítsák is mindenütt, s ahol a „Guruló Könyvesbolt“ feltűnik, ott együttes, összefogott munkával vigyék előbbre a könyv ügyét, aknázzák ki mindazt az agi-

tációs lehetőséget, amit a „Guruló Könyvesbolt“ mozgékonyasága, műsoradási lehetősége (hanglemezhangverseny, hangszórával történő tömeges előadás, mozgó könyvkiállítás) jelent.

Az alábbiakban a „Guruló Könyvesbolt“ beszámolójából közlünk néhány érdekesebb adatot:

VÁL KÖZSEGTŐL 5 km-re tanyavilág terül el. Mikor itt megjelent a „Guruló Könyvesbolt“, a „tanyasiak“ megilletődve húzódtak félre, s csak távolról szemlégették a gyönyörűen dekorált autót, a patfogó muzsikát közvetítő hangszóróberendezést, s a kiállított szebbnél szebb könyveket. Néhány perc múlva — elsősorban a gyermekek és az ifjúság közvetítésével — közelebbkerültek a kiállításhoz, kézbevették az egyes könyveket és hamarosan vásároltak is. Azóta eltelt egy esztendő. A jó könyv elvégezte átalakító, forradalmasító munkáját: a Vál melletti tanyavilágban egyre-másra alakulnak a tszcs-k.

EGY ESZTENDŐVEL ezelőtt még nagy eredménynek számított, ha a „Guruló Könyvesbolt“ egy kéthetes körút során 100—120 könyvet eladott. Ma egy-egy faluban 100—150 könyv kél el. De nem elegendő, ha csak a számszerűséget nézzük. A „Guruló“ sok érdekes tapasztalatot szerzett arra nézve is, hogy dolgozóink milyen könyvek iránt érdeklődnek elsősorban. Legjobb talán ha néhány konkrét példát idézünk: a sajbábonyi építkezés dolgozói elsősorban a Természettudományi Kiskönyvtár füzeteit, a szakmabavagó szakkönyvek és az új szovjet regények iránt érdeklődtek. Az egyik átképzős ifi, Sándor József elsősorban Sztálin elvtárs életrajzát kereste a „könyvek között: „az ő életét akarom megismerni, mert neki köszönhetem, hogy tanulhatok, hogy kiemelkedhetem abból a sötétségből, melyben még apám, nagyapám felnövekedett.“ A sajbábonyi építkezés másik fiatalja, Závoztky Béla ácsnautól ugyancsak építkezési és famegmunkálási szakkönyvek iránt érdeklődik, valamint politikai munkák iránt. Ez mindenestre hasznos tanulság falusi könyvtér-terjesztőink számára. Ha a közelben üzem dolgozik, a könyvfelelős elvtárs érdeklődjék az üzem dolgozóinál, hogy milyen szakkönyvekre van szükségük. Ha itt a dolgozók segítségére siet, azok megszeretik a boltot, többször is felkeresik és nemcsak vásárlókká, hanem a legsikeresebb könyvaktivákká lesznek.

A DOLGOZÓ PARASZTSÁG érdeklődésér az alábbi címek jellemzők: Sztálin Művei, Rákosi elvtárs beszédei, Petőfi Sándor költeményei, Gorkij Maxim: Az anya című regénye, Jókai Mór: Kőszív ember fia, Solohov: Új barázdát szánt az eke, Malcev: Szívvel-lélekkel, Babajevszkij: Vörös csillag lovagja, Veres Péter: Próbátétel, Illés Béla: Elbeszélések, Möriz Zsigmond válogatott elbeszélései, Gergely Sándor: Falusi jelentés. Különösen nagy sikert arattak a dolgozók között a Természettudományi Kiskönyvtár füzeteit, valamint a Szabadságharcos Kiskönyvtár, a Fialatok könyvtára, a Szépirodalmi kiskönyvtár olcsó kötetei is. Könyvfelelőseink, könyvpropagandistáink tanulmányozzák tehát ezeket a köteteket, használják fel a tapasztalatokat, melyeket a „Guruló Könyvesbolt“ szerzett s e legsikeresebb műveken keresztül indítsák meg és fejlesszék tovább a haladó könyvek nagyjelentőségű agitációját. Ez az agitáció nemcsak a haladó könyvet szolgálja, hanem ki is tágitja dolgozóink látókörét, fontos segítőtárs a falu szocialista átalakításában.

Így harcol a könyv is a Dunai Békeműért

Nemrég még szántóföldek ölelték körül Dunapentelét, ma pedig a szántóföldek helyén büszkén emelkedik az új lakóházak sora, az új szocialista város. Csodálatosan szép munka folyik itt. Munkások ezrei dolgoznak ötvenes tervünk büszkeségén, a Dunai Vasmű felépítésén. Állandó jövés-menés: autók, lovakocsik hordják az anyagot, kőművesek rakják a téglákat, az ácsok deszkákat, gerendákat szabdalnak, forr, pezseg minden. Ebben az új, születő városban egy kis fehér ház előtt könyvekkel megrakott tábla vonja magára az emberek figyelmét. Itt van az Allami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltja. A tábla előtt majd mindig megáll egy-két ember és kíváncsian nézegeti a szebbnél-szebb könyveket.

A könyvesboltban dolgozik Szabó Gyula elvtárs. Nemrég került Pentelére. Azelőtt Pécsen dolgozott, ugyancsak könyvesboltban. Jó munkájáról vándorászóló tanuskodik, melyet a könyvterjesztésben elért kiváló eredményéért kapott. Szabó elvtárs itt is jó munkát végez. A könyvesbolt forgalma az előző időkhöz viszonyítva erősen megnövekedett.

Szatmári Antal munkavezető könyvet vásárol

Mielőtt Szabó elvtárs idejött, nem ment jól a könyvterjesztési munka. A könyvesboltban jobbra olyan könyvek voltak, melyek nem keltették fel a dolgozók érdeklődését, tartalmuk nem jüggött össze az itteni munkával. A könyvesbolt dolgozói nem mozdultak el a pult mellől. Nem néztek körül a munkahelyeken, nem végeztek propagandamunkát.

Beszélgettünk Szabó elvtárral a könyvterjesztésről, arról, milyen módszerrel érte el a szép eredményeket.

— Az első, második napcn én sem mozdultam ki az üzlethől. Alig jöttek kettenhárman. Gondolkoztam, mit kellene csinálni. Kirakatunkat nem lehetett kirakatnak

nevezni. Az ablakban csak néhány könyv díszelgett, nem igen keltettek feltűnést. Az első és legfontosabb feladat az volt, hogy a könyveket megfelelő formában propagáljuk. Könyvestáblákat készíttettem, ezekre a táblákra tettük ki a könyveket. Erre már felfigyeltek a dolgozók.

A „Guruló Könyvesbolt“ Pentelén

Amíg ezeket mondja Szabó elvtárs, dolgozók jönnek az üzletbe, különféle könyvek iránt érdeklődnek. Az egyik elvtárs hosszasan nézegeti a könyveket, válogat, egymásután teszi felre a jobbnál-jobb műveket. Már vagy kilenc-tíz kötetre valótló félretesz, amikor abbahagyja a válogatást. Korompai Gyula technikus a könyvvásárló. Kérdésünkre elmondja, hogy nagyon kedveli az irodalmat.

— Ahányszor erre elmentem, mindig megnéztem a táblát, figyeltem, mi kapható. Munkaidő után van időm bőven az olvasásra, ezért veszek most is néhány kötetet.

— Ezeket a táblákat nemcsak az üzlet elé tesszük ki — folytatja az ismertetést Szabó elvtárs —, hanem ellátogatunk vele különböző gyűlésekre, értekezletekre és a mozi elé is. Kezdetben négy táblánk volt, ma már tizenkettő van. Megjelenünk mindenütt, ahol a dolgozók megfordulnak.

Szabó elvtárs a továbbiakban azt is elmondja, hogy a munkát nem egyedül végzi. Segíti a Párt és a tömegszervezetek. Tíz helyi aktivistával dolgozik.

— A könyvterjesztésnek sokféle módszere van. Egyik módszer az, amikor röpcédulákon keresztül irányítjuk a könyv felé a figyelmet. A rölapokat az aktivisták kezébe adjuk. Járják az utcákat, a munkahelyeket; ma már a dolgozók csoportosan mennek egy-egy aktivistához és kérik a rölapokat, amiket olvasás után sem dobnak el, hanem összehajtogatva elteszik.

Június 8., 9. és 10-én könyvkiállítást rendeztünk. Nyolcadikán ötvenhét, kilencedikén százharminchárom és tizedikén háromszáztizenegy dolgozó vásárolt könyvet. Ezeket a napokon itt járt a „Guruló könyvesbolt” is, bejárta az építkezés egész területét; ők is többszáz dolgozónak adták kezébe a szocialista irodalmat. Tévedés lenne azt gondolni, hogy ez az eredmény csak erre a három napra vonatkozik. A napi átlag ma is nyolcvanöt-száz könyvvásárló. Dunapentele építői szeretik a jó könyvet. Politikai munkákat, szakkönyvet, széptrodalmat rendszeresen vásárolnak. Megtörténik elég gyakran, hogy egy-egy ifi vagy idősebb dolgozó megáll a könyvesbolt előtt és feljegyez néhány könyv-címet. A könyveket azután kivesszük a könyvtárból. Ezek a dolgozók rövid időn belül nemcsak könyvtárolvasók, hanem könyvvásárlók is lesznek. Ebben a hónapban körülbelül négyezer könyvet vásároltak Dunapentele építői. Az előző hónapokban ennek alig tíz százaléka volt a könyvvásárlás.

— A jövőben — mondja Szabó elvtárs — a könyvterjesztést még jobban megszervezzük. Sok helyre nem jutottunk el, pedig a dolgozók mindenütt várják a jó könyvet. Eppen ezért Alkotmányunk ünnepének tiszteletére vállaltam, hogy tíz propagandistát a pártaktívák közül és huszonöt propagandistát a tömegszervezetekből szervezünk be. A közeljövő egyik fontos feladata még az is, hogy a könyvesbolt és a könyvtár között szoros kapcsolatot létesítsünk.

Szabó elvtárs ezután a könyvek visszahangjáról emlékezett meg:

— Mindössze három hete dolgozom itt. Ez a három hét is elegendő arra, hogy láthassam, milyen hatást vált ki az olvasóból a könyv. Azt látom, hogy akik könyvet vásároltak, azok rendszeresen jönnek újabb könyvekért. Különösen a kiskönyveket ke-

resik, a Szabadságharcos Kiskönyvtár és az Ijű Gárda Kiskönyvtár jüzeteit. Megemlítem, hogy az ifik közül nem is olyan régen még sokan olvastak ponyvaregényt. A ponyva ellen felvettük a harcot ezekkel a népszerű kiskönyvekkel. Ma már mindritkábban látunk az ifik kezében ponyvát, helyüket a kiváló irodalmi értékű kiskönyvek foglalták el.

Ütközben megálltunk az egyik épületnél, amelynek még csak a falai állanak, de ez is elegendő ahhoz, hogy láthassuk, milyen szép, modern épület lesz az. Szabó elvtárs büszkén mutatott az egyik nagy helyiségre:

— Itt lesz az új könyvesbolt. Korszerűen berendezett, hatalmas üzlethelyiséget kapunk, gyönyörű kirakattal, neonvilágítással. Könyvesboltunk együtt fejlődik Pentelevél.

— Azon gondokozom — füzi tovább a szót Szabó elvtárs — jó lenne néhány „furnér”-táblát készíteni, amire állandóan kiírhatnánk az új könyvek címét. A dolgozókat az új könyvek megjelenése érdekli...

A szovjet regényekben olvasható gigász építkezések jutnak eszünkbe, amikor Dunapentelet látjuk. Szorgalmas, öntudatos munkások lelkesen építik a békeművet. Az ő munkájukat segíti Szabó elvtárs, amikor minden dolgozóhoz el akarja juttatni a szocialista irodalom remekait, amikor a könyvterjesztés módszereit tökéletesíti.

A jó könyv feyver a dolgozók kezében és az a feladatunk, hogy minél több dolgozó vegye kézbe a feyvert, melynek segítségével még jobban, tökéletesebben tudja végezni munkáját. A jó könyv segíti a Dunai Vasmű mielőbbi felépítését.

(d.)

Kultúrteremben tanulnak, szórakoznak a dolgozók

„A SZOVJET FÖLD”

ENNEK A GYÖNYÖRŰ, RENDKIVÜL GAZDAG ORSZÁGNAK, a szocializmus országának páratlanul izgalmas leírását kapjuk „A szovjet föld” című könyvben. Csapjuk fel a könyvet bárhol — magával ragad a szovjet emberek alkotó lendülete, az építés utolérhetetlen irama, a természet megkapó látványa, az ország kincseinek lenyűgöző szépsége. Nézzünk csak imitt-amott bele a könyvbe.

A NAP ELSŐ SUGARAI bevilágítják Kamcsatka félszigetét. Kékesfehér jég sodródik Azsia északi partjai mentén, a jéghideg tenger hullámai be-be csapnak a mocsaras tundrákon. A Provigyenyija öbölben hatalmas cethalászhajó vesz fel édesvizet, s indul hosszú útjára északra. Távolabb hatalmas, sok-sokezer négyzetkilométeren terül el a tajga, az őserdők rengetege. De lám, a tajga felett repülőgép száll, vörös csillaggal ezüstösen csillogó szárnyain, s lenn a tajga csendjében fűrész zümmögése hallatszik. Kis városka áll ott. Fűrésztelepek dolgoznak mindenfelé. Pillantsunk délebbre. A Kurili szigeteket, Szahalint és a Tengermelléket látjuk. Halászhajók — kungaszok — jönnek éppen haza a nyílt tengerről. Távolabb nyugaton a kékvízű Bajkal-tó, a Jenyiszej, Ob és Irtis folyók és a szibériai tajga zöld óceánja. Az egész ázsiai kontinenst hosszában átszeli a Nagy Szibériai út vasútvonala. Tőle délre és északon egyre hatalmasabb területeket hódít el az ember a természettől. Alig húsz éves a kuznyeckai kombinát — a világ egyik legnagyobb kohászati üzeme. Soha ki nem alvó tűz izzik a kombinát kohóiban és Martin-kemencéiben. Egy hét alatt sem tudnánk bejárni itt minden gyárat, üzemet. Nyugaton innen Kazahsztán, Közép-Ázsia szteppéi és sivatagai. Harminc éve rohamozták a szovjet emberek ezeket a kietlen területeket, s mint tudjuk, egyre sikeresebben. Nemcsak itt, hanem Üzbekisztán, Kirgizia, Turkmenia, Tadzsikisztán számtalan vidékén új oázisok, termőterületek keletkeznek az újonnan felépített öntözőcsatornák nyomán.

MIT TEREMTETT A SZOVJET NÉP a Forradalom után az Uralban, de ezen az egész óriási területen az Uraltól, a Baltikumig, — meghalad minden képzetet. Az Ural, mint Sztálin elvtárs mondotta „a gazdagságnak olyan kombinációja, amilyent egyetlen országban sem lehet találni.” Az Ural, vasat, rezet, aranyat, drágakövet, kőszén, krómot, nikkelt, cinket, bauxitot és sok más értékes fém és ásványt ad. Ural gyárai ontják a szerszámgepeket, exkavátorokat, traktorokat, vagonokat és más óriási bonyolult gépeket. Az urali acél verte a háború alatt az ellenséget a levegőben, a földön, a vizen és a víz alatt. Nézzük meg Kubany aranyló, ringó gabonatengerét, Kaukázuson túl vízierőműveit, gyárait, vagy szubtropikus vidékei pompázó földjeit? Látogassuk meg a nagyvárosokat, e hatalmas ország szívét, a haladó világ fővárosát, Moszkvát, vagy Leningrád, Kiev, Sztalingrád városát? Minden amellettt tanúskodik, hogy itt szovjet hatalom van, amely felmérhetetlen lehetőségeket biztosít a népnek — s ez a nép él is vele. Ez a nép volt az első, mely megszüntette országában embernek ember által való kizsákmányolását és megmentette az emberiségnek a jövőbe vezető utat, megkezdte a szovjet állam felépítését s megkezdte ezzel a világtörténelem új korszakát.

A MI ORSZÁGUNK IS ELINDULT EZEN AZ ÚTON, annál is inkább fontos megismerkednünk a Szovjetunióval, „A szovjet föld” lebilincselően érdekes, élvezetes, szórakoztató olvasmány. „A Szovjet föld” nagyszerű kivitelben, albumalakban, rengeteg szép képpel jelenik meg. De ez érthető is, mert elmondja, hogyan lett az álomból valóság, a valóság mesél itt arról, amivel ezelőtt még képzeletben sem mertek foglalkozni az emberek.

A szovjet föld. Ford.: Mándy Stefánia. — Nyirő József. — Zalaj Edvin Földrajzi szempontból ellenőrizte, jegyzetekkel és utószóval ellátta Vécsey Zoltán. (Művelt Nép könyvkiadó.) 216 l. 80 t. 1 térk. — 25.—

Negyedszázad a Martin-kemencénél

„Apám béres volt és ifjú éveimben magam is egy kuláknál dolgoztam” — így kezdi munkás életének leírását Vaszilij Amoszov, a híres zlatouszli olvasztár. Régényesen érdekes és szakmai szempontból rendkívül hasznos ez a kis önéletrajz, mert bemutatja, hogy mivé fejlődött a szovjet hatalom segítségével — az egyszerű szovjet munkás, egy a sokmillió közül. Huszonhároméves korában — a gyárban — tanulta meg a betűvetést és tíz évvel később a Szovjetunió legjobb kohászai között már ott van a Kremlben, Sztálin elvtárrsal találkozik....

Vaszilij Amoszov önéletrajzának gyakorlati értéket ad az, hogy részletesen ismereti a sztahanovista gyorsolvasztás munkamódszerét. De tanulságos abból a szempontból is, hogy utat mutat a magyar olvasztároknak, minden magyar munkásnak arravonatkozóan, hogyan kell a termelőmunkát összekapcsolni a békéért, az emberiség boldog jövőjéért, a szocializmus diadaláért folyó küzdelemmel.

Amoszov könyve külön jelentőséggel bír a magyar dolgozók számára. Itt járt nálunk Magyarországon, s bőséges tudásából igen sokat átadott a magyar olvasztároknak. Idézzük a könyv néhány mondatát, mely éppen e tapasztalatadásról szól:

„Jobban kell szeretni az embereket! —

ebben foglalta össze Amoszov a martináoszok jó és gyors munkájának titkát, — de ezen az irányító gondolon túl a gyakorlati tanácsok egész tárházát bocsátotta dolgozóink rendelkezésére. Amoszov látogatása nyomán új eszmék, új alkotó gondolatok vonultak be a magyar gyárak martinüzemeibe. A szovjet sztahanovisták tapasztalata magával ragadta a magyar martináoszokat, akik megtanulták, hogy az acél csatájában nincs lehetetlen, hogy a sztahanovistát éppen az jellemzi, hogy bátran és merészen túlépi azt a vonalat, amelyet addig felső határnak tekintettek. Ez a bátorság, ez a munkahősiesség adott erőt a szovjet olvasztároknak, ezzel a bátorsággal diadalmaskodtak a sztálini öt éves tervekben és a sikernek ezt a titkát adták át a magyar dolgozó társaiknak, hogy a sztálini öt éves tervnek szellemen és tapasztalataival folytassák a harcot a magyar öt éves terv diadaláért.

Martináoszok, kohó- és vasipari dolgozók, Vasas-szakszervezet, újtőkörök, élmunkások, vasüzemek UB-i, pártbizottságai számára.

Amoszov Vaszilij: Negyedszázad a Martin-kemencénél. Egy szovjet olvasztár elbeszélése. Ford. Rajna Béla. 68 l. 2 t. (Népszava) (Szovjet sztahanovisták)

2.50 —.—

Könyvhíradó

KÖNYVESBOLT A KOLHOZBAN. A tambovi kerület kirszanovi járásnak Lenin kolhozában a kolhoz tagjai 1949 májusában közgyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy könyvesboltot nyitnak a faluban. Az épületet rövid idő alatt felépítették a falu közepén, szemben Lenin emlékművével. A kolhoztagok június 24-én már saját boltjukban vásárolhattak könyveket. Ez a nap nagy ünnep volt a földművesek számára. A bolt megnyitása előtt gyűlést tartottak, amelyen összegyűlt a Lenin-kolhoz minden tagja családotstul, a kolhoztagok apraja a nagya. A boltot hamarosan megtöltötték a vásárlók. Már az első nap mintegy ezer könyvet adtak el. A Lenin-mezőgazdasági szövetkezet kezdeményezésére az országban 100 és 100 kolhoz nyitott könyvesboltot, több ezer kolhozban megjelentek a könyvelárúró bódék. Az 1949-es év jellegzetesége, hogy a faluban erősen felszökött a könyvkereslet.

Növekedett a könyvkihordók száma is. A könyveket háztartásban dolgozó nők, komoszolcok, iskolások és a posta alkalmazottai hordják szét. Az irodalmat beviszik a házakba, megrendeléseket vesznek fel új könyvekre..

Sztavropolj vidékén Jevszala falu postamesternője Marija Gavrilovna Suvajeva kezdeményezésére a könyvterjesztési hónapban

a faluban négy brigádost alakítottak a könyvek széjjelkibocsátására. A könyvkihordók miután elolvasták az eladásra kínált könyveket, elmondták a kolhoztagoknak a könyvek tartalmát. A könyvkihordók hadjárata a kolhozban nagy sikerrel járt. Egy hónap alatt 23 kolhoz-könyvtárt egészítettek ki, sok kolhoztag vásárolt tőlük könyvet saját könyvtára számára is.

1950-ben a könyvkereskedelem jelentősen kibővült. Könyvet árúrt 20 ezer falusi bolt, ezer járási áruház, és a fogyasztási szövetkezetek 1300 kultúrckik-áruháza.

A szovjet ember, a kommunizmus építője szakadatlanul mélyíti tudását, bővíti látókörét, emeli eszmei-politikai színvonalát, növeli öntudatát, harckészségét. — a békéért, a szovjet nép és a világ valamennyi dolgozójának békéjéért. Ebben óriási segítséget nyújt neki a könyv.

A LENGYEL KÖNYV- ÉS SAJTÓNAP (mely egyben az oktatás napja is) ezidén különös jelentőséget képvisel a dolgozó lengyel nép politikai és kulturális életében: a hatalmas megmozdulást ugyanis a békeharc szolgálatába állítják. A könyvek, folyóiratok, brosúrák, tankönyvek ezrei világítják meg a lengyel dolgozó tömegek előtt, hogy a szocialista kultúra legfontosabb és legdrágább ölkéltűzése; harc a békéért, az emberi szabadságért, küzdelem a gyújtogatók, az imperializmus gyilkos vámszedői ellen.

Hősköltemény a tajgán

Sztrokovszkij: Gyár épül az őserdőben

Sztrokovszkij a Szovjetunió hősi korszakának, az 1930-as évek egyik építkezését mutatja be új regényében. A szerző egyik szereplője szája adja az író munkájáról vallott gondolatát: „Az embereket nem lehet munkájuktól függetlenül ábrázolni, az írónak ismernie kell nemcsak a lélek mérnökeit, hanem a termelési folyamatok lényegét, az írók tehát legyenek valóban mérnökök is”. Sztrokovszkij minden szava hiteles: nemcsak a kitűnő író szól hozzánk, hanem a kiváló technikai szakember is.

1930-ban a XVI. Pártkongresszuson Sztálin elvtárs javaslatára határozatot fogadtak el egy második, keleti nehézipari bázis felépítésére. Ez a nehézipari bázis főleg az urali vasérc és kuznyeczi szénmedence összekapcsolásán és ezenkívül egy egész sor nyugatszibériai vas- és acélműkombinát felépítésén alapszik. A kuznyeczi szénmedence a természeti kincsekben gazdag Altáj hegység vidékén fekszik, ez a terület 1930. előtt őserdővel, tajgával benőtt majdnem teljesen lakatlan vadon volt.

Két régi bolsevik harcos vezetésével és külföldi szakemberek segítségével megkezdődnek az előkészítő munkálatok: — ezzel indul a terjedelmében, jelentőségében egyaránt hatalmas regény.

A vállalatvezető, a párttitkár és az egyszerű munkások ezrei megfeszített erővel dolgoznak. Az építkezés eleinte mégis akadózik, a régi szakemberek konzervatívizmusa és néhány tudatos kártevő zavarják a munkát. A kártevőket sikerül ártalmatlanná tenni, a külföldi szakembereket az egyetemokről kikerült munkás és szegényparaszt származású lelkes fiatalok váltják fel. A jó szervezés és a jó politikai munka a Párt irányítása nyomán fellendül a munka termelékenységé.

Az épülő kombinát egyik üzemében Buncsuznij professzor, a kiváló szovjet tudós, a minőségi vanádium-acél tömeges gyártása problémájának megoldását keresi. Buncsuznij ugyan pártonkívüli, de a régi értelmiségnek ahhoz a becsület részéhez tartozik, amely hazájához és népéhez hű, s amelyik teljes tudását a szocializmus felépítésének őszinte, lelkes szolgálatába állítja. A fiatal, lelkes komzszolisták, szabad idejüket feláldozva, felépítik a professzor munkájához szükséges kísérleti kohót. Izgalmas, felejthetetlen jelenet, amikor a március 1-i határidőre felépült kohóval megindul a vanádium-nyersvas olvasztása. A tudós első próbaöntését siker koronázza és ezen a napon kézbesítik Grebennyikovnak, az építkezés vezetőjének Sztálin elvtárs üdvözlő táviratát. A munkások, mérnökök lelkesen ünneplik a hősi építés eredményeit. Ezzel a felemelő akkorddal zárul a regény, az építés nagyszerű himnusza.

A regény át van szöve egyes szereplők forradalom előtti és a polgárháború előtti időkből való visszaemlékezéseivel. Ezek az

epizódok rávilágítanak Zsurba, a párttitkár, Grebennyikov a vállalatvezető, Bljaher mérnök lelkes, öntudatos munkájának gyökereire, de megmutatják azt is, hogy a kártevők és a szabotőrök honnan indultak el.

Az író könyvében egy valóságos építkezés valóságos történetét mondja el. A regény történelmi szereplőinek ábrázolása közül kiemelkedik a nehézipari népbiztos, Ordzsonikidze elvtárs nagyszerű alakja.

A lelkes építők egész hadserege vonul fel az olvasó előtt. Megismerkedünk a szovjet emberekkel nemcsak munkahelyükön, hanem otthonukban, magánéletükben is. Az építkezésen dolgozó fiatalok között szerelmek fonódnak. Gyengéd szerelem, elhidegülés, féltékenység, egymásratalálás — az emberi élet velejárói — mind szerves részei a regénynek.

A regény legnagyobb érdeme az, hogy közelebb hoz bennünket a szovjet ember megismeréséhez. Méghozzá az első ötéves terv idején, amelynek problémái sokban közősek a mi ötéves tervünk problémáival. Hogy csak néhányat ragadjunk ki: a munkaverseny szervezésének kérdése, a normakérdés, a terv politikai előkészítése, népszervezés és a dolgozókkal való megszerettetés, a szakmunkásképzés, az új értelmiség munkába helyezése, a takarékoság, az éberség kérdése és még számtalan igen fontos probléma, amelyet az író felvet és amelynek megoldását is megmutatja. A regényben szereplő betonkeverők, kőművesek, kohóépítők, akik munkaversenyben dolgoznak, tisztában vannak minden egyes felrakott téglával jelentőségével, világosan látják, hogy munkájukkal mennyire segítik az ország meg erősítését, a béke megvédésének ügyét.

A regény izgalmas, és tanulságos. Megjelenése soha nem lehet idősebb, mint éppen ma. Mi is első ötéves tervünk teljesítésén dolgozunk, most építjük Dunapentelét. A regényben szereplő tajgai vasmű mellett hatalmas modern szocialista város épül, akárcsak Dunapentelén. Ez a nagyszerű szovjet regény rólunk is szól, a mi ötéves tervünkről, a mi Dunapentelénkről.

Építőüzemek mérnökei és dolgozó vállalatok gazdasági vezetői, nehézipari dolgozók, újtók, sztahanovisták, építőmunkások körében terjesszük elsősorban.

Egy szovjet gyár élete

Nagymultú textilgyár a Szovjetunióban a Dzerzsinszkijről elnevezett Trjehgornaja Manufaktura. Az üzemnek nagyon sok olyan dolgozója van, akinek családja nemzedékről-nemzedékre résztvevett a gyár fejlődésében és munkájában. Az apák és nagyapák a főkéseknek dolgoztak, — gyerekeik és unokáik pedig már a Szovjet-hatalomnak: a dolgozók javára végzik munkájukat.

A könyv a gyár mai életéről beszél. Hősei a gyár dolgozói, akik mind öntudatosabban, mind nagyobb lelkesedéssel építik a kommunizmust. A hősök közöttünk élnek, ismerjük őket, s úgy érezzük, a mi munkánkat is végzik, azonban messzi előttünk járnak s éppen ezért kell megtanulnunk azt a magatartást, amely számunkra már természetes, mindennapi tett.

A könyv bemutatja az üzemet, az igazgatót, a párttitkárt, az üzem két legkitűnőbb munkását: a nálunk is jólismert Vorosin elvtársat és Dubjaga elvtársnőt. A gyár főmérnöke is merőben különbözik a kapitalista üzemek rettegett főmérnökeitől, hiszen maga is munkáscsalád fia, s bár már a kapitalizmus idején tanult, állandóan fejlődik, tanul, tanít, noha már hatvanadik éve felé közeledik, fáradhatatlan munkása üzemének.

Tanulságos példakép számunkra a gyár egyik, parasztlányból lett sztahanovista munkásnőjének útja is, amellyel azt ábrázolja a könyv, hogyan tűnik el a Szovjetunióban a falu és a város közötti különbség. Az üzem igazgatási módszerének ismeretével pedig azt mutatja meg, hogyan szűnik meg a szellemi és fizikai munka közötti különbség a Szovjetunióban.

Az új nemzedékről is beszámol a könyv, akiket a Honvédő Háború ültetett munkába, s akik ugyanolyan lelkesedéssel tanultak és dolgoztak, mint ahogyan apáik és bátyáik harcoltak a szovjet haza védelmében. Megismerkedünk egy bátor partizán lánnyal, aki háborúban és békében, harcban és munkában egyaránt megállja a helyét.

Végül a jövő nagy ígérését, az üzem óvodistáit mutatja be a könyv. A gyerekek, akik itt nevelkednek, már nem tudják, és nem is fogják megtudni, hogy mi az egyedüllét, a megaláztatás, a rabság. Ők már zsenge korukban tudják, hogy joguk van szabadon, alkotó munkával építeni hazájukat, építeni a kommunista holnapot.

A könyv nemcsak élvezetes, szórakoztató olvasmány, hanem komoly tanulság is. Annak az életnek a boldogságát ábrázolja, amelynek a munka a tartalma: olyan munka, amelyet szenvedélyesen szeretnek a gyár dolgozói.

Textilipari üzemek dolgozói, párt- és szakszervezeti aktívák, újítók, sztahanovisták és a széles dolgozó tömegek körében terjesszük.

Egy szovjet gyár élete. A Dzerzsinszkijről elnevezett „Trjehgornaja Manufaktura”. Ford. Zalai Edvin. 176 l. (Művelt Nép könyvkiadó) **7.50** —.—

LJAPIN:

A munka szocialista szervezése

Ötéves tervünket építő társadalmunkban minden dolgozónak, de különösképpen a vállalatok felelős vezetőinek, Párt és szakszervezeti funkcionáriusoknak ismerniük kell az új szocialista munkaviszonyokat. Erről ad sokoldalú, teljes átfogó képet a szovjet szerző könyve.

Ljapin nyelve világos és tömör. Megmagyarázza, miben különböznek a szocialista munkaviszonyok a tőkés viszonyoktól, megvilágítja a szocialista munkafegyelmet, az egyéni felelősség, a munkabér alapelveit, a munkaegység nálunk is gyakorlativá vált kérdéseit, a munka termelékenységének, a Sztahanov-mozgalomnak és az életszínvonal emelkedésének összefüggéseit.

A szocialista munkafegyelem és az

egyéni felelősség elve című fejezetből idézzük az alábbiakat:

„A szovjet gazdasági vezető nemcsak saját maga igyekszik megvalósítani az egyéni felelősség elvét, de arra törekszik, hogy ez egyéni felelősség elve a legmészesbenmenően és a legszigorúbban megvalósuljon az üzem egész irányításában felülről lefelé, hogy a műhelyfőnök, a műszékfőnök, a művezető, vagyis mindenki a saját részlegén teljes mértékben gyakorolja a rendelkezésére bocsátott jogokat és funkciókat, hogy az összes — akár alsóbb, akár felsőbb — vezetők egyéni felelőssége a saját munkakörükben teljes legyen.”

Elsősorban szakszervezeti aktívák, párt-funkcionáriusok körében terjesszük, és üzemi dolgozók között.

Ljapin A.: A munka szocialista szervezése. Ford. Wessely László. 88 l. (Népszava) (A szocialista munka könyvtára.) **3.50** —.—

Tanuljunk az irodalom nagy mestereitől!

Egyre szebbé és gazdagabbá váló könyvesboltjaink kirakataiban az újonnan megjelent könyvek között a világirodalom mind több klasszikus remekművével találkozunk. Véletlen talán, hogy könyvkiadásunk az új írók művei mellett még soha nem tapasztalt bőkezűséggel nyújtják az olvasónak az irodalom nagy mestereinek munkáit? Nem! Kultúrpolitikánk egyik hangsúlyozott iránya: a széles néptömegek kezébe adni mindazt, ami értéket, haladást jelent az elmúlt korokból, mert csak a szocialista társadalom lehet jogos örököse a világirodalom klasszikusainak. *„Az új szocialista ember azáltal lesz azzá, amivé lett és lesz, hogy legyőzi a régit.“* — mondotta Révai József elvtárs. — *„A letűnt világot megismerni vajjon miből lehet jobban, mint klasszikus irodalmunkból?“*

Nézzünk csak végig az újonnan megjelentetett klasszikusok művein, melyekkel az állami könyvkiadás gazdagította kultúránkat. Azelőtt évszázadok alatt sem jelent meg annyi klasszikus világirodalmi mű, mint az elmúlt hónapok alatt, köztük több olyan, melyet népi demokráciánk tárt először a magyar olvasóközönség elé.

EISŐ IZBEN jelent meg magyar nyelven Hercen nagyjelentőségű alkotása, a „Ki a bűnös?“ Nem csoda, hogy Hercen munkásságát eddig eltitkolták a magyar nép előtt. Alekszander Ivanovics Hercen, a nagy orosz forradalmár, demokrata, gondolkodó és író halálának 80 éves évfordulójáról nemrég emihezett meg a haladó világ. Hercen igen kiváló helyet foglal el a múlt század orosz szabadság-mozgalmának történetében. Nagy érdeme, hogy száműzetésében megteremtette a „Poljarnaja Zvezda“ (Sarkcsillag) és a „Kolokol“ (Harang) című lapokat. Ezekben a lapokban a szabadságért harcolt, megbélyegezte a hűbéruralmat, a cárt és a liberálisokat. Lenin mondta, hogy a „Harang“ a munkássajtó elődje. A nagy demokrata élesen bírálta a nyugateurópai országok burzsoá rendjét is. Rámutatót a tőkés rend mulékonyságára, sikraszállt a szocializmusért. Alapjában véve azonban idealista volt és ezért nem juthatott el a tudományos szocializmusig.

*

AZOKBAN A NAPOKBAN, amikor Oroszország népe halhatatlan költőjének, Alekszandr Puskinnak halálát siratta, vált ismertté Mihail Lermontov neve. „A költő halála“ című verse, melyben megbélyegezte Puskin gyilkosait, bejárta egész Oroszországot és a haladó gondolkozású emberek azonnal szívükbe zárták. Pályafutása is sokban hasonlít Puskinéhoz. Forradalmi lélek volt és mint tiszt gyakran került összeütközésbe feljebbvalóival. „Büntetésből a Kaukázusba helyezték át, ahol

akkoriban „divat“ volt, hogy a cárt halálos ítéletét úgy hajtották végre, hogy végzetes kimenetelű párbajba hajszolták bele a cári uralommal szembeszállókat. Lermontov is ereje és tehetsége teljében halt meg, még 27 évet sem élt. De alkotásai egy sorba állítják olyan óriásokkal, mint Puskin vagy Nyekraszov. Hangját nagy erővel és tehetséggel hallatta a reakció sötét éveiben. „Keserű haragból öntött acélos“ verssorai mint vészharangok kondultak. Nagy mesterművei — mint a „Tündér“ című szindarabja, „Korunk hőse“ című regénye és még sok más munkája — mind az orosz klasszikus irodalom nagy mesterművei között szerepelnek. Válogatott költeményeinek most megjelent gyűjteménye — legjobb költőink tolmácsolásában — Lermontov hű képét adja.

*

MOST ELŐSZÖR ismeri meg a magyar közönség a nagy román klasszikus, Mihail Eminescu életművét is. Versei egy sokat szenvedett nép harcait mutatják be. Eminescuról alig hallottunk azelőtt valamit, csak az irodalmárok ismerték munkásságát. De ők sem úgy ismerték, ahogy a román nép szívében élt, mint a szabadság harcosát. Egyik legszebb versében a „Császár és proletár“-ban így ír:

*„A vallás kitalálás, gazdagok leleménye;
új jármot rak reátok ez az új hatalom.
Ha nem élne szívünkben a jutalom reménye,
az életet nyomorban s keservek közt leélve
húznánk vajjon halálig ekénk, mint a
barom?“*

Eminescu forradalmi költészetének bemutatása nemcsak irodalmi esemény, hanem egyúttal kulturpolitikai cselekedet is, a magyar-román barátság, a népi demokráciák testvéri egymásratalálásának ünnepe.

*

SHAKESPEARE munkáit mostanában sorra jelenteti meg a Szépirodalmi Kiadó. Legutóbb a „Julius Caesar“ jelent meg könyvalakban. A tragédiát Shakespeare 1599-ben írta. A maga korában „történeimi“ témát választott mondanivalói számára, de valójában saját korának egyik legégetőbb kérdéséhez nyúlt: az abszolút monarchia problémájához. Világosan kiderül a műből, hogy a költő korának osztályharcaiban, a haladás mellett foglalt állást, szemben az uralkodói önkénnyel és a földesúri reakció fenyegetéseivel.

A „Szentivánéji álm“ is nemrég sorakozott az újonnan kiadott Shakespeare-művekhez. Ez a szindarab 1594-ben íródott és nyomtatásban 1602-ben jelent meg. Egy főúri lakodalomra, megrendelésre készült. Shakespeare megmutatta, hogy még ilyen körülmények között is lehet emberi drámát írni. Van ebben, a darabban minden: főúri lakodalmi ünnep, csínyek halmazata, sőt még egy számár feje is. Gazdagon ömlik a cselekmény, olyannyira, hogy egyszerűen elfelejtjük a darab „időszerű“ jellegét. És mi több: elfelejtjük a „megrendelőket“, a főurakat, — őket már befedte az idő pora — de a „Szentivánéji álm“ még ma is él.

*

CERVANTES: DON QUIJOTE-ja a világirodalom egyik legnagyobb könyvsikere. Több mint 700 kiadást ért meg s a világ majdnem minden élő nyelvére lefordították. A valóság ábrázolásának nagy úttörői és művészei három évszázadon át mérhették ösztönzést ebből a nagyszabású regényből. Az ember és az élet szeretetére, a nép egyszerű bölcseségének becslésére, a valóság gazdag világosságának éber szemlélésére s a múlt esztelen ábrándjaival szemben a jelen valóságának elsőbbségére tanította őket Cervantes. Tanításából bőségesen meríthetünk ma is. A regény hőse az elnyomottak, a kiszákmányoltak, a szenvedők védelmére ragad fegyvert. A mű a leghaladóbb emberek kedvelt könyve volt mindig. Marx is nagyon sokra becsülte. A Szovjetunióban sokszázezer példányban jorog közkezen. Cervantes a világirodalom legnagyobb haladó írói közé tartozik. Halhatatlan művének új kiadása megismerteti a nemes olvasmányra vágyó dolgozó népünket a világirodalom egyik legnagyobb alkotásával.

*

SHELLEY MAGYAR FORDÍTASA Petőfi Sándorral indult meg. Legnagyobb költőnk tudta, kit tolmácsoljon a szabadságért harcba induló magyar népek. Költeményei-

ből tiszta, forradalmi erővel sugárzik felénk költészetének lényege. Halljuk a „Dal Anglia férjiaihoz“ című versének gyujtó sorait, annak a versnek sorait, amely minden kizsákmányolthoz szól, a szőőszék robotosaihoz éppenúgy, mint a más földjén izzadó paraszthoz. Ez a költeményét 1819-ben írta:

„Vess s légy ura az aratásnak,
gyűjtsél s ne engedj senki másnak:
Szőj s jó ruhád oda ne add,
kovácsolj kardot s védj magad.“

Költészele harcba szólít a szabadsáért, az emberi értelem tisztaságáért, az elnyomás és kizsákmányolás minden fajtája ellen. Költészetéből a dolgozó angol nép pillant felénk.

*

MOLIERE minden idők legnagyobb vígjátékírója, a francia nép nagy, nemzeti büszkesége. A most újra kiadott „Tartuffe“ gúnykép a bigottság és vallási ámitás ellen. Nagyszerű jellemábrázolása, érdekesen bonyolított cselekménye, meggyőző arról, milyen veszedelmes fegyver a vallás tekintélye gyanú reakciós célok érdekében.

Az „Úrhatnám polgár“ című darabjában — mely szintén most jelent meg újból — az osztályát lenéző, a nemes urakhoz torleszkedő polgár torzképét festette meg Molière. Lányát is nemes úrhoz akarja adni, feleségét lenézi, mert az is csak olyan polgár, mint ő. A darab nemcsak per az idegen élelformák majmolása ellen, hanem ítélet is: az osztályától elszakadt Jourdain a valóságtól is elszakadt, mindenki a fejére nő, gúny tárgyává válik.

Molière: Az úrhatnám polgár. Enekes és táncos komédia. Ford. Mészöly Dezső. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 94 I. 6.50 —.—

Molière: Tartuffe. (Vígjáték 5 felv.) Ford. és az előszót írta Vas István. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 116 I. 9.— —.—

Cervantes: Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha I—II. Ford. Győry Vilmos. Sőtér István bevezető tanulmányával. (Szépirodalmi könyvkiadó.) XVI, 592, 644 I.

Shelley válogatott költeményei. Szerk. Kardos László. A jegyzeteket összeáll. Réry László. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 216 I. —.— 26.50

Herzen: Ki a bűnös? Regény. Ford.: Szöllősy Klára. (Új magyar könyvkiadó.) 240 I. 8.50 12.—

Lermantov válogatott költeményei. Versek. Szerk.: Gábor Andor és Kardos László. (Új Magyar könyvkiadó.) 256 I. —.— 27.—

Eminescu válogatott versei. Kétnyelvű kiadás. Réval. 250 I. 12.— 17.—

Shakespeare: Julius Caesar. Tragédia. Ford. Vörösmarty Mihály. Bev. tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta Réry László. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 160 I. 5.— —.—

Shakespeare: Szentivánéji álm. Ford. Arany János. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 124 I. 4.50 —.—

Jean Laffitte: ÉLETRE HALÁLRA

Jean Laffitte könyve a francia kommunisták sorsán keresztül eleveníti meg a Hitler-fasizmus borzalmaikat. 1940-től, a francia Kommunista Párt föld alá kényszerítésének időpontjától kezdve mondja el élményeit és végigvezeti az olvasót a romainvillei várbörtön, a mauthauseni és az ebensei haláltáborok rémségein.

Laffitte könyvből kidomborodik az a fontos szerep, melyet a kommunisták a nemzeti ellenállás megszervezésében töltek be. Rámutat, hogy a Párt az egész népért, a dolgozó milliókért vette fel a harcot. A szerző maga is kijárta az internálótáborok iszonyatos „iskoláját”; a táborokban is a kommunisták összefogását tartotta első feladatának és számos más öntudatos francia kommunistát mutat be, akik ugyanezt a munkát végezték és a rendelkezésre álló nyomorúságos eszközökkel igyekeztek segíteni honfitársaikon.

Laffitte felhasználja az alkalmat, hogy a deportáltak szenvedései mögött megmutassa a távolabbi politikai összefüggéseket. Így rávilágít arra is, hogy a francia foglyokat eleinte azért fogadják ellenszenvvel idegen nemzetiségű fogolytársaik, mert — elhamarkodott ítélettel — azonosítják őket Franciaország áruló, fasiszta vezetőivel. Laffitte rávilágít arra is, hogy a nyugati

szövetségesek azért haladtak olyan lassan kelet felé, mert azt akarták: a németek minél nagyobb veszteségeket okozzanak a Szovjetunióknak. A fasizmus szívósságát nem kicsinyli le: égetően aktuálisak azok a fejezetek, melyek a „keretlegényeket” mutatják be; ezek a hőhérok arról beszélnek, hogy eljön az idő, amikor az amerikaiakkal együtt harcolnak majd a Szovjetunió ellen.

Mindezek a rémségek azonban megtalálják a könyvben ellenképüket is. A kiváló francia író pillanatig sem téveszti szem elől, hogy a német nép nem azonosítható a fasizmus vezető gonosztevőivel és hőhérlegényeivel. Ezt a gondolatot tudatosítja harcoss társaiban is. Laffitte nem akarja az emberbe vetett hitet megingatni, sőt: ezt a szörnyű hátteret arra használja fel, hogy nagyszerű kommunistá portrékat emeljen ki belőle, akik nemcsak a testi és lelki ellenállás felemelő egyéni példái, hanem ők tartják a lelket társaikban is.

Általános terjesztésen kívül elsősorban honvédség, szab. harcosok, pártfunkcionáriusok, üzemi dolgozók, DISZ idősebb korosztályai részére ajánljuk.

Laffitte Jean: Életre-halálra. Regény. Ford. Kassai György. Szépirodalmi Könyvtárhoz. 264 l. 11.50 16.—

Jules Valles: A LÁZADÓ

Franciaországban számos írás jelent meg az 1871-es Kommunőről, de ezek közül messze kiemelkedik írói erényeivel Valles könyve. Magyarországon ez a fontos mű nem jelenhetett meg a felszabadulás előtt, s most, a Kommun 80-ik évfordulóján kipótoljuk ezt a mulasztást.

Az író résztvevett ugyan a világ első proletárforradalmában, még hozzá szívvel-lélekkel a munkások oldalán, de egyéni magatartása sok tekintetben példája lehet a Kommun stratégiai tévedéseinek. Valles az utolsó pillanatig harcol a barrikádokon, s ezzel bizonyítja, hogy elvileg tévedhetett ugyan, de gyakorlatban végsőkig kitartott a munkásság oldalán.

Felismeri, hogy a porosz-francia háború csak aljas manőver, amellyel a

néptömegek elégedetlenségét akarják levezetni és figyelmüket elterelni a belső bajokról. Látja a burzsoázia sanda mesterkedését és utálattal mutat rá, hogyan igyekszik a polgárság a sedani vereség után a párizsi proletariátus elégedetlenségét megnyergelve kitúrni a hatalmából azokat, akiknek hatalmát köszönheti. Ha megfogalmazása nem is elég világos, mégis egész modern szemlélettel mutat rá, milyen fontos szerepe van a munkásosztály szabadságharcában a kizsákmányolásnak és a munkanélküliségnek.

Nagy segítséget jelent a könyv problémáinak helyes megvilágításához Marcel Cachin kitűnő előszava s a tartalmi megértés szempontjából igen hasznosak a legújabb francia kiadás jegyzetei.

Hunyadi János

„Történezeink, írónk becsületbeli feladata, hogy Hunyadi, Duqovits Titusz, Zrinyi Miklós, Vak Bottyán, Esze Tamás és mások harcairól népszerű irodalmat teremtsenek. Kell, hogy népszerű történelmi regények, elbeszélések, történelmi értekezések formájában írónk és történészeink felelevenítsék a magyar nép e nagyjainak dicső harcait, hogy az új nemzedék megtanulja mindebből, hogy hogyan kell élnie, dolgoznie, harcolnia a magyar nép függetlenségéért.“ (Farkas Mihály elvtárs a II. MDP Kongresszuson tartott beszédéből.)

Farkas Mihály elvtárs az MDP II. Kongresszusán elhangzott útmutatását követte a Művelt Nép Könyvkiadó, amikor elindította történelmi életrajzsorozatát. Bem és Vasvári után e sorozat harmadik kiadványa *Elekes Lajos* munkája, a nagy törökverő hős *Hunyadi János* életrajza.

Elekes Lajos híven ábrázolja a magyar múlt e nagy alakját, pártos szenvedéllyel a hiteles történelmi tények és legújabb forráskutatások fényében a marxista történelem-szemlélet módszereivel mutatja be Hunyadi életpályáját, harcait, sikereit és törekvéseit.

Magyarország a XV. század derekán a feudális széttagoltság, a feudális anarchia mélypontján volt, határain ott állt a török, amely pusztulással fenyegette az egész országot, az egész magyar népet. A keresztény világ anyagi segítség helyett csupán hangzatos ígéretekkel, a Habsburgok későbbi családi tradícióikhoz híven hódítási kísérletekkel „támogatták“ Magyarországot. A feudális nagyurak, a Cilleiek, Garák és Ujlakiak ügyet sem vetve a török veszedelemre csak vagyonuk és hatalmuk növelésével törődtek, a köznemesség nagy többsége a jobbágyok elnyomását és fokozott kizsákmányolását tartotta központi feladatának és ugyanakkor mindent elkövetett, hogy kibújjon honvédelmi kötelezettségei alól.

Egyedül a jogfosztott és kizsákmányolt magyar nép, a jobbágyok kész élete árán is megvédelmezi hazáját. És ennek felismerése, a népre való támaszkodás teszi Hunyadi Jánost nemzeti hőssé, nagy államférfivá, rettegett törökverő hadvezérré. Hunyadi történelmi nagysága, hogy felül tud emelkedni a feudális nagyúr osztálykorlátain, harcba meri hívni és vezetni a jobbágytömegeket a török ellen. Megrajzolja a szerző Hunyadinak az államférfinak egy másik nagyszerű vonását is, azt a felismerést, hogy a rabló hódítók elleni küzdelemben a magyarok együtt kell harcoljanak a balkáni népekkel: szerbekkel, románokkal, bolgárokkal, albánokkal, bosnyákokkal és horvátokkal. A dunavölgyi népek szükség-szerű testvéri összefogására tanít ma is bennünket Hunyadi János, a politikus.

Bemutatja a könyv Hunyadit a feudális hadszervezet és hadviselés hibáit felismerő hadseregszervezőt, aki az újtí-

pusú hadsereg megteremtésével kettős célt akar elérni: a török megsemmisítését és a központi monarchia, tehát egy, a korában haladottabb államforma megvalósítását. E kettős cél jelzi egyébként Hunyadi államférfiúi és hadvezéri képességeinek szétbont-hatatlan egységét. *A kor legkiválóbb hadvezérért ismerjük meg e történelmi életrajzból, olyan hadvezért, akiben ragyogóan párosul a személyes bátorság, bajtársasság és rettenthetetlen győzniakarás, a nagy stratégiával és kűtűnő taktikusság; mind olyan tulajdonságok, amelyeknek ismerete lelkesítő példaként szolgál a magyar katonának és minden dolgozónak a ma harcaihoz.*

Végül mindezeket túl tudatosítja ez a könyv történelmünknek egyik olyan dicsőséges szakaszát, amelyben a magyar nép az általános emberi haladásért küzd és e küzdelemben legjobb fiának Hunyadi Jánosnak jelentősége túlnő hazája határain: ő az akkori világ első reménysége és legjobb harcosa, a magyar nép dicsőséges haditetteinek megtestesítője.

Hunyadi János életrajzát történelmünk más harcos haladó alakjainak ismer-tetése követi. Sorrendben a legközelebbi: Varga Katalin a XIX. század negyvenes éveinek jóformán teljesen elfeledett, de annál ragyogóbb személyisége, az erdélyi román hányászjobbágyokat vezető hős asszony, aki rettenthetetlen bátorsággal száll szembe a hatalmasokkal, dacol a börtönnel, a nép igazsága érdekében. A sorozat következő kiadványai Stromfeld Aurélt és Esze Tamást a magyar múlt kiváló hadvezéreit jelentik meg, azt a két férfit, akik bár különböző korokban éltek, különböző osztályokból származtak, mégis egvek voltak a néphez való hűségben és megnem-alkuvó tetteikben. *Hősöket ismerünk meg e könyvekből, akiknek élete serkentő és lelkesítő példamutatás minden hazáját szerető a szocialista jövőért küzdő magyar ember számára.* (M. L.)

Elsősorban honvédség, ifjúság, szabadságharcosok, nevelők, közép- és felsőiskolások körében terjesztendő.

A magyar nép története

Az a hatalmas kultúrforradalom, mely hazánkban mind nagyobb mértékben bontakozik ki, dolgozó tömegeink érdeklődését nemcsak a jelen és jövő kérdései felé fordítja, hanem a múlt megismerése felé is. Munkások, parasztok, értelmiségiek meg akarják ismerni a dolgozó magyar nép történetét, melyet meghamisítottak az elmúlt korok történetírói, akik az egykori uralkodó osztályokat szolgálták ki. Ennek az érdeklődésnek az alapja a forró hazaszeretet, melyet a dolgozók éreznek az iránt az ország iránt, amelyet végre most — annyi évszázados elnyomás után — sajátjuknak mondhatnak. Hála a felszabadító Szovjetunióknak, ma a magyar nép saját boldog otthonát építi s készíti elő a ragyogó jövőt, de ugyanakkor a múltját is fel akarja fedezni, hogy új erőt merítsen belőle is a jelen küzdelmeihez. Dolgozóink olvasni akarnak népünk harcáról, melyet oly hősiességgel vívott a feudális, kapitalista kizsákmányolás és az évszázados idegen elnyomás ellen.

A Művelt Nép Könyvkiadó népünknek ezt az érdeklődését igyekszik minél jobban kielégíteni történelmi életrajzok, korrajzok kiadásával. Ezek a munkák azonban csak bizonyos időszakokról szólnak és nem adnak áttekintő képet a magyar nép egész történetéről. Történetíróink most dolgoznak egy nagy, átfogó magyar történeten, amely azonban csak később fog megjelenni s éppen mert a szükség már most mutatkozik, helyesnek láttuk, ha átdolgo-

zott formában, gazdag képanyaggal megjelentetjük egy kötetben a magyar történelmi tankönyveket. Fiatal történészeink ebben a munkában a történelmi materializmus útmutatásai alapján, marxista történetkutatásunk eddigi eredményeire támaszkodva ismertetik a dolgozó nép történetét. Megtisztítják ezt a történetet azoktól a hamisításrétegektől, melyeket rá raktak a reakciós történészek s felvázolják a magyar nép fejlődésének fő irányait, kiemelik azokat az eseményeket és személyeket, amelyek és akik a fejlődés irányában haladtak. Ez a rövid áttekintés is bizonyítja, hogy népünknek nagyszerű haladó hagyományai vannak, amelyeket minden becsületen magyar hazafinak meg kell ismernie és szeretnie. Azok a küzdelmek, melyeken a könyv végig vezet, azt mutatják, hogy népünk akkor volt valóban nagy és megbecsült, amikor saját szabadságának és függetlenségének ügyét összekötötte az emberiség haladásának ügyével. Ez komoly tanítás a jelen számára is, amikor a világ élenjáró országának, a Szovjetunióknak segítségével építjük hazánkban a szocializmust.

A mű részletes ismertetésére visszatérünk.

Elsősorban könyvnapi terjesztésre, széles olvasórétegeknek. Középiszkolai diákság, városi és falusi dolgozók körében is terjesztjük.

Heckenast Gusztáv — Karácsonyi Béla — Lukács Lajos — Spira György: A magyar nép története. Rövid áttekintés. (Művelt Nép könyvkiadó.) 540 l. 120 t. 3 térk. (Magyar Történelmi Társulat.) 17.50 23.—

A szovjet orosz irodalom története

A közeljövőben jelenik meg magyar nyelven Tyimofejevnek, a kiváló szovjet irodalomtudósnak több mint 500 oldalas könyve, amely a szovjet orosz irodalom történetével ismerteti meg az olvasókat; felöleli ennek a hatalmas, élenjáró irodalomnak születését, kibontakozását a szocialista realizmus kezdeteitől (Gorkij) egészen a jelenkor irodalmáig.

A szovjet orosz irodalomnak az egész szovjet irodalmon belül is kiemelkedő szerepe van: az orosz nép adta a Szovjetunió legtöbb kiváló íróját, Gorkijt, Majakovszkijt, Solohovot, Osztrovszkijt, Alekszej Tolsztojt, Szimonovot, Fagyjevet stb. — Tyimofejev könyvének a módszere a következő: a kb. 30 oldalas bevezetőben ismerteti a szovjet irodalom jellegzetes vonásait, a munkás-

mozgalommal és a szocializmus, majd pedig a kommunizmus építésével való szoros kapcsolatát, s azt, hogy a Párt eszmei irányítása hogyan segítette fejlődése minden egyes szakaszában. A további fejezetekben részletesen vázolja az egyes írók életét és írói munkásságuk kialakulását.

Tyimofejevnek ez a könyve, mely már eddig is 8 kiadásban jelent meg a Szovjetunióban, az első olyan mű, amely a magyar olvasókat az egész szovjet irodalom fejlődésén keresztül vezeti. Nem kétséges, hogy kulturális fejlődésünk mai szakaszán igen jelentős szolgálatokat tehet a könyv.

Tanulóíjjúság, középiszkolák, egyetemisták nevelők részére elsősorban.

IDEGEN SZAVAK SZÓTÁRA

Révai elvtárs a hazánkban kibontakozó kultúrforradalomról írt tanulmányában egy helyen ezt írja: „A kultúrforradalom, a 'népművelés' a szó legátfogóbb értelmében nemcsak abban áll, hogy a munkások, parasztok százai és milliói tanulni, művelődni akarnak. Ez a dolognak csak egyik oldala, bár főltöbb pozitív oldala. A másik oldal, hogy a kultúráért jelentkező, művelődni akaró néptömegek új tartalmú kultúrát akarnak, olyat, mely segíti őket munkájukban, harcukban, öntudatuk fejlődésében, olyat, mely fegyver a kezükben a szocializmus építésénél.”

Ahhoz, hogy munkásoszlályunk és dolgozó népünk egésze előtt feltáruljanak a tudás különféle területei, egy igen fontos segédeszközre, mondhatnánk így is: szerszámra van szükség. Olyan könyvet kell a kezébe adnunk, amely a politikai életben, a sajtóban, a technikában, a kultúra minden területén lépten-nyomon előforduló idegen szavakat, más nyelvekből eredő kifejezéseket megmagyarázza.

Eddigi ilyenfajta szótáraink részben elavultak, részben pedig túlságosan szűkszavúak. Az Új Szótár szerkesztőségét munkája közben állandóan az a gondolat vezette, hogy e hiányosságokat pótolja és olyan művet állítson össze, mely marxista szellemben, a tudományos szocializmusnak, a dialektikus materializmusnak megfelelően nyúljon az idegen kifejezésekhez, kritikai szemmel tekintsen az idegen szavak mögött rejlő fogalmakba, és ezeket a fogalmakat a munkásoszlály ideológiája alapján megfelelően osztályozza. Az olvasó ne csak a szó nyers, betűszerinti értelmezését kapja, hanem világosan lássa azt is, hogy a megmagyarázótt fogalom a haladó vagy reakciós ideológiát tükrözi-e, hogy az idegen szó mögött meghúzódó eszme egészséges-e, vagy pedig ártalmas, az épülő szocializmus ügyét lendíti-e előre, vagy pedig a reakciós ideológia bomlasztó maradványai bújnák-e meg mögötte, készen arra, hogy megfertőzzék és gyengítsék a dolgozók osztályöntudatát.

Végül pedig egy jótanácsot szeretnénk adni olvasóinknak: kerüljék az idegen szó használatát olyankor, amikor van helyette jó magyar szavunk. Anyanyelvünket, nemzeti kultúránkat becsüli le az, aki olyankor is telezsúfolja idegen szavakkal beszédét, amikor arra semmi szükség sincsen. Az alábbiakban mutatót közlünk a könyvből.

bruttó (ol.) — 1. az áru súlya csomagolásal együtt; — 2. összegével, a kiadások leszámítása nélkül (v. ö. nettó).

brüszk (fr.) — rideg, elutasító modorú.

bubó (lat.) — mirigydaganat.

buddhizmus (tn.) — Kínában, Japánban, Indiában és Kelet más országaiban elterjedt vallás; i. e. a VI. században kezdődött Indiában. Állítólagos alapítója a legendás Buddha vagy Gautama nepali királyfi.

budoár (fr.) — női öltözőszoba.

buffo (ol.) — bohóc, komikus személy a XVIII. századból olasz vígjátékokban.

buffonád (ol.) — 1. színpadló mű, amely rendkívül komikus helyzeteken épül fel; — 2. tréfálkozás, bohóckodás.

buharinisták (tn.) — annak az összeesküvő csoportnak a tagjai, amely Buharin vezetésével már a Nagy Októberi Szocialista Forradalom első napjaiban szervezkedett Lenin ellen, a Bolsevik Párt ellen, a Szovjethatalom ellen. Előbb, mint „baloldali kommunisták” léptek fel a leninista irányvonallal szemben. Azután azt hirdették, hogy a kulákság „békésen belenő a szocializmusba” és ezzel szembe fordultak a kulákságnak mint osztálynak a likvidálásával. A trockizmussal együtt megsemmisült mint politikai irányzat, csupán az imperialista államok kém- és szabotázs-szervezete maradt mindaddig, amíg a szovjet hatóságok le nem lepézték. A trockistákkal közösen szerveztek merényleteket, államtitkokat szelvéstettek ki a külföldi kémirodáknak. Meggyilkoltatták Kirovot, Gorkijt, Kujbisevet és másokat. A B. és cinkosai 1937-ben elvették méltó büntetésüket.

bukmékér (ang.) — burzsoá országokban az a személy, aki összegyűjti és bejegyzli a lóversenyek indulóira leadott fogadásokat.

bukolikus (gör.) — pásztorfi.

bulímia (gör.) — farkasétvágy; túlságos éhségérzet cukorbetegknél és némely elmebaj esetén.

bulia (lat.) — a római pápa által kiadott, egyházi ügyekkel foglalkozó okmány, amelyet pecséttel erősítenek meg. A pecsét szintén B.-nak nevezik.

bulletin (fr., ejtsd: bülden) — hivatalos jelentés.

bulvár (fr.) — körút, amelyet fák szegélyeznek. B.-irodalom, B.-regény: — művészi jelentőség nélküli fércművek, amelyek a nem válogatos, durva izlésre számítanak; teje vannak gonosztevők kalandjaival, szerelmi kalandokkal stb.

bumeráng (ausztrál.) — sarlóalakú ausztráliai hajítófegyver, mely visszaperdül elhajítóhoz.

buna (ném.) — német mûgumi, melyet fel-találója a két alapanyagból, a butadiénből és a nátriumból kölcsönzött két-két betűvel nevezett el.

Bund — a Litvániai, Lengyelországi és Oroszországi Általános Zsidó Munkásövetség (megalakult 1897 szeptemberében) — szociáldemokrata szervezet, amely nacionalista alapon állt. A B. azt követelte, hogy a pártot — nemzetiségi szempontok szerint — föderatív alapon szervezzék át és a B.-ot ismerjék el a zsidó proletariátus egyetlen képviselőjének. 1905-ben az ú. n. „kulturális nemzeti autonómia” követelésével lépett fel, amit Lenin nacionalista, burzsoá és reakciós követelésnek minősített, amely a proletariátusnak különböző nemzetiségek szerinti elkülönülésére vezet. Lenin, Sztálin és a Bolsevik Párt könyörtelen harcot vívott a B. nacionalizmusa ellen. A B. állandóan támogatta a menseviket és harcolt a bolsevikok ellen. A polgárháború és az imperialisták intervenciója idején a B. teljesen leplezte magát a tömegek előtt, mint ellenforradalmi párt. 1921-ben széthullott.

hungaló (ang.) — szellős indiai épület verandával.

bunker (ang.) — 1. szénraktár gőzhajón; — 2. betonfedezék; — 3. betonból épült szűk börtönhelyiség.

búr — holland származású, Dél-Afrikában élő nép.

burán — heves szél az orosz pusztákon; télen hóvihart, nyáron porvihart okoz.

burberry (ang., ejtsd: börberi) — finom fésűsfonalból készült kettősszavoly kötésű, könnyű szövet.

burgundok — a germán gótok egyik törzse. **burison** — hántolt, puffasztott gabona; kítűnő tápszer.

burizs — búzából előállított, nagy vitamintartalmú, rizspótló táplálék.

Megjelent az orosz-magyar szótár

Az új orosz-magyar szótár mindenki számára hozzáférhető segédeszköz: azt a szókincset gyűjti össze ugyanis, mely a mindennapi szövegszövegeken túl az irodalom megértéséhez, a műveltség, nyelvismeret továbbfejlesztéséhez, egyszerűen az orosz nyelv alaposabb, mélyebb ismeretéhez vezet.

A szótár szerkesztésénél a szerzők Sztálin elvtársnak abból a tanításából indultak ki, hogy „a nyelv alapját a nyelv grammatikai szerkezete és alapvető szótári szókészlete alkotja”. — Sztálin „Marxizmus és nyelvtudomány” című cikkében ezt írja: — „amint ismeretes, a nyelv valamennyi szava együttvéve alkotja a nyelv úgynevezett szótári szókészletét. A nyelv szótári szókészletében a legfőbb az alapvető szókincs, ahová, mint annak magva, minden gyökös is tartozik. A nyelv alapvető szókincse jóval kevésbé bő, mint a nyelv szótári szókészlete, azonban igen sokáig él, évszázadokon át és a nyelv számára új szavak képzéséhez ad alapot. A szótári szókészlet a nyelv állapotának képét tükrözi: minél gazdagabb és sokoldalúbb a szótári szókészlet, annál gazdagabb és fejlettebb a nyelv” (A szovjet nyelvtudomány kérdései Marr—Vita, Szikra 1950. 238—239 old.).

A szerkesztők tisztában voltak azzal is, hogy a szótár egymagában nem elegendő. Ismernünk kell a nyelv szabályait is, mert a segédkönyvet csak így tudjuk hasznosítani mindennapi munkánkban. Ezért fűztek a szerkesztők a szótárhoz összefoglaló fejezetet, mely az orosz nyelv szabályait tartalmazza. Sztálin elvtárs tanítása szerint: „a nyelv éppen a nyelvtan segítségével kap lehetőséget arra, hogy az emberi gondolatokat anyagi, nyelvi burkba öltthesse”.

A nagyterjedelmű és igen gondosan előállított szótár nagy szolgálatot tesz mindazoknak, akik tanulmányaik, olvasmányaik, levelezőmunkájuk, vagy a szakirodalommal való tevékenységük során megbízható jó szótárat igényelnek. (Ehelyütt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a szótár hasznos kiegészítésként jörogatható az Orosz-Magyar Műszaki Szótár is, mely a mindennapi nyelvkincset a technikai szavak anyagával bővíti. A kereskedelmi és jogi szókincset, valamint a statisztikával, pénzügytannal foglalkozó anyagot a kereskedelmi, pénzügyi szakszótár tartalmazza.)

Orosz-magyar szótár. Szerk. Hadrovics László. Az orosz szó- és kifejezésanyagot átnezte Ktrajevszkij P. D. (Akadémiai kiadó) XVI, 996 l.

— 80. —

Raffy Ádám: Vesalius

Vesalius a XVI. század legnagyobb tudósai közé tartozik. Élete szakadatlan küzdelem a tudományos igazságért, a tudományos kutatás szabadságáért. Vesaliusban párizsi és löweni tanulóévei alatt lesz tudatossá, hogy a tudósnak az érzékelhető valóság vizsgálata-ból kell kiindulnia, ha szabadulni akar a tudománytalan babonák rabságából. Az orvoslás alapja a bonctan, az orvosnak először az emberi testet kell alaposan megismernie. Bonctani tanulmányait kénytelen titokban folytatni, de kutatásainak eredménye, a „Fabrica”, amely megmutatta az orvosi tudomány fejlődésének új útjait, ismertté teszi nevét az egész akkori tudományos világban.

Élete második felét V. Károly udvarában tölti udvari orvosként. A gyakorlati orvoslás terén is hírnévre tesz szert, minden fontos kérdésben kikéri véleményét. Közben továbbfolytatja bonctani tanulmányait, amíg az inkvizíció le nem tartóztatja. Először halálra ítélik, majd Jeruzsálemba száműzik vezekelni. Utközben pestis tör ki a hajón, amelyen utazik. Orvosi hivatásának teljesítése közben ő is a pestis áldozata lesz.

Raffy színes, regény formában írta meg Vesalius küzdelmes életét.

Raffy Ádám: Vesalius, az orvostudomány nagymestere. Agárdi Ferenc bevezetésével. 80 l. (Művelt Nép könyvkiadó) 4.— —.

K. Sz. Sztanyiszlavszkij:

A színész munkája

Sztanyiszlavszkij könyvciklusának első része, amely a színészi átélés kérdéseivel foglalkozik, két éve jelent meg magyarul. A most megjelent II. kötet az alakítás folyamatát tárgyalja a színészi munkában.

De — amint Sztanyiszlavszkijnek a fiatal színészgeneráció nevelésével kapcsolatos gyakorlati tevékenységében jelentékeny helyet foglaltak el a világnézet, a kultúra, az etika, a fegyelem kérdései, — ebben a művében is lépten-nyomon találkozunk ilyen természetű megjegyzésekkel, amelyek értékes tanácsokat adnak színészeink számára. Sztanyiszlavszkij a színész alakító munkáját nemcsak szűk szakmai szempontból nézte, nemcsak azt látta benne, hogy a színész ezáltal elsajátítja a színjátszás művészetének technikáját, hanem egyben úgy tekintette, mint magasrendű erkölcsi tulajdonságok nevelő eszközét is.

Sztanyiszlavszkij tanításainak megismerése és alkalmazása nagy segítséget nyújt színészeinknek, rendezőinknek, s mindazoknak, akik a szocialista kultúra problémáival foglalkoznak.

Sztanyiszlavszkij K. Sz.: Egy színész munkája II. rész. Az alakítás iskolája. Egy színésznövendék naplója. Ford. Achim András 296 l. (Művelt Nép könyvkiadó) 14.50 19.50

Kína újkori és legújabbkori története

A mű vázlatosan érinti a különböző nomád népek betörései ellen folytatott önvédelmi harcot, hogy azután részletesebben foglalkozzék Kína első leigázóinak, a mandzsu császári dinasztiának sikeres hódításával (1644—1912). A feudalizmus, amely évezredekben át gátolta Kína fejlődését és egységének kialakulását, árulásával már ebben a történelmi szakaszban is egyengette az idegen hódítók behatolását. Ezek a feudális urak, akik a gyökerében korrupt közigazgatás segítségével vérig szípolozták a parasztságot, a történelem későbbi szakaszában már a zsákmányra éhes európai nódítókkal összefogva verik le a parasztság nagy hősi forradalmát, a tajping-felkelést (1850—1864). *Megindul az európai kapitalista nagyhatalmak erőteljes gazdasági behatolása és nyomában Kína politikai függőségbe kerül elsősorban a múlt század legnagyobb gyarmati hatalmával, Angliával szemben.* A második nagyméretű kínai felkelés, a boxer-lázadás (1900) már a kapitalista-imperialista nagyhatalmak ellen irányul és nyolc imperialista állam fegyveres erőt bevetve is csak a mandzsu császári kormány árulásának segítségével tudta elfojtani. A boxer-lázadás súlyos következményei az imperialisták hatalmának megnövekedését, a gyarmati elnyomás fokozódását eredményezték.

Az 1911—12-es forradalomban, amelynek vezetője a kínai történelem nagy alakja, Szun Jat-szen, már összeforrt a feudalizmus és a külföldi imperializmus elleni harc. A kínai nép demokratikus és függetlenségi törekvéseit fejezte ki Szun Jat-szen három elve s ezeket az elveket, valamint a forradalom stratégiáját és taktikáját Szun Jat-szen és pártja, a Kuomintang az 1905-ös orosz forradalom tapasztalatai alapján dolgozta ki. Az első világháború meggyorsította a kínai nemzeti ipar fejlődését és ezzel együtt kialakul a kínai munkásosztály, amely egyre nagyobb szerepet foglalt el a nemzeti felszabadító mozgalom vezetésében.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme döntően befolyásolja a kínai forradalmi mozgalom fejlődését. Megalakul a kínai kommunista párt és az 1925—27-es forradalom hatalmas sikereinek motorjává válik.

A maroknyi kommunista párt a marxista-leninista elmélet tanulmányozásának és alkalmazásának segítségével, a forradalom végső győzelmébe vetett törhetlen hittel, Mao Ce-tung vezetésével folytatja a küzdelmet, élére áll a forrongó parasztságnak, megteremti a kínai szovjeteket, a tanácsokat és megszervezi a kínai Vörös Hadsereget. Amikor a japán imperialista hódítók 1937-ben előzönlök Kínát, olyan gigászi méretű ellenállási mozgalom indul meg, hogy végül a Kuomintang a tömegek nyomására kénytelen elfogadni a kommunisták egységfrontjánlatát.

Jefimov könyve még leírja a japán hódítók ellen folytatott elkeseredett hosszú harcokat, a Kuomintangnak ebben az időszakban is folytatódó kétszínű politikáját, a második világháború kihatását a kínai események alakulására és a második világháború befejezésével, Japán végleges vereségével, Kína területi felszabadulásával zárul. A mű, amely 1949-ben jelent meg a Szovjetunióban, az amerikai segítséggel kirobbantott polgárháborút, a kínai nép történelmi jelentőségű hatalmas győzelmét, a Kínai Népköztársaság megalakulását már nem tartalmazza, mégis feleletet ad arra a kérdésre, milyen erők hozták létre és milyen tényezők tették lehetővé ezt a döntő győzelmet.

A Szovjetunió példája, tapasztalatai, baráti támogatása, Sztálin elvtárs útmutatásai, a kínai nép hatalmas ellenálló ereje, forradalmi hagyományai, szívós kitartó harca — ezek azok a legfőbb tényezők, amelyek révén a kínai nép — bár a történelem folyamán számtalanszor leverték és leigázták — leigázhatatlan és legyőzhetetlen maradt. Ez a nagy nép, amely a világtörténelem egyik legnagyobb hőstettét, a Hosszú Menetelést véghezvitte, semmiféle veresésgéptől, semmiféle vereségtől sem tört meg. A kínai munkások és parasztok milliói véreztek el, de végül olyan győzelmet arattak, amely alapjaiban rendítette meg a világimperializmus gyarmati hatalmát. Jefimov könyvének legnagyobb értéke, hogy hitelességének erejével s a tények és adatok összefüggéseinek elemzésével ezt a tanulságot világítja meg számunkra.

Elsősorban közép- és felsőiskolai tanulóiifjúság, pártiskolák hallgatói részére.

Aurel Mihale: ÁR V Í Z

Ady Endre prófétai igazsága — „Dunának, Oltnak egy a hangja”, — most áll előttünk tisztán, amikor a két nép már egymásra talált a szabad nemzetek testvéri közösségében. Most tudjuk csak meg, hogy volt uraink milyen céltudatos gonoszsággal uszították egymásra a népeket; csak most, felszabadulásunk után vált világossá előttünk, hogy dolgozó népünk sorsa egy volt a román dolgozókéval. Ezt bizonyítja Aurel Mihale „Árvíz” című, most megjelent kisregénye is.

A román író egy alsó dunamenti kis román falu, Balény dolgozó parasztjainak boldogulásukért vívott harcát mutatja be az ellenséggel, a kulákkal szemben. A balényiak küzdelmét Verduka bácsi, az öreg harcos, a kipróbált elvtárs vezeti. Ő a falu alapszervi titkára. Meglett ember, higgadt, meggondolt. A falu szegényei közé tartozott. Ő szervezte meg a balényiak első ellenállását Dolmanuék, a gazdag kulákokkal szemben. Az ő uralmuk alatt, akár a jobbágytság idején, az egész falu a zsirosparasztoknak szolgált. Dolmanu egy hivatalos írással kezében egyszerűen kiszajátítja a községi legelőnek használt árterületet. Aztán a hivatalos urakkal egy követ fújva ráveszi a parasztokat, hogy töltéseket emeljenek a Duna és árterülete közé. Azzal hitegeti őket, hogy övék lesz majd a Dunától elhódított új szántóterület. Mikor a töltés elkészül, újabb papírt mutogat: Övé ez a föld is!

Verduka szervezte meg az embereket, hogy ne menjenek a kulákoknak dolgozni. De őt elhurcolták a csendőrök és csak a felszabadulás után került haza. A többieket pedig a hatóság munkára hajtotta. A felszabadulás után aztán földet kaptak, övék lett a szántó, amelyet verítékükkel teremtettek. Traktorok szántották már a község földjét.

A kis kötet arra tanít bennünket, hogy mindenütt folyik az osztályharc, hogy a román paraszt sorsa ugyanaz volt, mint a magyar paraszté. De arra is megtanít, hogy útja és jövője is ugyanaz és csak egymást támogatva építhetjük fel országainkban a szocializmust.

Falusi dolgozók, AMG, TSZCS, All. Gépállomások, kis- és középparasztság körében terjesszük elsősorban.

Mihale Aurel: Árvíz. Két elbeszélés. Ford. Gara Miklós és Apor Sándorné. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 102 l. 5.50 —.

KRUCZKOWSKI:

Úr és paraszt

A regény alakjai közül nemcsak Kazimierz Deczynski élő személy, s nemcsak az ő története hiteles, hanem a mű teljes egészében dokumentregény: alakjai nem az író elmeszülőltei, hanem hiteles forrásmunkákból adódnak. Valóságos történelmet, a lengyel parasztság XIX. századbeli embertelen helyzetét tárja élénk megrendítő drámaisággal, izgalmal, érdekes meseszövéssel Leon Kruczkowski.

A regény írója pozitív, példamutató hőst tudott teremteni egy jobbágyfiúból lett tanító: Kazimierz Deczynski személyében. Nem elégszik meg a gondjaira bízott gyermekek nevelésével, hanem kötelességének érzi azt is, hogy tehetségéhez képest segítségére legyen az elnyomott és kíméletlenül kizsákmányolt jobbágyágnak. Hiszen közülük való ő is, közülük emelkedett ki tudásban, emberségben talán fejjele magasabbra. A tanító írásba foglalja a nép sérelmeit s ezt a vádiratot eljuttatja a kormányzathoz. A kiküldött vizsgálóbiztos éppúgy nemesember, mint a bepanaszolt földesúr, — a parasztnak tehát nem lehet igazuk az urakkal szemben. A földesúr előbb állásából dobhatja ki a tanítót, majd besoroztatja katonának és így végkép eltávolítja a faluból.

A hadseregben ezidőtájt nagy az elégedetlenség. A tisztí előléptetésekre hiába váró nemesi kadettek mozgolódnak s ebből az elégedetlenségből csírázik ki az 1838-as lengyel forradalom. Ehhez azonban a dolgozó népnek vajmi kevés köze van. Nemesi felkelés volt ez a cári uralom ellen és éppen azért kellett elbuknia, mert a nép érezte, hogy ez nem az ő ügye.

A könyv egyik legmegrázóbb része, amikor egyik kadett igyekszik Deczynskit a készülő forradalom céljainak megnyerni s az egykori tanító a nemesi ifjú szemébe vágja az igazságot: „Ez a föld nem a lengyel nemzeté, csak a lengyel uraké! Ha ők a cári uralmat sérelmesnek tartják, csak lázadjanak ellene maguk.”

Falusi értelmiség, tanítók, népkönyvtárak számára elsősorban, de terjesszük a kis- és középparasztság és a DISZ fõiskolai tagozata körében is.

Kruczkowski Leon: Úr és paraszt. Regény. Ford. Mészáros István. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 262. l. 14.— 18.—

Kínai elbeszélések

A kötetben összegyűjtött novellák hű, teljes képet adnak a kínai dolgozókról, akik életük árán is kivívták szabadságukat és a szocializmust építő népekkel haladva erős bástyaivá váltak a békefrontnak.

De ezeknek az elbeszéléseknek nemcsak a híradás, a beszámolás ad különleges értéket, hanem művészi volta is. Talán a legszebb novella a gyűjteményben Zsem Csing-po „Almafavirág” c. elbeszélése. Egy kínai szegény munkásasszony mondja el egyszerű, tiszta hangon életét. Beszél arról az embertelen időszakról, amikor az éhező kínai miliók az almafavirág keserű szirmaival csillapították szörnyű éhségüket. És a felszabadulás napján ez az asszony a kínai néphadsereg egyik fiatal katonájának ezt mondja: „Fogadd el ezt a virágot és

tudd meg, hogy ezek a gyönyörű fehér szirmok az örömnél is keserűbbek voltak az én fiatal koromban, mert ezeket ettük meg, hogy éhségünk csillapodjon és a virág szépsége nem okozott semmi örömet. De a te fiatalágod csodálatosan szép és gyermekeinké is az lesz, hiszen elhőzötök számunkra a boldogabb jövőt... Es tudd meg, hogy ma először veszem észre én is, hogy milyen gyönyörű az almafavirág és nem sírok már a fájdalmas emlékektől, ha ránézek...”

Elsősorban honvédség, fegyveres alakulatok, szab. harcosok, DISZ, de üzemi dolgozók körében is terjesszük.

Kínai elbeszélések. Ford. Baternay Béla, Czibor János, Nyul Lidia, Somogyi Györgyné. 152 l. (Szépirodalmi könyvkiadó)

9.50 13.—

VAIDA:

Szikrák a sötétben

A szomszédos népi demokráciák irodalmának ismertetése során könyvkiadásunk most jelentette meg az új román irodalom egyik kiváló alkotását: A. G. Vaida „Szikrák a sötétben” című regényét. A könyv a Román Kommunista Párt harcos életét ismerteti az elnyomás idején. A regény hőse a fiatal kommunista, Tudosze, akit 1928-ban a rendőrség röplapterjesztés közben fog le a grivicai vagongyárbán s a bíróság öt évre ítéli. A regény bemutatja a romániai politikai foglyok börtönéletét. Ennek ábrázolása kissé naturalisztikus, de hibái ellenére is érzékletes képet fest az író a hírhedt doftanai fegyház életéről. A könyv legnagyobb értéke, hogy lapjairól szinte sugárzik a megható párhúség, pártszeretet.

A börtönévek keserves élményeit kedves szerelmi történet tarkítja a hős és egy ugyancsak kommunista nő elítélt között. Választ ad a szerző arra is, miként válhatott a doftanai fegyház látszólagosan „szabad” pártélet színhelyévé. Nem az emberségesség következtében — erről szó sincs — hanem a sajátos román közhivatali korrupció, a laza fegyelem s a gyáva közigazgatás jóvoltából.

Pártmunkások, párttagság részére elsősorban. Üzemi és falusi dolgozók körében is népszerűsítsük a könyvet.

Vaida A. G.: Szikrák a sötétben. Regény. Ford. Réz Adám. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 238 l. 10.60 14.70

Jiry Marek:

Falu a föld alatt

Az új csehszlovák irodalom egyik fiatal, izmos hajtását, Jiry Marek új könyvét ismeri meg a magyar olvasóközönség. Ez az értékes könyv nemrégiben jelent meg nagy sikerrel a Szovjetunióban is. Arról szól, hogy egy kis cseh falu lakossága a németek visszavonulásakor a bányászok vezetésével levonul a falu melletti bánya mélyére s ott védelmi készletbe helyezkedik. Egy-két napot akarnak ott átvészelni, míg a szovjet csapatok fel nem szabadítják őket. Azonban úgy alakul a hadihelyzet, hogy sokkal tovább kell a föld alatt megbujniuk, mint eredetileg tervezték. Emberfeletti akadályokat, egyre mardosóbb éhséget, nélkülözést kell át-szenvedniök, míg — a hitvány néparulók kivételével — kitartásuk jutalma gyanánt a szovjet csapatok szabadítják ki őket szorongatott helyzetükből s ők is fegyveresen siethetnek a felszabadítók segítségére a náci martalócok elűzésében. A magas eszmei tartalom mellett a könyv keresetlen, egyszerű stílusa teszi olvasmányossá a regényt. Mondanivalójának eszmei és politikai vonalát nem gyömöszöli bele mesterségesen a történetbe; az egyes jellemek fejlődéséből sugárzik az felénk.

Bányászok, üzemi dolgozók részére elsősorban és falusi terjesztésre.

Marek Jiry: Falu a föld alatt. Regény. Ford. Palotai Erzsébet és Németh László. (Szépirodalmi könyvkiadó.) 254 l. — 14.20

Eötvös Károly: Százhetvenöt huszár

(Hazáért és szabadságért sorozat.)

A Százhetvenöt huszár című kisregényben Eötvös Károly a 48-as szabadságharc egyik vakmerő vállalkozását eleveníti meg, a Galiciában állomásozó magyar huszárszázad kalandos útját Galicián, Bukovinán és a Kárpátokon keresztül, a magyar hazába, a szabadságharcos seregek közé. A galíciai magyar huszárok merész vállalkozásáról eddig jóformán csak a hadtörténetészek tudtak, Eötvös Károly leírása eddig hozzáférhetetlen volt. Most a dolgozó ifjúság százezrei ismerhetik meg e könyvből a nagyszerű magyar huszárszázad bátor vállalkozásának hiteles történetét, az embertelenül nehéz vállalkozás legapróbb részleteit. A történet azzal kezdődik, hogy a szabadságharc hírére megindul Galiciából egy századnyi magyar huszár, hiába fenyegetőznek az osztrák rendeltek azonnali főbelövással. Tudják, hogy nekik most a szabadságharcosok sorában a helyük. A városokat, falvakat és a helyőrségeket megkerülve vonulnak nagy titokban, éjjel-nappal száz és száz kilométeren át.

Galicia határában már az élelmük is elfogyott, a Kárpátok hágóln lovaik is kidőttek, de ők vasakarattal vonulnak előre és végül hatalmas erőfeszítések után eljutnak a magyar földre. Néhány nap múlva már Bem seregében harcolnak az osztrák elnyomók ellen. A könyvből megismerjük a bátor huszárezred vezetőit, Herman János őrmestert, aki a tisztek szökése után kezébe vette a század vezetését, Rác Pista őrmestert, aki 45 huszárral csatlakozott Herman Jánosék századához. Néhány vonással eleveníti meg az író Surmacki hadnagy, a lelkes, becsületes lengyel tiszt alakját, aki lelkesen csatlakozott a szabadságharcos huszárokhoz, akinek nevét magyar bajtársai szeretetük jeléül valóságban „megmagyarosították”, mindenki Zsurmay-nak szólította. A százhetvenöt huszár kemény akaratú, önfeláldozó hősiessége, hatalmas erőfeszítése a harcoss hazafiság és szabadságszeretet örök példáját mutatja.

Zalka Máté: Lovaskaland rádióval

(Hazáért és szabadságért sorozat.)

Zalka Máté neve csak a felszabadulás után lett ismertté nálunk, de ma már mindenki ismeri a dicsőséges Októberi Forradalom és a spanyol polgárháború nagy magyar hőseit. Zalka Máté nemcsak nagy katona, vitéz kommunista tábornok volt, hanem író is. Regényekben és elbeszélésekben örökítette meg a hősi harcok történetét. Az Ifjúsági Kiadó Zalka Máté öt szép elbeszélését adta ki a Hazáért és Szabadságért című sorozatban. Az öt elbeszélés művészi erővel dokumentálja a magyar-szovjet barátság szép hagyományait. A történetek főszereplői magyar hadifoglyok, akik a dicsőséges Októberi Forradalomban a bolsevik katonák között harcoltak az elnyomó cári hatalom ellen. A hősi küzdelmek érdekesítő leírásából

megismerjük és megszeretjük a nagy forradalom hőseit és katonáit, magyarokat és oroszokat egyaránt. Az egyik legérdekesebb elbeszélés egy falujába visszatérő, elsővilágháborús magyar hadifogoly történetét mondja el, aki szintén résztvett a bolsevisták oldalán a forradalomban és hazatérve hozzálátott a környék szegényparasztságának megszervezéséhez. Az 1919-es forradalmunk bukása után kímémizett, szétkergetett szegényparaszatok őszinte ragaszkodással tömörülnek köré. A novella művészi értékén felül, értékes dokumentumanyagot is ad arról, hogy az 1920-as évek elején hogyan indult meg a szegényparasztság között az illegális kommunista szervezkedés.

Svarc-Frez:

A mi gyárunk

Hatalmas mozdonygyáráról híres az a város, ahol a hatéves Ványa Szokolov szülei és nagyszülei él. Ványa kószátartozói — nagyanó kivételével — a gyárban dolgoznak. Az egész város lázasan készül a gyár alapításának századik évfordulójára, amelyet a gyár dolgozóival együtt ünnepel az egész ország. Maga Ványa, az egész óvoda is, ahova mindennap eljár, lázasan készülődik az ünnepre. Nagypapa azt mondja Ványának,

hogy ha ők is jól dolgoznak az óvodában, akkor részt vehetnek ők is az ünnepségen. Ványa különben is derék fiúcska. Segít nagyanónak eltörölgetni a reggeli edényt, bevásárolnak, s csak azután mennek az óvodába. Óvodába menet nagyanó mesél. Ványa megtudja, hogyan élt nagyanó gyerekkorában. Szombatoként — míg a szülők barátaikkal zenélnek, — nagypapa mesél a régi időkről unokájának. Így tudja meg Ványa, hogy nagyanó is a forradalom katonája — géppuskás volt. Apja pedig a Nagy Honvédó Háború harcosa volt. Ványát így öleli körül családja élményein keresztül hazája népének nagy múltja. S míg a mozdonyról kérdezősködik, megtudja,

hogy a mozdonygyárat is a nép hatalma növelte nagyra, s hogy mozdonyaik bejárnak egész Szovjetuniót a Fekete-tengertől az Atlanti Óceánig, s a Jeges-tengerig. Ugy, hogy mikor eljön az ünnepség napja, s Ványa is résztvehet az ünnepélyen, mert

„rendesen dolgozott“, a gyár kapuján belépve, az öntudatos szovjet gyerek büszkesége és vidámsága sugárzik az ünnepelőbe öltözött Ványa arcáról.

Svarc—Frez: A mi gyárunk. Elbeszélések. Ford. Vári György. (Ifjúsági könyvkiadó.) 88 l. — 16.05

Kozmogyejmjanszkaja :

Zója és Sura

„MIT TETTEL MA A BÉKÉÉRT?“ Ezt a kérdést tette fel magának Ljubov Tyimofejevna *Kozmogyejmjanszkaja* a párizsi békevilágkongresszus után. És a kérdésre tettel válaszolt: megírta nagyszerű könyvét két csodálatos ifjú szovjet emberről, gyermekeiről, *Zójáról* és *Suráról*. Ljubov Tyimofejevna ezzel a könyvével valóban jelentősen hozzájárult a béke győzelméhez. Az olvasó szeme előtt lepergeti Zója és méltó testvére, Sura életét. Olyan közel hozza a két hőst az olvasóhoz, hogy a fiatal olvasó örökre szívébe zárja őket, felébred benne a vágy hasonlóná válni Zójához és Surához. Zója és Sura Oszinoviji *Gajiban*, egy kis orosz faluban született. A szülők — mindketten pedagógusok — okosan, sok szeretettel nevelik gyermekeiket. Igyekeznek jellemüket fejleszteni, tehetségüket kibontakoztatni, sokoldalú fejlett emberré nevelni őket.

ZÓJA 8 ÉVES, AMIKOR A CSALAD MOSZKVÁBA KÖLTÖZIK. ÚJ benyomásokkal gazdagodik, új iskola, új tanítók, új barátok. És Moszkvában éri a családot az első nagy megpróbáltatás: az apa halála. A gyerekek nagy gyöngédséggel gondozzák anyjukat. Zója magára vállalja a háztartás rendbentartását, minden módon segít anyjának. Közben nőnek, fejlődnek. Jellemük mind szélesebben bontakozik ki. Életük gazdag: rengeteget olvasnak. Vidáman folyik a szovjet emberek élete. Ekkor váratlanul kitör a háború. A két gyerek egyetlen gondolata: hogyan tudnák a legtöbbet tenni azért, hogy megvédjék hazájukat. Zója titokban jelentkezik partizánnak. A próbákat kiállja — felveszik. Sokáig semmi hír róla. Azután egy cikk a *Pravdában*: *Tányáról* a hős partizánlányról és egy fénykép: az agyonkínzott, halott Zója képe. Anyja rettenetes fájdalmát Sura minden erejével igyekszik elviselhetőbbé tenni. Levélek jönnek üzemekből, kolhozokból és a frontról. A fiatalok ezrei fogadják: megbosszulják Zóját!

DE SURA SEM TUD OTTHON MARADNI; önként jelentkezik a hadseregbe. Mint páncélos tiszt küzdi végig a háborút. Hősies magatartásával kivívja bajfársai szeretetét és megbecsülését, de három héttel a háború befejezése előtt egy akna kioltja életét. Halála után őt is a *Szovjetunió Hőse* címmel tüntetik ki.

*

ENNYI A TÖRTÉNET. Kis mozaikokból rakódik össze, de minden mozaik **magában** is érdekes és tartalmas, drámai feszültségű. — *Kozmogyejmjanszkaja* könyvének legnagyobb értéke hatalmas nevelőereje. Zója és Sura példáján fiataljaink hazafiságot, kommunista magatartást, meleg emberséget, öntudatos fegyelmet, a kultúra megbecsülését, magas erkölcsi eszméket tanulhatnak. Zója és Sura történetéből nemcsak ifjúságunk okulhat. Sok mondanivalója van a könyvnek a pedagógusok számára is.

Vörös fonálként húzódik végig a könyvön az okos és céltudatos nevelés ábrázolása a szülői házban és az iskolában. A szerző nagyszerűen ábrázolja az iskola és a pedagógusok szerepét a gyermekek jellemének kialakításában. Összegezve: *Kozmogyejmjanszkaja* írása jelentős, kitűnő könyv s biztos mondhatjuk, hogy ifjúságunk egyik legkedvesebb olvasmánya lesz.

Elsősorban DISZ és Úttörő vezetők, szülői munkaközösségek, nevelők körében terjesszük.

Kozmogyejmjanszkaja: Zója és Sura. Ford. Faragó László és Radó György. 248 l. 1 t. (Ifjúsági könyvkiadó) — 12.—

A nyári olvasás megjavításáért

Magyarország dolgozó népe a szocializmus győzelmes felépítésének útján halad. Felemelt ötéves tervünk eredményeképpen hazánk a vas, az acél, a gépek országává válik, s mezőgazdaságunk is soha nem remélt felvirágzás előtt áll. De Dunapentelét és Inotáz csak új, minden tekintetben megváltozott emberekkel lehet felépíteni. Csak az építés lendületétől átforrósodott és magasabbrendű eszméktől áthatott, kulturált dolgozók tudnak nagyot alkotni, napról-napra újítani.

Ezeknek a megváltozott embereknek művelése nem kis mértékben a klasszikus és szocialista irodalom megkedveltetésén múlik. Az olvasómozgalom már ért el eredményeket ezen a téren. A könyvtárak munkásainak az a feladata, hogy ezeket az eredményeket továbbfejlesszék.

Gyakran halljuk azt a teljesen helytelen meghatározást, hogy „az olvasás téli szórakozás”. A mi feladatunk az, hogy megértessük a dolgozókkal, hogy az olvasás nemcsak szórakozás, hanem szükséglet is s ezért az év minden szakában nélkülözhetetlen. Ha könyvtárosaink jól dolgoznak, akkor az elkövetkezendő hónapokban növelni fogjuk az üzemi olvasók számát, megszüntetjük falun a nyári lemorzsolódást, a háziasszonyok és ifjúság köréből napról-napra új és új olvasókat toborzunk.

Könyvtárosaink a békéért

Üzemi könyvtárosaink alaposan készüljenek fel a feladatok teljesítésére. Minde nélkülött fejlesszék tovább az eddig szép eredményeket hozó könyvismertetésekét, még pedig elsősorban a bányá-, építő- és vasas üzemekben. Fontos, hogy a könyvismertetések anyagát olyan könyvek képezzék, amelyek az ismertetés helyén legjobban elősegítik az ötéves terv végrehajtását, és ami ezzel egyértelmű, a béke harcok megvédését. Ezeket a könyvismertetések tegyék színessé az üzemi kultúr-csoportok bevonásával, akik esetleg az ismertett könyvből egy-egy dramatizált részt is előadhatnak. Jó eredményt érhetünk el a bányavidékeken a „Kuznyeckij föld” egy-egy részletével, vagy *Ázsájev „Távol Moszkvától!”* c. regényével bármelyik építkezésünkön.

Az ismertetések minden esetben kös-sük össze könyvkiállítással és könyvvásárlással. Az ismertetések változatossá tehetjük úgy is, hogy egy-egy alkalommal egy témakörhöz tartozó három-négy könyvet ismertetünk az üzem sajátossága szerint. *A könyv és a könyvtár népszerűsítésének helyes módszere a könyvtárba érkezett új könyvek, rövid, ötperces, népszerű*

ismertetése. Ötletes agitációs módszer az is, amit már a textilüzemek nagy részében megvalósítottak, hogy a beteglátogatók a betegállományban lévő dolgozóknak könyveket visznek.

Rendezzünk ismertetések

a mezőgazdasági szakkönyvekből

Közzeti könyvtárosaink gondosan válasszák ki azokat a könyveket, amelyek az aratás, a cséplés és a begyűjtési munkák eredményességét elősegítik. Mindenekelőtt ismertessék azokat a magyar és szovjet regényeket, amelyek a társasgazdálkodás előnyeit mutatják be. Továbbá rendezzenek a népkönyvtárakban a helyi tszcs vagy állami gazdaság agronómusának bevonásával mezőgazdasági szakkönyvismertetésekét. A könyvtárosok szervezzék meg az állami gazdaságokban dolgozó brigádoknál ebédszünetben a rövid, élénk ismertetőket, felolvasásokat. A felolvasásokra használják fel az MND Sz olvasókönyvet, novellásköteteket, regényrészleteket.

Segítsük elő

az üdülő dolgozók olvasását

A nyári hónapok azonban nemcsak a munkának, hanem az üdülésnek a hónapjai is. *Ezért az üzemi könyvtárosok kísérjék figyelemmel a szabadságolási tervet és a szabadságra utazókkal beszéljék meg, hogy milyen könyveket vigyenek magukkal az üdülésre. Üdülői könyvtárosaink, ill. kultúrfelelőseink pedig használják ki a dolgozókkal való kétételes együttlétet, s biztossítsák, hogy a pihenő dolgozók a legjobb könyvekről tudomást szerezzenek s azokhoz hozzá is jussanak.*

Az üdülőekben lehetőség van arra, hogy gyakrabban foglalkozzunk egyénileg az olvasókkal. Vitassák meg a könyveket, mélyítsék el azok hatását, soha ne feledkezzenek meg arról, hogy a szocialista irodalom minden sora hozzájárul ahhoz, hogy hazánkban több szén, több vas és bősége-sebb termés legyen.

Minél több női olvasót!

Könyvtárosaink tűzzék feladatuk maguk elé azt is, hogy az eddignél több nőt mozgósítsanak a könyvek segítségével a termelő munkában való részvételre. *Asszonyaink ma már megértették, hogy hazaszeretük, a béke megvédése iránti szilárd elhatározásuk egyértelmű a termelő munkában való részvétellel. A nők nagyrésze már eljutott eddig a felismerésig, de a*

szakma kiválasztása még komoly ingadozásra ad okot. Könyvtárosaink segítsék elő a nők pályaválasztását, szervezzék meg, hogy az üzemi és területi könyvtárak női olvasó aktívái egy-egy könyvvel látogassák meg a háziasszonyokat és beszélgessenek velük az illető szakmák szépségéről. Az MNDSz által rendezett könyvismertetésekön beszéljenek a minisztertanács rendeletéről, amely a női munkaerők fokozottabb bevonásáról szól.

Az „Ifjúgárdistákat“ is vonják be a könyvagitációba!

Hasonló feladatok adódnak az ifjúság pályaválasztásánál is. Sokszor azon múlik, kiből mi lesz, hogy milyen könyvet adunk a kezébe. Könyvtárosaink feladata ezen a területen is az, hogy megszerettség azokat a szakmákat, amelyekre az 5 éves terv során a legnagyobb szükség van. De az ifjúsági könyvismertetések során éppen olyan fontosak azok a könyvek, amelyek-

ben bemutatják, hogy az ifjúság munkája, tanulása hogyan segíti elő a szocializmus építését, amelyek lángoló hazaszeretetre és hősiességre nevelik fiatalságunkat. Az ifjúság felé irányuló olvasómozgalmi munkánkat a DISz-szel közösen, a DISz szervezetekben, DISz üdülőtáborokban, a Munkaerőtartalékok nyaraltatásán s a VIT-et előkészítő munkálatokon keresztül végezzük. Könyvtárosaink feladata, hogy az olvasó „Ifjúgárdisták“-at bevonják a könyvagitációba, és hogy ezekbe az ifjúsági akciókba könyvismertetésekkel maguk is bekapcsolódjanak.

Az itt elmondottakból világosan kitűnik, hogy milyen sokrétű és hatalmas feladat vár könyvtárosainkra az elkövetkezendő hónapokban. Könyvtárosaink tehát megfelelően készüljenek fel e feladatok megoldására, hassa át mindnyájukat az a tudat, hogy a kultúrforradalom egy részének megvalósítói, és hogy munkájuk hibátlan elvégzése hozzájárul öt éves tervünk időelőtti sikeres teljesítéséhez.

Kondor Istvánné

A Balatonlellén üdülő csehszlovák dolgozók könyvtára

A Balatonlellén üdülő csehszlovák dolgozókat a debreceni Egyetemi Könyvtár által összeállított cseh, szlovák, orosz és magyar nyelvű könyvtár várta.

Olvasóink írják:

HIRIS JOZSEFNÉ IRJA (Budapest, XIII., Váci-út 159/b.): „A Mávgaz üzemi könyvtárát meglátogatva beszéltem Andrika sztahanovista elvtársassal. Elmondotta, hogy a szovjet irodalomból ismerte meg, hogy a szovjet emberek mennyire fejlettek. Rájött, hogy bármelyik szovjet regényt hasznosítani tudja saját munkájában. Amikor szabadságon volt, elolvasta Erenburg: „A békéért” című könyvét s ez olyan nagy hatással volt rá, hogy ha az üzemben lett volna, röpgyűlést tartott volna beüle ebédszünetben.

A dolgozók általános kívánsága, hogy a könyvankétokon az előadók pontosabban világítsák meg, hogy a könyvek tanulságait hogyan lehet felhasználni a termelés területén, saját mindennapi munkájukban.“

„A szolnoki városi Tanács maqáévé tette Pártunk II. Kongresszusának azt a határozatát, mely kimondja, hogy a szocializmus győzelmes felépítése lehetetlen a kultúrforradalom feladatainak megoldása nélkül, vagyis a proletárdiktatúra feladatai közül a szocializmus teljes győzelméig terjedő időszakban a homloktérben lévő feladatok közé tartozik „a kultúrforradalom szervezése“, az állami szervek kulturális nevelőmunkája.

A szolnoki városi könyvtár munkáját nagyban elősegítette a Tanács elvi és gyakorlati segítése. Lehetővé tette, hogy a könyvtár új helyiségbe költöztetett, a régi, sötét, alacsony helyiség helyett, biztosította a személyi feltételeket is. A könyvtár avatását kultúrmisszorral kötötték össze, melyen az olvasók nagy tábora vett részt. A megnyitó beszédet Raqó József V. B. elnök tartotta. Utána az MDP városi bizottságának kiküldötte méltatta a könyvtár jelentőségét. Az ünnepséget szavaltat és ének zárta be. A meqjelent vendégek ezután meqtekintették az erre az alkalomra rendezett könyvkiállítást.

Amíg a könyvtár olvasóinak száma januárban még csak 434 volt, addig április hónapban már az olvasók száma 1050. A könyvtár jó mozgalmi munkája meqlászik az eredményein. Pl. a nemzetközi nőnapra az MNDSSZ-szel közösen könyvvásárral egybekötött könyvkiállítást rendeztek, melyet 250-en látogattak meg.

A könyvtár még munkája kezdetén tart, de már kitünik eddigi eredményein, hogy jó úton halad és így minden remény meqvan arra, hogy a legjobb könyvtárak sorába kerüljön.“

Darabos Pálné

VICHNALEK LAJOS, A DIÓSGYŐRI VASGYÁR KÖNYVTÁROSA. IRJA: „A Vasas szakszervezet bekeréte negyedévi költségvetési tervünket. Be is küldtük, de csak egy negyedévre rá kaptuk vissza. Mire éppen végére járt. Ez pedig nagyban hátráltatta munkánkat.

Most egyébként az a veszély fenyeget, hogy helyiség nélkül maradunk. Ahol most vagyunk, az a Vendéglátóipari N. V.-s cukrászdát akarnak beüle csinálni. A miskolci városi tanács döntse el, hogy a cukrászda fontosabb-e, vagy a könyvtár!“

KECSEKÉJ LAJOSNÉ, A NÉPKÖNYVTÁRI KÖZPONT DOLGOZÓJA IRJA: „Szatmárköri-tón van egy szép könyvtár, de mivel senki sem tördök vele, belepi a por s csak a molyok rágják a könyveket.

Ugyanez a helyzet Kálmánca községben. Legalább is ezt mutatja az a megjegyzés, amelyet valaki akkor tett, amikor egy

könyvkiállítást rendeztek: — Mi az, szellöz-tetek a könyveket? Valóban, ahol így működik a könyvtár, mint Kálmánca, szükség van a könyvek „szellőztetésére“!

GABNAI ETEL IRJA ORÓSHÁZARÓL: „Meglátogattam a mezőhegyesi cukorgyár könyvtárát. A könyvtáros panaszkodott, hogy a békéscsabai körzeti könyvtártól kapott könyvek nagy része mezőgazdasági tárgyú, pedig nekik, ipari üzemnek sok, az ipar kérdéseivel és a munkások életével foglalkozó könyvre lenne szükségük. Foglalkozni kellene ezzel a kérdéssel, mert fokozódnék a könyvtár használata, ha az igényeknek meqfelelő könyveket találnának benne az olvasók.“

SZARKA FERENC, SZEKSZÁRDI KÖRZETI KÖNYVTÁROS IRJA: „Tolna megye területén jelenleg 101 népkönyvtár működik. Ezt nem tudjuk kellőképpen elátni, mert a 101-ből 15-be semmiféle közlekedési eszköz nem jár, 15–20 csak 6–10 km gyaloglással érhető el, sok könyvtárba csak autóbusszon lehet eljutni. Mindez azt jelenti, hogy sok költséggel, ritkán és csak nagy idővesztések árán lehet látogatni a népkönyvtárakat.

Ha egy motorkerékpár állna rendelkezésünkre, egy év alatt visszakapnánk a kerékpár árát és még mindig megtakarítanánk néhány ezer forintot. Nem is beszélve arról, hogy mit nyernének időben és a munkaeredmények terén...“

Ugyanezt írta Horvát Géza tatal könyvtáros is! (Szerk.)

„Biharkeresztesen 1950. augusztus 20-a óta van könyvtár. Két olvasója van! Nem tördök vele senki, a Tanács szinte nem is tud róla. A Járásai Pártbizottság a könyvtár szekrényét irattári szekrénynek akarta elvenni.

Biharkeresztesen is szükség van jó könyvtárra, de ez a Párt és a Tanács segítése nélkül nem érhető el!“ NAGY ERZSÉBET Berettyóújfalu.

LÉVAI TEREZ IRJA VÉSZTŐRÓL: „Mikor a dobozi Petöfi tszcs párttitkárával, Szöllösi Sándorral beszéltem, elmondta nekem, hogy a »gróf. Idejében napszámos, cseléd létére nem tudta ki az ellenség. Munkatársait okolta: elkeresik tőle a kenyeret. A felszabadulás után, mikor olvasni kezdett társadalomtudományi és szépirodalmi könyveket, meqlájosodott előtte, hogy mi is a munka értelme, felismerte az igazi ellenségeit«. Azóta szeretettel oktatja munkatársait, beszél nekik a könyvről, mint az emberi átalakulás nagy fegyveréről.

Meg is látszik Szöllösi Sándor munkássága a csoport életén. Irodalmi példákkal segítette elő a tavaszi munkákat: felajánlásukat túlteljesítették.“

„A verpeléti könyvtáros, aki feladatát társadalmi munkában végzi, nem jól dolgozik, jelentést nem ad munkájáról, ha meqlátogatjuk, ígér fűt-fát, de azután nem csinál semmit. Ez nem is csoda, hisz maga a Tanács sem tartja fontosnak a könyvtári munkát. Csak a mezőgazdasági feladatokat látja, de nem ismeri el a kultúrunka szükségességét. Pedig számtalan példa bizonyítja, hogy ahol sokan olvasnak, ott könnyebben megy a begyűjtés és a tszcs szervezés is. Ezt szívleljék meg nagyon a verpeléti Tanácsban dolgozó elvtársak is.“

GODÓ FERENCÉ Eger.

A SZOT Elnökségének határozata, az üzemi könyvtárak munkájáról

A SZOT Elnöksége 1951. június 6-i ülésén megtárgyalta az üzemi könyvtárak helyzetét, munkáját és a következőket állapította meg:

EREDMÉNYEK:

1. Az utóbbi 10 hónapban jelentős fejlődés tapasztalható az üzemi könyvtármozgalomban. Az üzemek és kultúrotthonok könyvtárai fejlődésének eredményeként ma már valamennyi 200-nál több dolgozót foglalkoztató üzemben és a 100-nál több dolgozót foglalkoztató üzemeknek túlnyomó részében van könyvtár.

Jelentősen megnövekedett az olvasók száma is. Dolgozóinknak mintegy 20%-a állandó olvasója az üzemi és kultúrotthon könyvtáraknak. Az építőiparban és a bányászati üzemekben az üzemi könyvtárak igen elmaradtak.

2. A központi könyvtárak mellett megindult a műhelykönyvtármozgalom is. A műhelykönyvtárak létrehozása nagy mértékben elősegítette az olvasók létszámának emelését. Azokon a helyeken, ahol műhelykönyvtárak jöttek létre, rohamosan emelkedett az olvasók száma. A Rákosi Mátyás Művek 7500, a Magyar Pamutipar 1400, a MAVAG 3200, a Ganz Vagon 4200 olvasójának fele a műhelykönyvtárakon keresztül kapcsolódik be az olvasómozgalomba.

Az utolsó 4 hónap alatt a műhelykönyvtárak száma 140-ról majdnem az ötszörösére, 650-re, a vándor könyvszekerények száma pedig 300-ról 638-ra emelkedett. Ezenkívül jelentős a vándor könyvszekerény-mozgalom fejlődése az építőiparban, a vasutasoknál és a KPDSZ-nél.

3. Az olvasómozgalomban a sokoldalú könyvpropaganda komoly eredményeket hozott. Előadások, könyvismertető, kiállítások hatására sok új olvasó vette kezébe a könyvet. Az üzemekben október óta kb. 232 könyvankétot és könyvismertető előadást tartottak. Az utolsó félévben üzemünkben több mint 2000 könyvkiállítást szerveztek, melyeket számos helyen kultúrműsorral tettek ünnepélyessé.

Számos helyen a könyvkiállításokat eredményesen tudták összekapcsolni a könyvvásárlással, mint pl. a Ferencvárosi pályaudvaron, ahol a SZIKRA bizományosától a könyvkiállítás ideje alatt négyszerannyi könyvet vettek a dolgozók, mint előzőleg. Egyes területeken (bányászat, építőipar) eredményesen alkalmazták az olvasó, illetve felolvasó köröket.

A dolgozók általános műveltségének emelésén túl konkrét eredményeket is hozott az olvasómozgalom. A Rákosi Mátyás Művek Martin-üzemében, Popov: „Acél és salak” című könyvéből megtartott ankét után a kohászok új olvasztási módszerrel kísérleteztek.

4. A könyvtárosok politikai és szakmai képzésére a SZOT a Népművelési Minisztériummal együtt könyvtáros iskolákat létesített. Ezek az iskolákon kiképezik, a könyvtári munka alapelveire oktatják az üzemi könyvtáros kádereket. A könyvtáros iskolán kiképzett dolgozók visszatérve az üzemekbe, a könyvtármunka minden területén jól megállják a helyüket. A könyvtárosok iskolán való kiképzésében ezek még csak a kezdeti lépéseket jelentik.

HIBÁK:

A SZOT Elnöksége megállapítja, hogy a könyvtármunka és az olvasómozgalom egészséges fejlődését ma még számos súlyos hiba akadályozza:

1. Az olvasómozgalom irányítása és ellenőrzése nem kielégítő. A SZOT Kultúr-nevelési osztálya nem adott megfelelő irányítást a szakszervezeteknek és nem ellenőrizte a feladatokat végrehajtását. Nem küldött az egyes szakszervezeteknek rendszeresen agitációs anyagokat, könyvismertetőket. Nem működött szorosan együtt a Népművelési Minisztérium megfelelő szervével.
2. A szakszervezetek elnökségei és az üzemi bizottságok számos helyen nem ismerték fel a könyvtármunka és az olvasómozgalom jelentőségét. Igen sok helyen megnyilvánul ennek a munkának a lebecsülése. A szakszervezetek és az üzemi bizottságok nem segítik és nem ellenőrzik eléggé az üzemi könyvtárosok munkáját. Egyes szakszervezetek Elnökségei gyakran hetekig nem továbbítják a SZOT által megadott feladatokat az üzemi bizottságokhoz.

A legtöbb szakszervezeti központ apparátusában a könyvtármunka felelőse csak névleges. Nem törődnek munkájukkal, magukra hagyják őket, állandóan cserélgetik vagy elvonják őket más munkára. (PI. Textiles Szakszervezet.)

3. A szakszervezetekben és gyakran az üzemekben a könyvtárosok kiválasztása helytelen, a leggyengébb kádereket állítják be könyvtárosoknak. Ez annak a következménye, hogy funkcionáriusaink többsége még mindig technikai, adminisztratív feladatnak látja a könyvtármunkát. Ennek következtében az üzemi és kultúrotthon könyvtárosok túlnyomó többsége sem politikailag, sem szakmailag nem ismeri a feladatát. Politikai és szakmai színvonaluk rendkívül alacsony.
4. A szakszervezetek elnökségei és az üzemi bizottságok elhanyagolják a könyvtárosok képzésével való foglalkozást. Nem használják fel azokat a lehetőségeket, amelyeket a SZOT és a Népművelési Minisztérium a könyvtárosképző iskolák lérehozásával biztosít. Egyes szakszervezetek elnökségei és üzemi bizottságok a könyvtárosképző iskolákra gyakran politikai és szakmai szempontból nem megfelelő kádereket küldenek vagy pedig egyáltalán nem használják ki a részükre biztosított helyet. A Bányász Szakszervezet számára a 3 hetes könyvtárosképző iskolán legutóbb például 10 helyet biztosítottak, azonban a Szakszervezet egyetlenegy kádert sem küldött iskolára.
5. Könyvtármunkánkban hónapokon keresztül 5—10 könyvet állítottunk előtérbe, mely az olvasómozgalom leszútkítéséhez vezetett. Ezekből a könyvekből minden példány kevésnek bizonyult, ugyanakkor az újonnan megjelent, gyakran fontosabb könyveket nem népszerűsítettük. Az olvasómozgalom propagandája a szűk napi politikai feladatok végrehajtását tartotta csak szem előtt, ugyanakkor nem vette figyelembe Pártunk általános politikai célkitűzéseit. Az olvasómozgalmi könyvek terjesztésénél nem vették eléggé figyelembe az egyes rétegek (ifjak, nők) érdeklődési körét.
6. A könyvtármunka igen nagy hiányossága, hogy nincs központi irányítás a könyvek beszerzésénél, melynek következményeként sok esetben nem a legmegfelelőbb könyvekkel fejlesztik a könyvtárakat. A könyvek állományának jelenlegi összetétele nem kielégítő. Egyes építkezéseken a könyvtárakban 60—70% az ideológiai könyv, ugyanakkor kevés a magyar szépirodalom, az ifjúsági és a szakkönyv. Az üzemi könyvtárak általában elhanyagolták a szakkönyvek beszerzését. A legjobb könyvtárral rendelkező vasas és textiles üzemekben is csak 5—8% szakkönyv van, a többi szakma üzemi könyvtáraiban jóval kevesebb.
7. Könyvtármunkánk komoly hiányossága, hogy eddig nem volt az üzemek és kultúrotthonok könyvtárainak egységes könyvtári szabályzata, ami meghatározta volna a könyvtár feladatát és a könyvtárosok munkáját. Ugyancsak nincs az üzemi könyvtárakban egységes nyilvántartási rendszer, aminek hiánya egyrészt a könyvek nyilvántartását, másrészt az olvasók fejlődésének figyelemmel kísérését nehezíti meg.

TEENDŐK:

A SZOT Elnöksége az üzemi könyvtárak munkájának megjavítására és további fejlesztésére a következő határozatot hozza:

1. A szakszervezetek elnökségei, üzemi (szakszervezeti) bizottságok vizsgálják meg a könyvtárak munkáját, a tapasztalatokat tárgyalják meg és hozzanak határozatokat a hibák kijavítására.
2. Tekintsék a szakszervezeti szervek a könyvtár és olvasómozgalmi munkát a dolgozók általános műveltségi színvonalának emelésének, politikai, szakmai, tudományos és kulturális ismeretei kibővítése alapvető eszközének. Ennek érdekében a szakszervezetek elnökségei és az üzemi (szakszervezeti) bizottságok gondoskodjanak az üzemi és kultúrotthon könyvtárak állandó fejlesztéséről. A könyvtárat olyan irányban fejlesszék, hogy azokban a dolgozók fejlődéséhez szükséges mindenirányú irodalmi alkotás megtalálható legyen.
3. A könyvtárakban a könyvek 60%-a általában szépirodalmi, 30%-a ideológiai és ismeretterjesztő, 10%-a szakmai könyv legyen. A szépirodalmi művek tekintetében tekintsék főfeladatnak az új és a klasszikus magyar irodalom, valamint az ifjúsági könyvek fokozottabb beszerzését.
4. A szakszervezeti központok és az üzemi (szakszervezeti) bizottságok tegyék könnyen hozzáférhetővé a dolgozók számára a könyveket. A nagyobb üzemek, kultúrotthonok központi könyvtárai mellett hozzanak létre műhely-, akna-, illetve vándorkönyvtárakat. Ezeket a könyvtárakat a dolgozók munkahelyéhez közel, az üzemműhelyekben és a műhelyekben helyezték el.

5. A könyvtárak politikai nevelőmunkájának megjavítása és a dolgozók vagyonának fokozottabb megőrzése érdekében a szakszervezetek elnökségei és az üzemi (szakszervezeti) bizottságok gondoskodjanak arról, hogy a könyvtárakban megfelelő nyilvántartást (adminisztráció) vezessenek be. A SZOT Kultúr-nevelési Osztálya nyújtson segítséget a nyilvántartás bevezetéséhez.
6. A szakszervezetek elnökségei és az üzemi bizottságok fordítsanak nagy gondot arra, hogy a könyvtár ne tartalmazzon ellenséges, burzsoá szellemű könyveket. Használják fel a megjelenő könyvtári útmutatót és a szocialista építésünkre káros szellemű könyvek kivonását a használatból kössék össze széleskörű felvilágosító munkával.
7. A szakszervezeti szervek javítsák meg a könyvek agitációját az üzemekben. Valamennyi meglévő és újonnan megjelenő könyvet jó agitációs munkával ismertessenek meg a dolgozókkal. Fokozni kell az írásos és szemléltető agitációs eszközök: falújságok, könyvtári plakátok, könyvtári kirakatok, könyvkiállítások felhasználását. Az eddig bevált, de lényegében egy könyv megvitására leszűkített könyvankétok, könyvismertető előadások mellett többségükben olyan könyvankétokat, könyvismertető előadásokat tartsanak, melyeken két-három közös témájú könyvből egy témakört dolgoznak fel.
8. Az eddiginél fokozottabb gondot kell fordítani az üzemi és kultúrotthon könyvtárosaik kiválasztására, politikai és szakmai továbbképzésére, nevelésére.
 - a) A szakszervezetek vizsgálják felül az üzemi és kultúrotthon könyvtárak vezetőit, politikai megbízhatóság, általános műveltség és szaktudás szempontjából. Távolítsák el az osztályidegen, ellenséges elemeket, ügyeljenek a könyvtárosok szociális összetételének megjavítására.
 - b) Gondoskodjanak a szakszervezetek arról, hogy nagy- és középüzemi könyvtárosok fokozatosan kerüljenek a Párt és a SZOT iskoláira és vegyenek részt a szakszervezeti oktatás különböző formáiban.
 - c) Szervezzenek a fővárosban a Fővárosi Tanáccsal közösen 6 napos esti, valamint vidékenként, szakmánként 3 napos, egésznapos könyvtáros tanfolyamokat.
 - d) A szakszervezetek elnökségei és a területi bizottságok folyamatosan szervezzenek tapasztalatcserét a könyvtárosok között, melyet kapcsoljanak össze a könyvtárosok szakmai és politikai nevelésével.
9. 1951. év végéig legalább 10 vasipari, 5 bányász, 3 textiles, 3 vasutas, 3 vegyész és a többi szakmánál is mintakönyvtárakat kell szervezni. A mintakönyvtárakat jól felszerelt, jó vezetés alatt álló, jól működő könyvtárakká kell fejleszteni, amelyek munkájukkal példát mutatnak a többi üzemi könyvtárnak.

**SAKSZERVEZETEK ORSZAGOS TANACSA
ELNOKSEGE.**

Az újperei népkönyvtár

Újpetrén 308 ház van, benne 1100 lakó.

Az olvasók száma pontosan 300, tehát minden házra jut egy olvasó.

Ezek közül munkás 78 (a gépállomás dolgozói), 176 dolgozó paraszt (a termelőcsoportok tagjai), értelmiségi: 21, egyéb: 5.

Vasárnaponként, ebéd után szoktak összeverődni a barátságos olvasó-teremben. Ilyenkor aztán teretekre kerül egy-egy könyv, melyet már mindenki olvasott. Legutóbb *Asztalos* István könyvét: *Szél fuvallan nem indul* című (a román állami nagydíjjal kitüntetett) regényt vitatták meg. Huszonketten vettek részt a megbeszélésen. És mindenki elmondotta véleményét, megfigyelését. Végső megállapításuk az volt, hogy mennyire igaz és találó ez a regény.

De ugyanígy megvitatták *Popov*: Acél és salak-ját, *Fjodorov*: Partizánok élén c. könyvét és a *Rákosi*-pert.

Egyébként a havi könyvforgalma pontos statisztikai számokban a következő: ideológiai: 148, mezőgazdasági vagy más tudományos könyv: 136, magyar szépirodalom: 159, szovjet szépirodalom: 239, ifjúsági: 54, egyéb: 47. Összesen: 783 könyv.

Eszerint tehát minden olvasóra havonta átlagosan majdnem 3 könyv jut.

Ez azt is jelenti, hogy az olvasók nemcsak beiratkoztak a könyvtárba, hanem olvasnak is.

Az olvasók havi szaporulata is ezt mutatja.

De mindennél jobban bizonyítja a könyvtár eleven életét az a néhány sor, melyet

a havi jelentésben a könyvtáros írt a *Megjegyzés* rovatba. Szó szerint ezt:

„A szervezés eredményeképpen a tagok létszáma annyira megnövekedett, hogy a könyvek kevésnek bizonyultak. A körzeti könyvtár nem tud megfelelő mennyiségű könyvet kiadni. Sürgős intézkedést kérek.“

Ez már nem is „megjegyzés“, hanem valóságos segélykiáltás. És igaza van a jelentésnek, mert alig száz könyvvel van több, mint amennyi olvasó, tehát itt rövidesen úgy áll majd a dolog, hogy mindenki elolvasott minden könyvet.

Már most, ha megkérdezi az ember magától, mi az oka annak, hogy a könyvtár ilyen szépen működik, az okát a következőkben találja meg:

A kultúrothon, a könyvtár és az olvasószoba nagyon barátságos, szép, otthonos. Látszik rajta, hogy nagyon szereti az, aki gondolja (a népművelési ügyvezető és a gondnok).

Szép környezete van itt a könyvnek. A könyvtár egyik részében mint valami kiállításon, az új könyvek fel vannak állítva, és az olvasóterem falí újságján ismertetik is az új könyveket.

A könyvtáros iskolán volt. De ez nem okozott nehézséget, mert van egy állandó helyettese, aki a szomszédban levő Állami Szóllészeti Telep dolgozója (agronómusjelölt). Ő, mivel már régen itt dolgozik, most zökkenő nélkül, kitűnően el tudja látni a dolgát. Pedig ugyancsak van elég dolga a telepen. Amellett még könyvtárosokat is tanít; van neki három-négy fiatal segítőt, a helybeli tanulók közül (mert azok aztán a lelkes olvasók!). Ha tehát ő is iskolára menne, mindjárt ott volna nem is egy segéd-könyvtáros, aki azonnal helyettesíteni tudja.

A könyvtár nem áll egymagában. Olvasói nemcsak olvasnak és megbeszéléseket tartanak, hanem sokféle egyéb kultúrtevékenységet is folytatnak.

A könyvtárosok olvasnak. Bár sok egyéb munkájuk is van, — a könyveket rendben tartani, a kartotékokat jól és pontosan kezelni stb. Jut idejük a könyvek, főleg az új könyvek olvasására is. Így aztán tudják, kinek mit ajánljanak. Pl. a most megalakult I. sz. termelőcsoport új elnöke rábukkant Veres Péter: Szűk esztendő c. könyvére. Nagyon tetszett neki, mert az Alföldről került ide, és Veres Péter könyvében ráismert szűkebb hazájára és régi életére. Így kapott rá az olvasásra. Ezt látva a könyvtáros, odaadta neki a

„Próbátételt“, mely már az alföldi parasztlak új életéről szól. És igyekezik neki megszerezni Veres Péter más műveit is: a Három nemzedék első részét, a Szolgásgot, az Ukrajna földjén-t és a Pályamunkások-at. De ugyanígy pl., ha valakinek nagyon megtetszik egy *Iljin*-könyv, rögtön adják neki a másikat és küldik az igénylést az újabbakért. A jó borknak nem kell cégér — mondja a régi közmondás. Ugyanígy a jó könyvnek és a jó írónak sem kell. Önmagát ajánlja, és az olvasója tovább, másnak. De valakinek mégis el kell indítani a könyvet a maga útjára. És ez a valaki: a könyvtáros, akinek ismernie kell minden könyvet, vagy legalábbis tudnia kell, mi van benne és kinek legjobb először ajánlani.

És végül van még valami, amit nem lehet (vagy ha igen, számos apró mozzanattal és példával) jellemezni. Ez: a könyv szeretete. Itt minden arra vall. Ahogy a könyvespolc készült, egészen addig, ahogy arra a könyvet visszahelyezik, vagy leveleszik, ahogy a könyvekre vigyáznak és vigyáztatnak — ezer és ezer apróságból derül ki — hogy valóban szeretik a könyvet, melyet *közös tulajdonuknak* érznek.

Legyünk rá büszkék — és méltók is — hogy az öt éves terv végére nem lesz olyan magyar falu vagy tanya, ahol legalább kétszáz könyv ne keresné és rögtön meg is ne találná olvasóit!

De éppen mert ily rohamosan fejlődik az olvasó-mozgalom és a könyvtárak formája, legyünk tudatában annak a munkának, mely ezt a nagy mozgalmat, kultúrforradalmunknak ezt a részét gyakorlatilag megvalósítja és folytonosan fejleszti és tökéletesíti. Ne elégedjünk meg az eddig elért sikerekkel. Mi életünkért, békés építőmunkánkért, művelődési szabadságunkért fejlesztjük könyvtárainkat és szervezzük olvasóinkat, nem pedig tetszetős statisztikai adatokért.

Azért is mutattunk be egy jól működő kis falusi könyvtárat, hogy megmutassuk: mi van a számadatok mögött. Emberek vannak, lelkes, névtelen hősök, akik élni tudnak szabadságukkal és jól fel tudják használni Alkotmányunknak azt a cikkelyét, mely szerint „a Magyar Népköztársaság biztosítja a dolgozóknak a művelődéshez való jogát“.

Ilyen könyvtár nem egy van ma hazánkban. Sőt ennél bizonyára jobbak is vannak. De itt olyan könyvtárat mutattunk be, amelyből egyre több és több lesz.

Füsi József

A könyvtári albizottságok szerepe a megyei könyvtárélet fellendítésében

Népünk kulturális életében a könyvtárak jelentősége egyre nagyobb lesz. Minél több üzemi és falusi népkönyvtárat szervezünk, minél nagyobb lesz a terület, melybe írunk, költünk, szaktudósaink és a marxizmus-leninizmus klasszikusainak gondolatai behatolnak, annál inkább válnak könyvtáraink is a szocializmus építésének fontos tényezőivé.

Felemelt öt éves tervünk megvalósítása komoly erőfeszítést követel munkásosztályunktól és dolgozó parasztságunktól. A magyar munkásságra nemcsak az ipar fejlesztésében várnak nagy feladatok, hanem segíteniök kell dolgozó parasztságunkat a mezőgazdaság szocialista átalakításában is. „Az öt éves terv magába foglalja a mezőgazdaság szocialista építésének az eddiginél is fokozottabb fejlesztését. Ez az öt éves terv egyik legfontosabb kérdése, melyet a legközelebbi esztendőben meg kell oldanunk, melynek jó megoldásától függ sokban egész szocialista építésünk további menete” — mondotta Rákosi elvtárs, a Párt II. Kongresszusán tartott beszédében.

A könyvtári albizottságok feladatai

Hazánk szocialista fejlődésének szempontjából nem közömbös, hogy népkönyvtáraink a rájuk háruló feladatok elvégzésére hogyan készültek fel. Nem közömbös, mennyire tudják közelíteni dolgozó parasztságunk felé azokat a politikai, szervezési és szakmai ismereteket, amelyek nélkülözhetetlenek a falusi dolgozók szocialista nevelésében. Hogy könyvtáraink megfelelőhessenek feladataiknak, szükséges, hogy a jövőre, valamint a megyék területén lévő valamennyi könyvtárat és propaganda eszközt mozgósítsuk és munkájukat összehangoljuk. Ezt a célt szolgálják a könyvtári albizottságok.

A könyvtári albizottságok feladata a megye könyvtári és olvasómozgalmi munkájának mintaszerű megszervezése és a könyvtári munka rendszeres ellenőrzése, a könyvpropaganda segítése, a különböző típusú könyvtárak munkájának összehangolása. Könyvtári albizottságokat egyelőre csak a megyeszékhelyen szerveztek, illetve szerveznek. Legfőbb feladatuk, hogy a megyei Tanácsok alá tartozó könyvtárak és könyvpropaganda szervek munkájának megjavítása érdekében javaslatot tegyenek a Tanácsok Végrehajtó Bizottságának. Mindemellett még sem mondhatjuk, hogy a könyvtári albizottságok csak tanácsadó és javaslattevő szervek. Mivel az albizottságok tagjai sorában ott van minden olyan tömegszervezet megbízottja is, mely könyvtárakkal rendelkezik, természetes, hogy a képviselt hivatali szervekre és tömegszervezetre vonatkozóan operatív ügyekben határozatokat is hoz. A megye egész területére vonatkozó intézkedést azonban csak a megyei Tanácsokon keresztül tehet.

Kikből álljon a könyvtári albizottság?

A könyvtári albizottságokat a Népművelési Állandó Bizottság kebelében kell megszervezni. Az albizottság elnökét az Állandó Népművelési bizottság tagjai közül jelöli ki. Az albizottságok megszervezésénél több helyen komoly nehézséget okozott az, hogy az Állandó Népművelési Bizottság már hosszabb idő óta nem ülésezett és így az albizottság elnökét sem tudta kijelölni. Ilyen esetben célszerű, ha a megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága az Állandó Népművelési Bizottság egyik tagját bízza meg a könyvtári albizottság vezetésével. Az albizottság titkára a megye székhelyén működő körzeti könyvtár vezetője. Tagjai az egyes tömegszervezetek könyvtárügyekkel egyébként is foglalkozó aktívai. Különösen fontos, hogy SZOT megyei titkársága által megbízott albizottsági tag tevékenyen részt vegyen a bizottság munkájában, hiszen az albizottság nemcsak a falusi könyvtárakkal, hanem a megye területén lévő üzemi, városi könyvtárak munkájával is foglalkozik. Ahol van tudományos könyvtár, ott feltétlenül helyet kell biztosítani a tudományos könyvtárak vezetőjének is az albizottságban. De legyen benne a Könyvterjesztő Vállalat megyei képviselője s a sajtó kulturális politikai rovatának vezetője, egy üzemi, egy városi és egy falusi könyvtáros. A tömegszervezetek közül a SZOT-on kívül általában azok képviseltessék magukat, amelyeknek nagyobb könyvtáraik vannak, pl.: MSzT, MNDSz, DISz. Az albizottság tagjainak száma legfeljebb kilenc legyen. Az albizottság havonta legalább egyszer tart értekezletet. Kidolgozza a megye könyvtári és könyvpropaganda munkájának negyed-

éves tervét és azt az Allandó Népművelési Bizottság, illetve a megyei Tanács elé viszi. A terv kivitelezésében, a munka irányításában és ellenőrzésében a megyei Tanács megbízatása alapján hathatósan tevékenykedik. Az albizottságok működése tehát három irányú:

1. Mint szakbizottság kidolgozza, megjavítja és tárgyalásra előkészíti a könyvtárakkal kapcsolatos megyei jelentőségű intézkedések javaslatát.
2. Megvalósítja az üzemi, a városi, a falusi és a tudományos könyvtárak közötti együttműködést. Az együttműködés elve, hogy a tudományos és városi könyvtárak nyújtsanak szakmai segítséget az üzemi és falusi népkönyvtáraknak. Irányítja és ellenőrzi a könyvismertető előadásokat és ankétokat.
3. Határozatot hoz a maga kebelében azokra a szervezetekre vonatkozóan, amelyeknek megbízottai résztvesznek az albizottságban. Ezenkívül a helyszínen megvizsgálja az egyes könyvtárakat és azok munkájának megjavítására a megfelelő szakmai segítség nyújtásáról gondoskodik.

Mit tartalmazzon az albizottság munkaterve ?

Az albizottság által kidolgozott negyedéves terv tartalmazza az előző negyedévben elért könyvtári eredményeket, a könyvtárak szervezési és fejlesztési programját, a könyvbeszerzés ütemezését, továbbá a különböző könyvtárak közötti együttműködés biztosítására vonatkozó módot és az olvasómozgalmi rendezvények megszervezését. De igen kívánatos, hogy a terv foglalkozzon azzal is, hogy a pártoktatás és a tömegoktatás részére szükséges könyveket hogyan biztosítsák a könyvtárak és hogyan kíván gondoskodni a rosszul elhelyezett könyvtárak alkalmas helyiségbe való átszállításáról. Előreláthatóan nagy szerepük lesz a könyvnapok megrendezésében, az őszi meginduló könyvtárközi verseny szervezésében és ellenőrzésében, továbbá a könyvtárak rendezésében.

Az Albizottságok munkatervének kidolgozásánál és hármas irányú működésüknél a főszempont az lesz, hogy üzemi, városi és falusi könyvtáraink hogyan szolgálhatják legjobban dolgozó népünk általános politikai színvonalának emelését, a munka termelékenységének növelését, a begyűjtési munkák eredményesebbé tételét, a reakció elleni harcot és a béke megvédéséért folytatott küzdelmet.

Már vannak jó kezdeményezések !

Népkönyvtáraink már eddig is hathatós segítséget jelentettek ezen a téren. Bátoran mondhatjuk, hogy az általános népművelési munka kiterjedésének során könyvtárainkból is egyre nagyobb erővel sugárzik a marxizmus-leninizmus elméletének fénye. A könyvtári albizottságok megalakulása pedig a népkönyvtárak eddigi eredményeit fokozza. Június derekán alakult meg pl. Bács-Kiskun megyében az Albizottság. Az alakuló ülésen az albizottság minden tagja megjelent. A körzeti könyvtáros beszámolójának meghallgatása után azonnal hozzákezdtek a negyedéves terv kidolgozásához. De más példák is vannak. Debrecenben még az Albizottság megalakulása előtt az egyetemi könyvtár és a városi könyvtár dolgozói szakmai segítséget nyújtottak az üzemi és falusi könyvtáraknak, sőt főlös-példányaikból több szépirodalmi művet juttattak az üzemeknek. Az Országos Könyvtári Albizottság munkája pedig az ország valamennyi könyvtárának igen komoly segítséget fog nyújtani. Az egységes kölcsönzési és kezelési szabályzat kidolgozása után az ország egész könyvtárügyét érintő intézkedést tesz. A megyei könyvtári albizottságok mellett, több megyében, pl. Békésben, Komáromban, Hevesben és Somogyban igen komoly agitációs és propaganda munkát fejtenek ki az előadói munkaközösségek. Működésük során a könyvtárak olvasótábora állandóan növekszik.

A könyvtári albizottságokra hárul az a feladat, hogy népünk szocialista átnevelésének az eddigieknél sokkal fokozottabban szolgálatába állítsák a könyvtárakat és a könyvtérjesztést is.

Hogyan töltsük ki a munkanaplót és a havijelentést

A könyvtári életben igen nagy jelentősége van a jó és pontos statisztikának. Ennek alapja a könyvtárosok helyes és rendszeres jelentése.

Minden könyvtárosnak havonta jelentést kell készítenie munkájáról.

A jelentések nagy fontosságát mutatja, hogy Lenin elvtárs, aki nagy ösztönzője volt a szovjet könyvtári életnek, maga többször kitért erre a kérdésre. Lenin szerint a könyvtári jelentéseknek „három célja van:

1. hogy hű és teljes képet adjanak mind a szovjet hatalomnak, mind minden polgárnak arról, ami a könyvtárakban folyik;
2. hogy serkentsék magát a lakosságot;
3. hogy versenyt támasszanak a könyvtárosok között”.

Lenin útmutatása nyomán a szovjet könyvtárosok igen nagy gondot fordítanak a könyvtár forgalmának pontos nyilvántartására és jelentéseikre.

Könyvtárosaink eddigi jelentései körül sok volt a hiba. Ennek egyik oka volt az is, hogy a munkanaplók és jelentések túl bonyolultak voltak; igen sok kérdést tartalmaztak és kitöltésük nehéz feladat elé állította kezdő könyvtárosainkat. Az új munkanapló, amely 1951. július 1-ével lép érvénybe, kiküszöböli ezt a hibát. Ezután már csak a könyvtáros lelkiismeretes munkáján múlik a jelentések kitöltése és beküldése.

A „Munkanapló” a könyvtár forgalmát mutatja ki. Ennek alapján készíti el a könyvtáros a havi jelentést. A most rendszeres-

tett munkanapló és jelentés egyszerű formája, kitöltése nem okoz nehézséget.

Amint az ábrán látjuk a munkanapló-rész és a jelentés-rész egy nyomtatványon van. (Lásd a következő oldalon.)

A három hónapra szükséges nyomtatvány-mennyiség össze van fűzve. A munkanapló a könyvtárosnál marad, a jelentést minden hó 1-én ki kell tölteni, a lukasztott résznél letépni és a körzeti könyvtár címére beküldeni. Az üzemi könyvtáros a jelentést saját szakszervezete központja címére adja fel.

A jelentést kettéhajtva megcímezzük, a szélét összekapcsolva, vagy leraqasztva és boríték nélkül adjuk fel.

A MUNKANAPLÓ VEZETÉSE.

A munkanaplót rendszeresen vezesse a könyvtáros. Minden kölcsönzési nap végén a napló szélére irt napnak megfelelően egy sort tölts ki. Az egyes sorok kitöltése így történik:

Pl. a hónap másodikán volt kölcsönzési nap. A könyvtáros a kölcsönzéskor nem rakja el a könyvkártyákat, hanem összegyűjti. A kölcsönzési nap végén az aznapi kölcsönzésből összegyűjtött kártyákat össze-számolja. Pl. kivettek július 2-án 45 könyvet. Az összesen rovatba beírja a könyvtáros a 45-öt. Ezután külön rakja a magyar, a szovjet és egyéb szépirodalmi könyvek, valamint az ismeretterjesztő könyvek kártyáit. Kívíttek pl. 16 magyar, 14 szovjet, 3 egyéb szépirodalmi és 12 ismeretterjesztő könyvet. Az adatokat így jegyzi be:

Könyvek száma	A kölcsönzés napja	Szépirodalom			Ismeretterjesztő	Összesen
		magyar	szovjet	egyéb		
	1-én					
	2-án	16	14	3	12	45
	3-án					
	4-én					
	5-én	12	18	6	13	49
	6-án					
	7-én					

(1. sz. ábra.)

Az összesen rovat a négy rovat összegével egyenlő. Először az összesen rovatot kell kitölteni. Minden kölcsönzést a naptári napnak

megfelelő sorba jegezzük be. (Lásd fenti ábrán.) A hónap végén a rovatokat össze-sítsük!

A ki	28-án					
	29-én					
	30-án					
	31-én					
	Összesen	115	122	30	115	380

(2. sz. ábra.)

Útmutatás a túloldalon!

A könyvtár könyveinek száma					
--------------------------------	--	--	--	--	--

A kikölcsönzött könyvek száma				Ismeret- terjesztő	Összesen
A kölcsön- zés napja	magyar	szepirodalom	szovjet		
1-én					
2-án					
3-án					
4-én					
5-én					
6-án					
7-én					
8-án					
9-én					
10-én					
11-én					
12-én					
13-án					
14-én					
16-én					
16-án					
17-én					
18-án					
19-én					
20-án					
21-én					
22-én					
23-án					
24-on					
25-én					
26-án					
27-én					
28-án					
29-én					
30-án					
31-én					
Össze- sen:					

Munkanapló hónap-ó!

Itt tépd lo!

Község: Könyvtár címe:

JELENTÉS hónap-ól

1. A könyvtár beírtakozott olvasóinak száma:
2. Az olvasók számából mennyi a nő:
3. Az olvasók számából mennyi a 19 éven aluli:
4. Melyek voltak a keresettebb könyvek:
5. A könyvtáros jelentése:

népnyv. ügyv. v. kult. oth. igazgató	Szépirodalom			Ismeretterjesztő	Összesen
	magyar	szovjet	egyéb		
A kikölcsönzött könyvek száma					
A könyvtár könyveinek száma					

A munkanapló legalján lévő vastaqkeretű részbe a könyvtár összes könyveinek számát írja be a könyvtáros. Ennek megállapítása első ízben úgy történik, hogy össze-számlálja a könyvtárban bent lévő magyar,

szovjet, egyéb szépirodalmi és ismeretterjesztő könyveket külön-külön, majd az összes kikölcsönzött könyvek könyvkártyáit az előbbi módon. A kettőt összeadja, a megfelelő rovatokba bevezeti és az utolsó rovatban összesíti:

A könyvtár könyveinek száma	130	114	61	165	470
-----------------------------	-----	-----	----	-----	-----

(3. sz. ábra.)

Ha a könyvtár leltára már elkészült, a végösszeget a leltárból ellenőrzi. A további hónapokban úgy jár el, hogy az előző hónapi mennyiségekhez hozzáadja az azóta beszerzett könyvek számát.

A JELENTÉS KITÖLTÉSE.

A könyvtárba beiratkozott olvasók számát a könyvtáros a törzslapokból állapítja meg. Ha a könyvtárban még nincsenek rendszeresítve a "törzslapok" akkor az olvasó-füzetbe vezetett jegyzékéből.

A legkeresettebb könyvek-nél azt az 5-6 könyvcímet kell felsorolni, amelyet a legtöbben kölcsönöztek ki, vagy amely iránt a legnagyobb volt az érdeklődés. Ennek a résznek a gondos kitöltése azért fontos, hogy a könyvtárak fejlesztésénél figyelembe lehessen venni az olvasó igényeit.

A könyvtáros jelentése tüntesse fel, hogyan sikerült a könyvismertető előadás, hányan vettek részt, mi volt az eredménye. Volt-e könyvkiállítás, milyen rendezvényhez, vagy

ünnepélyhez kapcsolódott, milyen hatással volt a könyvtár forgalmának növekedésére stb.

Ebbe a részbe írja be a könyvtáros minden megjegyzését, kérését, esetleges javaslatát.

Ha a könyvtáros Jelenteni valója nem fér el az űrlapon, folytassa külön papíron és mellékelje a jelentéshez.

A jelentés legalsó részén levő két sor rovatát teljesen azonosak a munkanaplón levő két alsó rovattal. Ide az adatokat a munkanaplóból másoljuk át.

A jelentést olvashatóan töltsse ki a könyvtáros és teljes nevével írja alá. Ezenfelül még írassa alá a népművelési ügyvezetővel vagy a kultúrotthon vezetővel.

A helyesen elkészített, összeállított munkanapló és jelentés tükörképe a népkönyvtár munkájának. A határidőre beküldött jelentés pedig azt bizonyítja, hogy a könyvtáros pontos, fejelemzett ember s komolyan veszi feladatát.

SALLAI ISTVAN.

a Népkönyvtári Központ vezetője.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóértekezlete

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár június 16-án olvasóértekezletet hívott össze. Az értekezletre a Könyvtár leghűségesebb olvasóit hívta meg, hogy velük — mint munkatársakkal — megbeszélje a könyvtár problémáit és jövő feladatait.

Az értekezletnek hármias célja volt:

1. szorosabbra fűzni a kapcsolatot könyvtár és olvasó között;
2. tudatosítani az olvasókban a könyvtár célkitűzéseit, politikai és munkafeladatait;
3. az olvasók bírálatát, javaslatait nyomán javítani a munkán.

Az értekezletet kéthónapos munka előzte meg. Először is kibocsátottunk 20 000 kérdőívet, melyek mindegyikén 5 kérdés szerepelt.

A kérdőíveket 2000 olvasó válaszolta meg. A válaszolók, javarészt üzemi munkások, iskolai tanulók, egyetemisták, mérnökök, orvosok és háztartásbeliek. A több, mint 2000 kitöltött kérdőív arról tanuskodik, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasógárdája igen nagy érdeklődést mutat a szakirodalom, a politikai ismeret-

terjesztő művek, a szovjet és az új magyar szépirodalom iránt. A kérdőívek megmutatják, hogy óriási kívánság él az emberekben, a tanulásra és művelődésre. Érdekes megfigyelni, hogy sokaknak mennyire szívügye a könyvtár.

Többen figyelmeztettek arra, hogy a Könyvtár nevelő és oktató munkájának kárára megy, ha állandóan cserélgetik a könyvtárost. Jobb úgy a könyvtárba menni, ha a könyvtáros jó barátunk, mintha mindig idegen ember. Többen nyomatékkal aláhúzzák, hogy a jó munkának előfeltétele a baráti jó viszony olvasó és könyvtáros között. F fiatal olvasóink gyakran kérnek „felnőtt” könyvet. Sok a panasz a fiatalok részéről, hogy a könyvtáros, ha egy könyvet nem ad ki, nem magyarázza meg, hogy miért nem adja. Számos „új olvasó” arra kéri a könyvtárat, hogy velük, az újakkal foglalkozzon többet. Minden új olvasót meg kell tanítani a könyvtár, a katalógus ismeretére, kezelésére.

Nagyon jól esik olvasóink válaszaiban azt hallani, hogy munkánkhoz meg van az eredménye. *Különös örömmel töltönek el azok a válaszok, amelyek arról tanuskodnak, hogy sikerült őket közelebb hozni a szovjet irodalomhoz olyan jökon, hogy már*

érzik annak óriási nevelő hatását: Kaptunk jónéhány javaslatot is, különösen könyvanyagunk összetételére vonatkozóan, néhány megjegyzést, melyet fel fogunk használni a jövőben.

Meg kell mondanunk azonban, hogy főleg fiókkönyvtáraink olvasói tüntek ki eleven, érdeklődő válaszaikkal. Központunk olvasói — jobbára egyetemi hallgatók — távolról sem mutattak ilyen érdeklődést. Válaszaik általánosságban mozogtak.

A beszámolót a Könyvtár igazgatója, Dienes elvtárs tartotta. Először a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központját és fiókkönyvtárait ismertette. A Központtól szólva leszögezte, hogy mint tudományos szakkönyvtár, feltétlenül részt akar venni a hazánkban folyó kultúrforradalomban, hogy az elméleti tudás terjesztésével hozzájáruljon ötvenes tervünk időelőtti megvalósításához, békeharcunk erősítéséhez. E feladat szolgálatában jártunk el, amikor *elkezdtük a Szovjetunió könyvtárosainak példájára az új, szocialista propaganda munkát. E munkának lényege: nem magára hagyni az olvasót, nem a véletlenre bízni fejlődését, — hanem céltudatosan vezetni művelődésének útján.* E cél eléréséhez figyelemmel kísérjük olvasóink olvasmányait. Eszközünk e cél eléréséhez a marxista-leninista kézikönyvtár az olvasóteremben, az állandó könyvkirakat a mindenkor aktuális könyvekről a kölcsönzömben, könyvismertető előadások, villámismertetések, stb., stb. Dienes elvtárs külön aláhúzta Puskín utcai — 11 000 kötetből álló — szovjet-osztályunk jelentőségét. A szovjet-osztály feladata az orosz és magyar nyelvű műveken keresztül megismertetni a magyar olvasókkal a Szovjetuniót.

A Központ munkájának ismertetése után Dienes elvtárs áttért a fiókkönyvtárak ismertetésére. A referátumból kiűnt: a Szabó Ervin Könyvtár fiókkönyvtárai harcolnak az új, szocialista ember kialakításáért.

Az előadó a továbbiakban kiemelte, hogy a különbség a Horthy-korszak 25 évevel szemben nemcsak a számbeli növekedésben van, hanem abban is, hogy akkor — az uralkodó osztályok érdekeinek megfelelően — a meglévő kevés számú Könyvtárat mind belterületen létesítették, míg mi munkáslakta vidékeken, hogy azok jussának elsősorban könyvhöz, akiknek környékén könyvtár azelőtt sohasem volt.

Ezek után Dienes elvtárs áttért a fiókkönyvtárak munkamódszereinek ismertetésére. Mint legfontosabbat és legsikeresebbet említette a könyvtárosi nevelő munkában a könyvismertetést. 1949 november óta 335 ankétot szerveztünk, melyen összesen 18 430 olvasó vitatta meg az olvasómozgalom könyveit. Ankétjaink jóknak, hasznosoknak bizonyultak, — 2350 olvasó szólalt fel a viták során. Nagy érdeklődést váltott ki a hallgatókból Dienes elvtárs beszámolójának a könyvismertetésről szóló

része. Az ankétokkal az volt a célunk, hogy a legkitűnőbb és tartalmuknál fogva politikailag legaktuálisabb könyveket népszerűsítsük és megtanítsuk olvasóinkat a könyvek szempontok szerint történő kiválasztására, kihangsúlyozzuk a könyvek politikai tanulságait. Óriási érdeklődés nyilvánult meg az értekezletek során a megbeszélte könyvek iránt.

Négy hónap alatt Iljin: Nagy futószalag című regényét 2570-en olvasták el, Sayers-Kahn: A nagy összeesküvés c. könyvének 2089 olvasója volt, Iljin-Szezal: Hogyan lett az ember óriás c. könyvének 2787, Aszajev: Távol Moszkvától 3567, Aszatalos: Szél fuvatlan nem indul c. regényét 2888 olvasó olvasta el.

Ertekezleteinket eleinte csak könyvtárainkban rendeztük, de a helyi tanácsok megalakulásával egyre szorosabbá vált a kapcsolatunk a tömegszervezetekkel, könyvtáraink vezetői felelőssé váltak az egész kerületi könyvtári munkájáért és egyre emelkedik most már a tömegszervezetekben rendezett értekezletek száma.

Fiókkönyvtáraink állandó olvasóinak száma: 43 534 olvasó. 1950-ben olvasótermeinkben: 73 610 felnőtt és 14 131 tanuló fordult meg. Ugyanebben az évben összesen 1 780 766 kötetet kölcsönöztek ki. (1949-ben: 1 270 000 kötetet.)

Dienes elvtárs beszéde végén leszögezte, vannak eredményeink. Bebizonyosodott, hogy az az út, amelyet a Szovjetunió könyvtárai mutattak nekünk, olyan út, amely sikerhez, eredményekhez vezet.

Dienes elvtárs beszámolója után 42-en jelentkeztek hozzászólásra. A felszólalók kicsiben megmutatták, milyen a Szabó Ervin Könyvtár olvasótábor. Felszólalt idős tanár és fiatal munkás, háziasszony és kis úttörő leány, egyetemista és hivatalnok — de mindegyik felszólalásból kiérződött a szeretet a könyvtár ügyei iránt, az érdeklődés és a segíteni akarás.

Olvasóértekezletünk eredményes volt, megfelelt azoknak a várakozásoknak, amit hozzá fűztünk. Megmutatta a jót, amit a jövőben még fokoznunk kell, megmutatta a hibákat, amiket el kell kerülnünk. Közel hozta hozzánk olvasóink nagy táborát és tudatosította bennük a könyvtár nagy és felelősségteljes munkáját. Ugy látjuk, hogy az olvasóértekezlet jó, alkalmazandó módszer. Helyes lenne, ha a jövőben nemcsak mi, hanem más könyvtárak is beiktatnák munkájukba. Ugy érezzük, gyorsabban, kevesebb zökkenővel jutnánk el oda, ami mindnyájunk kívánsága: a Szovjetunió könyvtáraihoz hasonlóan, szocialista könyvtárak megerősítéséhez.

A SZOVJET KÖNYVTÁROK TAPASZTALATÁBÓL

A kamenszki olvasókonferencia

Előző számunkban ismertettük a kamenszki körzeti könyvtár olvasókonferenciájának előkészületét. Ebben a számban a konferencia lefolyását s főleg a hozzászólásokat közöljük.

A konferenciára mintegy 200 ember gyűlt össze a körzet minden részéből. Eljöttek a kolhozok párttitkárai, a falusi szovjetek és kolhozok elnökei, a traktorállomások igazgatói, agronómusok, nevelők, orvosok, egyszerű kolhoztagok. Eljöttek a körzeti munkások, az iskolák felsőbb osztályainak tanulói. Soha még Kamenszokban ilyen nagy létszámú olvasókonferencia nem volt.

A konferencia rendezői először a kiállítást mutatták meg a vendégeknek. A tágas, gondosan feldíszített szobában diagramok, táblázatok, térképek mutatták be a jövő körvonalait, a körzet holnapját. Itt hatalmas erdőövek lesznek, amott kis kék körök a tavakat jelzik, bejelölték a térképen a felépítendő villanytelepek, rádióközpontok, lakóhelyek, növényzetben dús, rendezett földterületek helyeit.

Akiket Lenin-Sztálin Pártja nevel . . .

Déli 12 órakor a párhelyiség nagytermében Ignatov elvtárs, a körzeti szovjet végrehajtóbizottság elnöke megnyitja az olvasókonferenciát. A szovjet irodalomról beszél, Babajevszkij külön regényéről, a természet átalakításának harci feladatairól és a körzet gazdaságának további fejlődéséről.

Az elnökség megválasztása után Popov elvtárs, a sztaro-sztanica-i iskola irodalomtanára tart előadást Babajevszkij „Aranycsillag lovagja” című regényéről.

A konferencia résztvevői figyelmesen hallgatják az előadót. Sokan jegyzetfüzetek és blokkok fölé hajolnak, jegyzik az előadás egyes tételeit . . .

Az előadás után megkezdődik a vita. Egymás után lépnek az emelvényre az olvasók és lelkesen beszélnek a regény hőseiről, azokról az emberekről, akiket Lenin-Sztálin Pártja nevelt a szocializmus építőivé. A könyvtár vezetője elsősorban azokat az elvtársakat kérte fel hozzászólásra, akik a regény hőseihez hasonlóan szintén élen jártak a munkában.

Egy kolhoz paraszt mondja

— Eppen tegnap fejeztem be „Az aranycsillag lovagja” című regény második kötetének olvasását, — mondja Kovaljev, egyszerű kolhoztag. Benyomásaimat meg szeretném osztani a konferencia hallgatói-

val. Ha harmincöt évvel ezelőtt azt mondták volna nekem, hogy könyvről fogok beszélni — nem hittem volna. Akkor írástudatlan, sötétben bolorkáló, megfélemlített ember voltam. Ma pedig könyvtárunk dolgozói jól ismerik a nevemet, mert gyakran járok oda könyvért. Regényt is szeretek olvasni, meg Viljamsz, Liszenko, Micsurin munkái érdekelnek. Most már nem tudok könyv nélkül élni!

A Párt és a szovjet hatalom kinyitotta a szemem: más ember lettem. Erről nem akarok sokat beszélni, mert ilyen ember, mint én, milliószámra van nálunk és valamennyiünk előtt világos, hogy a kolhozrendszer hozta a faluba az örömet is, a boldogságot is, és a nagy kultúrát is.

Babajevszkij regényében nekem különösen Ragulin, a kolhozelnök tetszett. Ez valódi vezető, tapasztalt és jó gazda. A mezőgazdasági szövetkezet szabályzata számára törvény, mindig az állam érdekét tartja szem előtt. Ezért értek el ott olyan magas terméseredményt — negyven másztát egy hektáron!

En nem sokára betöltöm a nyolcadik év-tizedemet. De „Az aranycsillag lovagja” című regényt elolvasva úgy éreztem, hogy 10—15 évvel fiatalabb lettem. Kedvem ke-rekedett még sokszorosán többet és jobban dolgozni, hogy még szélesebb körben bontakozzék ki nálunk is a verseny. (Taps.)

A traktorállomás vezetőjének hozzászólása

A vitához hozzászólva Lobikov elvtárs, a traktorállomás igazgatója a következőket mondotta:

— Párhuzamot szeretnék vonni a regény színhelye és a mi falunk között. A múlt év júniusában azt a kötelezettséget vállaltuk, hogy felszereljük a villanytelepet, villamosítjuk a falut, klubot, építünk, telefonösszeköttetést létesítünk a kolhozok között, rendezzük a parkot . . . Ezekből néhányat már teljesítettünk. Megépítettük a villanytelepet is . . .

A villamosítás nemcsak fényt jelent. Az emberek ma már a mozira gondolnak, a rádióközpontra, és ami a legfontosabb: az elektromosság felhasználására a mezőgazdasági munkákban. Eppen ezért a villanytelep felszerelésével nem fejeződik be, hanem csak megkezdődik a falu villamosítása és előttünk most a munka még érintetlen, nagy területe áll. A klub is épülőfélben van nálunk és feltehetjük, hogy a kalit-

venszki kolhoztagok rövidesen új, tágas teremben nézhetik végig a filmeket. Mindennek ellenére a kötelezettségeinket lassan teljesítjük, és ez azzal magyarázható, hogy nem tettük meg azt, amivel „Az aranycsillag lovagja” regény hősei kezdték a munkát. Nálunk is van a faluban álmódózó Oszfrouhov, és van fáradhatatlan Szemjon Gonszarenko is, de a tömegekben végzett szervező munka elmarad az új követelményektől. A vállalt kötelezettségek óriási jelentőségét nem magyaráztuk meg a kolhoztagoknak és ezért a falu kultúrájáért, rendezettségéért folytatott harc még nem vált közügyé. Ezért Babajevszkij regényéből nekünk is le kell vonnunk a gyakorlati tanulságokat...

„Az aranycsillag lovagja” című regény kolhozéletünkről szóló kiváló alkotás. De szeretnék szemrehányást is tenni Babajevszkij elvtársnak amiatt, hogy regényében nem mutatta be a traktorállomásokat, amelyek — mint ismeretes — óriási szerepet játszanak a mi szovjetfalvainkban.

Egy brigádvezető felszólalása

Hozzászolt a vitához Bogdanov elvtárs, az „Eszaki Donyec” kolhoz építőbrigádjának a vezetője is:

„Az aranycsillag lovagja”-t nagy érdeklődéssel olvastam. Hosszan elgondolkoztam Szergej Tutarinov, az igazi szovjet ember

jölött. Számára a Haza drágább mindenél és ezért lett a legtevékenyebb résztvevője annak a harcnak, amely a háború utáni sztálini öt éves terü végrehajtásáért folyik...

Sok okos dolog merült fel nálunk, amikor kollektíve olvastuk Babajevszkij regényét. Tudjátok elvtársak, valósággal megnőtt mindenkinek az ereje. A mi kolhozunk többet szenvedett a német megszállóktól, mint a körzet bármely más kolhoza. Azóta sok mindent újjáépítettünk. A dolog sikere persze csak rajtunk állott és áll. És mi sikeresen fogunk dolgozni az uszty-nyevinszkiekhez hasonlóan.

En brigádvezető vagyok és tudom: ha jól dolgozom, mint Prohor Nyenasev, akkor tisztelettel néznek rám az emberek, de ha elkezdek oldalát nézegetni és üldögetni, abból semmi okos dolog nem jön ki.

Fetiszov a „Vörös-katonák” kolhoz elnöke arról beszélt, hogy a frontkatonák a háború után milyen mintaszerűen dolgoznak a kolhozban. Kifejtette, hogy különösen Ragulin alakja volt rá nagy hatással. Megmondta őszintén, hogy az a nagy kivánság merült fel benne, hogy ugyanolyan jó vezető legyen, mint Ragulin. Célul tűzte ki, hogy kolhozának minden tagja elolvassa Babajevszkij kiváló regényét.

Valósítsuk meg terveinket!

Jerosev, a kamenszki körzeti pártbizottság titkára a következő szavakkal fejezte be hozzászólását:

„Az aranycsillag lovagja” arra buzdít, hogy tovább haladjunk előre. Minden faluban, minden tanyán, az összes kolhozokban van rá lehetőség, hogy többet építsünk, mint ami az öt éves tervben elő van írva. Minden attól függ, hogy a lehetőségeket kihasználjuk. Előre tudjuk vinni a körzet villamosításának az ügyét, ha úgy foglalkozunk vele, mint Tutarinov. A szükséges eszközök rendelkezésünkre állanak. Építsetek hát klubokat, olvasószobákat, iskolákat, kórházakat! Valósítsátok meg a terveket!

Csak egy részét közöltük azoknak a hozzászólásoknak, amelyek az olvasókonferencián elhangzottak. Az említetteken kívül még sokan bekapcsolódtak a vitába. Az olvasóknak minden felszólalásán vörös fonalként húzódtott végig az előrehaladásnak, a kolhozfalú további felvirágzásának a gondolata. Babajevszkij regénye a szovjet emberek lelkébe csodálatos álmokat és merész terveket ültetett el. Ez azt jelenti, hogy az „Aranycsillag lovagja”, melyet mindenki szeretettel olvas és amelyet a Sztálin-díjra is méltónak találtak, jó gyűverünk lehet a tömegek mozgósítására, az öt éves terü végrehajtásáért folyó küzdelemben.

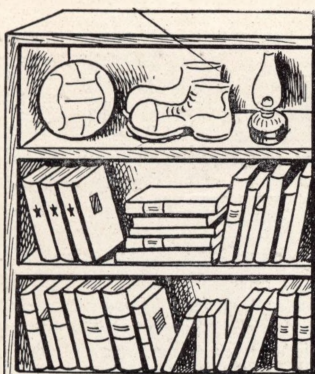
(Folytatás a következő számban.)

A könyvtármozgalom hírei

Vésztő—Mágor-i gépállomás könyvtárának fejlődése

Tegnap

Ma

Holnap

NEGYHONAPOS KÖNYVTÁROS ISKOLA nyílt meg Szentendrén. Az iskolát Jánosi elvtárs, a népművelési miniszter első helyettese nyitotta meg június 4-én. A hallgatók az üzemi, körzeti és falusi könyvtárosok sorából kerültek ki. Ezek az elvtársak eddigi munkájukkal méltóknak bizonyultak arra a megtiszteltetésre, hogy ennek a régóta szükséges és nagyon várt iskolának az első hallgatói legyenek, hogy politikailag és szakmailag megerősödve még eredményesebben dolgozzanak. Az iskolán megismerkednek a könyvtári munka különböző fajtáival, az irodalom, a természettudományok, és nem utolsósorban a marxizmus-leninizmus legfontosabb kérdéseivel. Az iskolán olyan könyvtár áll rendelkezésükre, amelyet mintakönyvtárrá fejleszthetnek — minden szempontból.

Az Országos Könyvtári Központ vállalta az iskola patronálását. Már eddig is sok segítséget nyújtott és elősegítette, hogy a hallgatók képzése minél fokétezebb legyen.

*

A NÉPI DEMOKRACIAKBÓL Magyarországon üdülő dolgozók részére tudományos könyvtáraink cseh, német-, lengyel-, román- és bolgárn nyelvű könyvtárakat állítottak össze a balatonlellei és a galyai üdülőkben. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a Központi Technológiai Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Debreceni Egyetemi Könyvtár és a Budapesti Egyetemi Könyvtár dolgozói nagy lelkesedéssel és szeretettel állították össze az ajándékkönyvtárak anyagát.

*

A DUNANTULI NAPLÓ IRJA: A sásdi Könyvtár forgalmára és a könyvek olvasottságára jellemző, hogy az 500 kötetes állományból 70—80 könyv marad csak a polcokon, a többi mind kézben van. Ez a könyvtáros jó munkájának köszönhető. Vajda Józsefné járadtságot nem ismerve végzi társadalmi munkáját. Az olvasók toborzása igen szépen halad. Az áprilisi 286 olvasóval szemben, májusban már 304 olvasót számlált a sásdi Népkönyvtár.

*

CSABACSÜD népkönyvtára Békés megye legufolsó könyvtárai között kullogott. A régi könyvtáros azzal vigasztalta magát: „Nem fognak ezek a parasztok sohasem olvasni.”

Az új könyvtáros, Ladnyik Zsuzsanna viszont (májusban!) 312 könyvet kölcsönzött ki egy hónap alatt, az előzhavi néhánnyal szemben.

Mire készülnek a könyvkiadók?

Szikra Könyvkiadó:

A BOLSEVIK PÁRT HATÁROZATAI AZ IRODALOM ÉS A KULTÚRA KÉRDÉSEIRŐL. A nagyjelentőségű gyűjtemény a drámai színházak munkájának bírálatát, a zenei élet jelentős fordulatát megindító párthatározatot, valamint a film- és az újságírói munkával kapcsolatos iránymutató kritikákat tartalmazza.

FRISS ISTVÁN: A JÖVŐT ÉPITJÜK. A magyar népi demokrácia gazdasági fejlődéséről szóló írások 1945–1951.

BLACKETT: AZ ATOMERŐ KATONAI ÉS POLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEI. A Nobel-díjas angol fizikus tudományos és katonai alapon bírálja az amerikai atomdiplomácia embertelenségét.

KÖHLER: A CSEHSZLOVÁK KOMMUNISTA PÁRT HARCA. A cseh és szlovák nép hősiességét vezető K. P. nagyszerű szervező és ellenállási munkája a véres hitleri elnyomás alatt az ország felszabadításáért.

FIGUERES: A SZABAD VIETNAM. Érdekes, színes riportkönyv a szabadságáért harcoló ország hőstetteiről, békeharcos helytállásáról, új életéről.

CSOPRÁKOV: KÉNYSZERMUNKA A TÖRÉS ORSZÁGOKBAN. A tőkésék könyörtelen kiszákmányoló módszereit világítja meg Csoprákov könyve. Szembeállítja az imperializmus rabszolgatartó rendszerét a Szovjetunió és a népi demokráciák felszabadult, boldog életével.

Új Magyar Könyvkiadó:

JAKOBSZON: NAPFELKELTE. Az észt író 4 elbeszélését tartalmazza a kötet. Az egyik novella a múlt sötét árnyait idézi, a többi elbeszélés Szovjet Észtszlovákia fölfelé ívelő, békés életét.

UJRA MEGJELENIK:

Babajevszkij: Az aranycsillag lovagja (Sztálin-díjas), **Alexej Tolsztoj:** Golgotha, **Málcev:** Szívvel lélekkel (Sztálin-díjas), és **Volsin:** Kuznyeck föld (Sztálin-díjas).

Szépirodalmi Könyvkiadó:

K. NAGY: NEHÉZ ESZTENDŐ. Kertész József szegény paraszt család sarjadéka. Az ő életét vetíti elénk a regény a tanítóképzőből való kicsapatástól. (Jóska a fasisztaellenes diákok egyik vezetője) egészen a felszabadító harcokig, melyekben hősünk már együtt küzd a Szovjet Hadsereg dicsőséges csapataival.

AMADÓ: VÖRÖS VETÉS. A békeharcos brazil író Dél-Amerika paraszt-proletárjait állítja a regény középpontjába. Bemutatja, hogy teszi a kapitalizmus földönfutóvá a

nincstelen, dolgozó parasztságot és hogyan veszi fel értük a harcot — a Párt.

GÁRDONYI GÉZA: EGRI CSILLAGOK. A Klasszikus sorozatban megjelenő kötet Gárdonyi egyik legszebb műve, melyben a végvári vitézek hősi harcait örökíti meg.

UJRA MEGJELENIK:

Sadoveanu: Mitrea Kókor útja, **Déry:** Felelet, **Sándor Kálmán:** Szégyenfa, **Veres Péter:** Próbátétel, a dolgozók könyvtárai számára új Petőfi kiadás készül, mely egy kötetben vonultatja fel a halhatatlan szabadságharcos költő összes műveit.

Művelt Nép Könyvkiadó:

FILÁTOV: A VAKSÁG GYÓGYÍTÁSA. A világhírű szerző népszerű előadásai az életmentő szovjet orvostudomány legújabb eredményeiről.

HÁHN: AZ EMBERI ÉRTELEM. Pavlov korszakos kísérleteinek ismertetése olyan közérthető és vonzó stílusban, hogy e könyvből a széles olvasórétegek is megismerhetik a nagy szovjet tudós munkáját.

A MAGYAR NÉP HŐSEI. A Történelmi Társulat életrajzi sorozata már eddig is hézagpótló jelentőségű volt: történelmünk nagyjai, a haladó szellemi hősei elevenednek meg a sorozat minden egyes kötetében. A sorozat készülő kötetei: Stromfeld Aurélnak, a Magyar Tanácsköztársaság kiváló hadvezérének és Varga Katalinnak, a múlt század hőselkű asszonyának életrajzát tartalmazzák.

Ifjúsági Könyvkiadó:

KRÚDY GYULA: A KOMÁROMI FIÚK. (Elbeszélések a szabadságharcokról.) Egy komáromi hős gyerekről, Gábor Áron tűzérdíkjairól, egy gyerek-trombitásról, a vörössípkásokról, a Garibaldistákról szólnak a hősiességre nevelő írások.

GERGELY MÁRTA: A MI TANITÓNK. Egy bányatelep tanítójának áthelyezése miatt szervezkednek a gyerekek az új tanító ellen. Végül is megértik: nem a tanítóért tanulnak, hanem azért, hogy hazájukat jobban szolgálhassák.

IZJUMSZKIJ: VÖRÖS VÁLLPANTOR. Megismerjük e könyvből a szovjet katonaiskolák életét, nevelését, hogyan lesznek a gyakran vásott gyermekek is a szovjet haza bátor, fegyelmet tisztjeivé.

MÓRA FERENC: KINCSKERESŐ KISKÖDMÖN. Az író saját gyermekkorát meséli el elbeszéléseiben, mely szocialista mondanivalói ma is időszerűek.

KIPLING: A DZSUNGEL KÖNYVE. Az angol gyermekirodalom klasszikus alkotásának olvasásán keresztül közelebb jut az ifjúság a természethez.